

T. C.

**BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ
YENİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI**

**REŞAT NURİ GÜNTEKİN'İN "ÇALIKUŞU" ADLI
ROMANININ
ARAPÇA ÇEVİRİSİ İLE MUKAYESESİ
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)**

Faris Muhammed Nasreddin HUSSIN

BURSA 2022

T. C.

**BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ
YENİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI**

**REŞAT NURİ GÜNTEKİN'İN “ÇALIKUŞU” ADLI
ROMANININ
ARAPÇA ÇEVİRİSİ İLE MUKAYESESİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

Faris Muhammed Nasreddin HUSSIN

Danışman:

Prof. Dr. Alev Sinar UĞURLU

BURSA 2022

ÖZET

Yazar Adı ve Soyadı : Faris Muhammed Nasreddin HUSSIN

Üniversite : Bursa Uludağ Üniversitesi

Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü

Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı

Bilim Dalı : Yeni Türk Edebiyatı

Tezin Niteliği : Yüksek Lisans Tezi

Sayfa Sayısı : IX + 131

Mezuniyet Tarihi : 23 / 05 / 2022

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Alev Sinar UĞURLU

Reşat Nuri Güntekin'in Çalığışu Adlı Romanının Arapça Çevirisi İle Mukayesesi

Arapça'dan Türkçe'ye çevirisi yapılan birçok kitap bulunuyor. Fakat Türkçe'den Arapça'ya çevrilen eser sayısı ise oldukça azdır. Çevrilmiş eserler aslında her toplum için oldukça önemli. Türkiye ile Arap dünyası arasındaki kültürel ilişkilerin derin olduğunu biliyoruz. Bundan dolayı da Türkiye ile Arap ülkeler her zaman ortak bağlar bulunmuştur.

Bir millet tanıtmak için kültürünü çevrilmesi lazım. Türkiye ile Arapça konuşan ülkeler arası köprü kurmak için kültür aktarması gerekiyor. Zira Türkiye bazı o ülkelerle kültür anlamında benzeşmiştir.

O yüzden “Reşat Nuri Güntekin'in *Çalığışu* Adlı Romanının Arapça Çevirisi İle Mukayesesi” Türkçeden Arapçaya yapılan çevirileri tespit etmek, bunların özelliklerini ortaya koymak, Reşat Nuri Güntekin'in Arap Edebiyatına tesirini saptamak amacıyla tez konusu olarak seçtim.

Anahtar Sözcükler: Reşat Nuri Güntekin, *Çalığışu*, Arap Edebiyatı, Roman, Çeviri, Karşılaştırmalı Edebiyat.

ABSTRACT

Name and Surname : Faris Muhammed Nasreddin HUSSIN

University : Bursa Uludag University

Institution : Social Science Institution

Field : Turkish Language and Literature

Branch : New Turkish Literature

Degree Awarded : Master

Master Page Number: İX + 131

Degree Date : 23 / 05 / 2022

Supervisor : Prof. Dr. Alev Sinar UĞURLU

Comparison Of Reşat Nuri Güntekin's Novel *Çalığışu* With The Arabic Translation

There are many books translated from Arabic to Turkish. However, the number of works translated from Turkish to Arabic is very few. Translated works are actually quite important for every society. We know that the cultural relations between Turkey and the Arab world are deep. Therefore, Turkey and Arab countries always have common ties.

In order to promote a nation, its culture must be translated. In order to build bridges between Turkey and Arabic-speaking countries, it needs to transfer culture. Because Turkey is similar to some of those countries in terms of culture.

That's why I chose " Comparison Of Reşat Nuri Güntekin's Novel *Çalığışu* With The Arabic Translation " as a thesis topic in order to identify the translations from Turkish to Arabic, to reveal their characteristics, and to determine the influence of Reşat Nuri Güntekin on Arabic Literature.

Keywords: Reşat Nuri Güntekin, Arabic Literature, *Çalığışu*, Novel, Translation, Comperative Literature.

ÖN SÖZ

Çevrilmiş edebî eserler, geçmişten günümüze kadar halkların kültürleri arasında bir bağı temsil eder. Halklar, ezelden beri birbirlerine duydukları ihtiyaçtan dolayı bu eserlerle etkileşim içinde olmuşlardır. Bunun üzerine Bu çalışma “Reşat Nuri Güntekin’in *Çalikuşu* Adlı Romanının Arapça Çevirisi İle Mukayesesi” başlıklı altında seçilmiştir. Buna göre bu çalışma, Türkçeden Arapçaya yapılan çevirileri tespit etmek, bunların özelliklerini ortaya koymak, Reşat Nuri Güntekin'in Arap Edebiyatına tesirini saptamak amacıyla hazırlanmıştır.

Çalışma Türk edebiyatının nadide eserlerinden biri olan *Çalikuşu* romanını, Arap edebiyatında doğru anlamak için hem Türk edebiyatına hem de Arap edebiyatına katkı sağlayacaktır. Bu değerlendirmeler ışığında, kültürler arasındaki etkileşimi sağlayan çeviri eserlerin, iki komşu ülkenin edebiyat ve kültürleri arasındaki köprünün kuvvetlendirilmesi ile doğu edebiyat ve kültürünün zenginleştirilmesine katkıda bulunacağı kanaatindeyiz.

Çalışmalarım boyunca yardımını hiç bir zaman esirgemeyen ve tecrübeleri ile beni yönlendiren, değerli tez danışmanım Prof. Dr. Alev Sınar UĞURLU'ya teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca bana güç veren, beni cesaretlendiren değerli aziz babam Muhammed NASREDDİN'e, beni destekleyen arkadaşım Ahmet SEVİNÇ'e ve yanımda hep duran Seif MUHAMMED'e ve Asmaa ALI'ye teşekkür ederim.

Faris Muhammed Nasreddin HUSSIN

Bursa / Nisan 2022

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
KISALTMALAR.....	ix
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇEVİRİ VE ÇEVİRİNİN ÖZELLİKLERİ

1.1 Çeviri nedir?.....	4
1.2 Çeviri tarihi.....	5
1.3 Çeviri sorunları.....	7
1.3.1 İşlev Açısından Çevrilebilirlik Sorunu.....	8
1.4 Çeviride eşdeğerlik.....	9
1.5 Çeviri türleri.....	10
1.5.1 Çeviri, anlatım yöntemine göre.....	10
1.6 Çevirmenin özellikleri/Rolü.....	11
1.7 Çeviri nasıl olmalıdır?.....	12
1.7.1 Çeviri Stratejileri.....	13
1.8 Kitap çevirisi.....	13
1.9 Çevirinin önemi ve amacı.....	14

İKİNCİ BÖLÜM

ARAP EDEBİYATI'NDA TÜRKÇEDEN YAPILAN ÇEVİRİLER

2.1 Arap dünyasında Türk edebiyatı.....	16
2.2 Arap edebiyatında çevrilen Türk eserleri.....	17
2.2.1 Türkçeden Arapçaya Çevrildiği Tespit Edilebilen Eserler.....	17
2.3 Türkçe, Arapça ve diğer diller Arasında Çeviri.....	26

2.3.1 Türkçe ve Arapça Arasındaki Benzerlikler.....	26
2.3.2 Osmanlı Döneminde Çeviri.....	26
2.4 Arap dünyasında Türk eserlerin azlığı.....	27
2.5 Türkçe - Arapça Çeviride Karşılaşılan Sorunlar.....	28

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

REŞAT NURİ GÜNTEKİN'İN “ÇALIKUŞU” ADLI ROMANININ ARAPÇA ÇEVİRİSİ İLE MUKAYESESİ

3.1 Reşat Nuri Güntekin'in hayatı.....	29
3.2.Sanatı (Edebi Kişiliği).....	31
3.3 ESERLERİ.....	37
3.3.1 Romanları.....	37
3.3.2 Hikâyeleri:.....	38
3.3.3 Tiyatro Eserleri.....	38
3.3.4 Gezi Yazıları.....	39
3.3.5 . Çeşitli Kitapları.....	39
3.4 Çalığışu Romanı Hakkında Birkaç Söz.....	40
3.4.1 Konusu.....	40
3.4.2 Romanın Kimliğı.....	42
3.4.3 Olay Örgüsü.....	42
3.5 Çevirmen Hakkında Birkaç Söz.....	43

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TABLÖLAR

4.1 Kaynak Metin Arapça Çevirisi ile Anlam Aktarımını Yerine Getirme Bakımından Mukayese	44
4.1.1 Tablo 1.....	44
4.1.2 Tablo 2.....	58
4.1.3 Tablo 3.....	66
4.1.4 Tablo 4.....	68
4.1.5 Tablo 5.....	69

4.2 Hiç Çevrilmeyen Cümleler ve Paragraflar.....	69
4.2.1 Tablo 1.....	69
4.2.2 Tablo 2.....	76
4.2.3 Tablo 3.....	87
4.2.4 Tablo 4.....	89
4.2.5 Tablo 5.....	91
4.3 Aykırı Anlam İfade Eden Cümleler.....	94
4.3.1 Tablo 1.....	94
4.3.2 Tablo 2.....	100
4.3.3 Tablo 3.....	104
4.3.4 Tablo 4.....	105
4.3.5 Tablo 5.....	107
4.4 Ayrıntıların Atlandığı Cümleler.....	107
4.4.1 Tablo 1.....	107
4.4.2 Tablo 2.....	111
4.4.3 Tablo 3.....	114
4.4.4 Tablo 4.....	115
4.4.5 Tablo 5.....	115
4.5 Kaynak Metinde Olmayan Kelimelerin İlave edildiği Cümleler.....	117
4.5.1 Tablo 1.....	117
4.5.2 Tablo 2.....	118
4.5.3 Tablo 3.....	121
4.5.4 Tablo 4.....	121
4.5.5 Tablo 5.....	121
4.6 Kaynak Metindeki Deyimlerin Aktarılması.....	121
4.6.1 Tablo 1.....	121
4.6.2 Tablo 2.....	122
4.6.3 Tablo 3.....	124

4.6.4 Tablo 4.....	124
4.6.5 Tablo 5.....	125
SONUÇ.....	126
KAYNAKLAR.....	129

KISALTMALAR

a.e.	: Aynı eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.y.	: Adı geçen yazar
a. y.	: Aynı yazar
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
ç.y.	: Çevirmeni yok
M.Ö.	: Milattan Önce
M. S.	: Milattan Sonra
s.	: Sayfa
Sy.	: Sayı
v.b.	: Ve benzeri

GİRİŞ

Son zamanlarda, eleştiri ya da çözümlenme ile çevrilmiş eserlerle ilgili ilgilenen çalışmaların azlığından şikayetler ortaya çıkmıştır. Özellikle Türkçeden Arapçaya ve Arapçadan Türkçeye çeviri eleştirisi ile ilgili çalışmalar bir elin parmaklarını geçmemiştir. Bu da Türkçe ile İngilizce arasında çevrilen eserlerin veya Arapça ile İngilizce arasında çevrilen eserlerin aksine, Türkçe ile Arapça arasında çevrilen eserlerin azlığından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, araştırmacıların bu çalışmaların derinliklerini araştırmak için bu durumun nedenlerini incelemeleri gerekmektedir.

Bilimsel araştırmaların amacının, bilim dünyasına katkı sağlamak olduğu ilkesinden hareketle bu çalışmada da Arapça-Türkçe çevirmenlere, bu sahada çalışan araştırmacı ve akademisyenlere kaliteli ve sonuç odaklı bir çeviri yapmaları için gereken incelik ve titizliğin gösterilmesi ve kültürel değerlerden kaynaklanan sorunlara dikkat çekilmesi amaçlanmıştır.

Ayrıca bu sahada yapılmış olan önceki çalışmalara dikkat çekilerek, sonradan yapılacak araştırmalara zemin hazırlaması da amaçlanmıştır.

Yukarıda belirttiğim nedenlerden dolayı “Reşat Nuri Güntekin’in *Çalığışu* Adlı Romanının Arapça Çevirisi İle Mukayesesi” başlıklı bir çalışmayı, Türkçeden Arapçaya yapılan çevirileri tespit etmek, bunların özelliklerini ortaya koymak, Reşat Nuri Güntekin'in Arap Edebiyatına tesirini saptamak amacıyla tez konusu olarak seçtim. Yapılan bu çalışma yoluyla Türkçe ve Arapça arasında çeviri yapan herkesin yolunun aydınlatılmasını umit ediyorum.

Çalışmanın kapsamı:

Reşat Nuri Güntekin'in *Çalığışu* Adlı Romanının Arapça Çevirisi İle Mukayesesi, Reşat Nuri Güntekin'in *Çalığışu* romanının 2018 yılında Ürdünlü yazar Safwan Al-Shalabi tarafından *Tair_u Ennemnema/ طائر النمنمة* yaptığı Arapçaya çevirisinin eleştirisini kapsamaktadır.

Çalığışu romanı, klasik edebiyat severlerin ilgisini çekerek en yaygın klasik edebî eserlerden biri olmuştur. Reşat Nuri Güntekin'in, *Gizli El*, *Yaprak Dökümü* ve *Damga* romanları da Arapçaya çevrilmiştir. *Çalığışu* romanını Türk edebiyatının en çok

sevilen klasik eserleri arasında yer aldığı için çalışma konusu olarak seçtik. *Çalığışu* romanı 2018 yılında bir kez Arapça'ya çevrilmiştir ve ayrıca İngilizceye, Rusçaya, Bulgarcaya, Gürcüceye, Ukraynacaya, Azericeye ve diğer Türk lehçelerine de birçok dile çevrilmiştir. Roman, özellikle genç kızlar ve on sekiz yaş üstü grup tarafından büyük ilgi görmüştür.

Çalığışu romanı çevrildikten sonra Arapçada eşine az rastlanır bir ilgi bulmuştur. Bundan dolayı bu çalışmada, Feride'nin Arap edebiyatında neden bu kadar sevilen bir karakter olduğunun üzerinde durulmuştur. Ayrıca romanın Arap edebiyatı ve Arap okuyucusu üzerindeki etkisinin de değerlendirilmesi amaçlanmış ve incelenmiştir.

Bu şekilde çalışma dört bölüme ayrılmıştır:

Birinci bölüm teorik olup, çevirinin hem dilsel hem de deyimsel olarak tanımını içermekte ve çevirinin önemini ve milletlerin tarihi ve kültüründeki rolünün açıklığa kavuşturmayı hedeflemektedir. Bu bölümde farklı çeviri türleri ve çevirinin sorunları üzerinde de durulmuştur. Ayrıca iyi bir çevirmenin özellikleri, bir eseri aktarmadaki rolü, çevirinin nasıl yapılması gerektiği ve çeviride uygulanması gereken stratejiler hakkında bilgi verilmiştir.

İkinci bölüm, son yirmi beş yılda Türkçeden Arapçaya yapılan çevirileri içermektedir. Arap kültüründe Türk edebiyatı, özellikle Arapça ve Türkçe arasındaki çeviri, Türk dili ile Arap dili arasındaki benzerlikleri ve Türkçeden Arapçaya çevrildiği tespit edilebilen eserleri ele almaktadır. Osmanlı döneminde çeviriden söz edilmiştir. Çevirmenin Türkçe ile Arapça arasında çeviri yaparken karşılaştığı sorunları da kapsamaktadır. Türkçe, Arapça ve diğer diller arasında çeviri konusu da ele alınmaktadır. Sonra Arap dünyasında Türk eserlerin kıtlığından bahsedilmektedir.

Üçüncü bölüm, *Çalığışu'nun* Reşat Nuri Güntekin'in romanı ile Arapça çevirisi arasındaki karşılaştırmaya dayanan bir çalışmayı içermektedir. Bu bölüm yazarı, edebi kişiliği ve eserlerini tanıtarak başlamaktadır. Daha sonra *Çalığışu'nun* konusu, kimliği, olay örgüsü ve romanın kimliğinden bahsedilmektedir. Bölümün sonunda çevirmen hakkında birkaç söz edilmektedir.

Dördüncü ve son bölümde ise, romanın çevirisinin eleştirisine yönelik uygulamalı çalışma olan araştırmanın meyvesi gelmektedir. bu bölüm altı unsura bölünmektedir. Her unsur beş tablo altında gelmektedir. *Çalikuşu'nun* romanı da beş bölüme ayrıldığından, her tablo romanın bir bölümünü temsil etmektedir:

-Birinci unsur, kaynak metnin Arapça çevirisi ile anlam aktarımını yerine getirme bakımından mukayesesi içermektedir.

-İkinci unsur, hiç çevrilmeyen cümleler ve paragraflardan bahsetmektedir.

-Üçüncü unsurda aykırı anlam ifade eden cümlelere değinilmiştir.

-Dördüncü unsurda, ayrıntıların atlandığı cümlelerden bahsedilmektedir.

-Beşinci unsur kaynak metinde olmayan kelimelerin ilave edildiği cümleleri kapsamaktadır.

-Altıncı unsur ise kaynak metindeki deyimlerin aktarılmasına değinmektedir.

Romanda çalışma sırasında veri olmayan bölümlerinde "veri bulunmamıştır" şeklinde tanıtılmıştır.

Çalışmanın metodolojisi:

metnin orijinal ve çevrilmiş eserlerinin karşılaştırılmasına dayanmaktadır.

1. BÖLÜM: ÇEVİRİ VE ÇEVİRİNİN ÖZELLİKLERİ

1.1 Çeviri Nedir?

TDK'ye göre, çeviri kelimesinin anlamı şu şekildedir:

- Bir dilden başka bir dile aktarma, çevirme, tercüme.
- Bir dilden başka bir dile çevrilmiş yazı veya kitap, tercüme.¹

Kısaca söylemek gerekirse, çevirinin geleneksel ve çağdaş tanımları şöyle özetlenebilir:

Geleneksel tanım: En üst düzeyde anlam eşdeğerliği sağlamak amacıyla kaynak dilde yazılmış bir metnin yerine erek dilde yazılmış bir metin konulması işlemi.

Çağdaş tanım: Kaynak dilde anlatılmış bir iletiyi, iletideki içeriğin tek ya da birkaç düzeyde eşdeğerliğini en üst düzleme çıkararak anlatılmış bir iletiye dönüştürme işlemi.² Bu tanımlardan hareketle diyebiliriz ki çeviri, metindeki her şeyi değiştirir, böylece hiçbir şey değişmez.

Çeviri: “Bir dildeki belli bir parçada, yani dilcede bulunan anlamın, başka bir dildeki belli bir dilcede yeniden kurulmasını sağlayacak biçimde girişilen dilsel bir aktarma işlemi”dir.³

Çeviri, yalnızca anlamın yabancı bir dilden tanıdık bir dile aktarılması değildir. Her dil belli bir kültürün göstergeler dizgesiyle, belli uzlaşmalar, töreler, davranışlar, değer ölçüleriyle, kısacası somut insan yaşamıyla iç içedir. Bu yönüyle çeviri, başka dillerin tanımladığı başka dünyaların tanıtılmasıdır. İnsanın kendi yaşam çevresi dışındaki olgularla düşleri bilme çabasının bir sonucudur çeviri. Değişik toplulukların, ulusların bilim, sanat, düşünce alanındaki çabalarını birbirleriyle paylaşabilme yoludur. Bu yönüyle de tektek diller ötesinde bir ortak dildir çeviri, dillerin dilidir.⁴

¹ <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim tarihi: 29.03.2021

² Ahmet Kocaman, “Çeviri, Çeviri Eleştirisi ve Dilbilim”, *Dilbilim Araştırmaları Dergisi* Cilt 4, Yıl 1993

³ Özcan Başkan, “Dil’de Çeviri İşlemi”, *TDK Çeviri Sorunları Özel Sayısı 322*, Ankara, 1. Temmuz 1978, s.27

⁴ Akşit Göktürk, *Çeviri Dillerin Dili*, 1. b., İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1994, s.15.

Margret Amman'a göre çeviri, daima bir iletişim durumu içerisinde yer almakta ve bu durum içerisinde gerçekleşmektedir.⁵

Çeviriden beklenen şey, hiç kuşkusuz ki iletişime imkân sağlamasıdır. Sosyal bir varlık olarak insan başkalarıyla iletişim kurabilmek, diğer bir deyişle amacını karşısındakine aktarabilmek için muhatabı dikkate almak durumundadır. Alıcı diye de adlandırabileceğimiz muhatabımızla iletişim kurarken ona neyi ilettiğimiz değildir önemli olan, nasıl ilettiğimizdir. Kısaca, herhangi biriyle iletişim kurarken bir amacı vardır insanın. Bu amaca ulaşmak için 'alıcı'nın kim olduğu, hangi görenek ve davranış biçimlerine sahip olduğu konuları dikkate alınmalıdır. İşte bu noktada iletişim ile kültür arasındaki ilişkiyi irdelemek yerinde olacaktır. Zira çeviri iki farklı kültür arasında köprü görevi üstlenmektedir. Çevirilerde çoğu zaman aktarılan şey kültürdür.⁶

1.2 Çeviri Tarihi

Çeviri insanın kendi yaşam çevresi dışındaki olgularla düşleri bilme çabasının bir sonucudur. Değişik toplulukların, ulusların, bilim, sanat, düşünce alanındaki çabalarını birbirleriyle paylaşabilme yoludur. Bu yol, insanoğlunun ayrı diller konuşması gerçeğinin yanı sıra, Babil'den beri hep var olagelmıştır. Bu yönüyle tek tek diller ötesinde bir ortak dildir çeviri, dillerin dilidir.⁷

Keats'in şiirinde coşkuyla dile getirildiği gibi, çeviri yeni bilgi alanlarına açılmanın yoludur. Tarih boyunca birçok uygarlıkta, aydınlatma dönemleri çeviriyle başlamıştır. Her toplumda, her çağda, sanat, bilim, düşünce alanlarında özgün yaratıcılığın, açık ya da dolaylı olarak, çeviriyle beslendiği su götürmez bir gerçektir. Bu nedenle çevirinin kendisi, son yıllarda gitgide daha çok önem kazanan bir inceleme konusu durumuna gelmiştir.⁸

İ.Ö 3300'de Mezopotamya'da Sümerler'in çivi yazısını kullanmaya başlamalarından sonra başka uygarlıklar da kendi alfabelerini yaratma sürecine girmişlerdi. İnsanoğlunun yerleşik ve ortak bir alanda yaşamın gereği olarak

⁵ Margret Ammann, *Akademik Çeviri Eğitime Giriş*, Çev: E.Deniz Ekeman, Multilingual, İstanbul 2008, s. 35.

⁶ Ahmet Uğur Nalcıoğlu, "Edebi Eserlerde Çeviri Sorunları", *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 55, 2015, s.3.

⁷ Akşit Göktürk, a.g.e, s.16.

⁸ Göktürk, a.g.e., s.16.

düzenlemelere gitmesi kaçınılmazdı. Uyulacak kuralları geniş insan topluluklarına bildirmek ancak yazıyla olası olmuştur. Dolayısıyla toplumsal yaşamda iktidarın bir aracı/simgesi konumuna gelen yazının gücü gittikçe artmıştır. Bu zamanla devletler arasında gelişen ilişkilere de yansımıştır. Farklı dilleri konuşan iki devlet/iktidar arasında varılan ticari ve askeri anlaşmalarda bir dilin yetersiz kalmasıyla iki dili bir arada kullanmanın gerekliliği doğmuştur. Belki de çevirinin/çevirmenin resmi bir nitelik kazanmasının bundan sonra başladığını ileri sürmek yanlış olmayacaktır.⁹

Tarih araştırmalarına bakıldığında, Eski Mısır'da çok sayıda çeviri yapıldığı bilinmektedir. M.Ö. 3000 yıllarında Eski Mısır'da iki veya daha çok dil bilen birçok kişinin iş görüşmelerine arabuluculuk ederek geçimini sağladığını söylenir. Ayrıca Sakine Eruz, M.Ö.200 yıllarında Rosetta Taşının üstündeki Eski Yunanca ve Eski Mısır'a ait hiyeroglif yazılarının Yunancadan yola çıkılarak çözümlendiğini ifade eder. Böylece Eski Mısır kültürünü keşfetme imkânı da ortaya çıkmıştır.¹⁰

İlk çeviriler, daha doğrusu ilk dinî ve edebî metinlerin çevirileri, kaynak ve amaç dildeki yetersizlik nedeniyle, ilkel bir yöntem olan sözcüğü sözcüğüne aktarma yoluyla gerçekleştirilir. Yani, bugünkü ifadesiyle şifre değiştirme yapılır. Kaynak metin sözcüklerinin izdüşümüne karşılıklarını yazma şeklinde gerçekleştirilen satır altı (Interlinear) çeviriye akraba olan bu uygulama, her ulusun çeviri faaliyetlerinin başladığı dönemlerde izlenen bir yoldur. Bu yöntem, kaynak metni yeterince bilinçli bir yaklaşımla ele almadığı için 'ilkel' olarak nitelendirilmektedir. Gelişmemiş bir dil anlayışına sahiptir ve kaynak metni körü körüne yüceltir.

Bu tür çeviriler genelde çok güç anlaşılır. Ancak çevirmen, zorluğun kendi sınırlı dil yetisinden ve başvuru kaynağın yetersizliğinden değil, sadece kaynak metnin üstünlüğünden ileri geldiğini savunur. Bu yaklaşım, kaynak metne duyulan hayranlık uğruna, kısmen anlaşılabilir bir amaç metin yaratılmasına ve ana dilin zorlanması sonucunda, iki dilin anlaşılabilir bir karışımının doğmasına yol açar; bununla birlikte Antik Çağda çok yaygın olduğu görülmektedir. Fransızcaya ve Almancaya yapılan ilk

⁹ Faruk Yücel, *Çeviri Tarihi*, 2. b., İstanbul: Çeviribilim Yayınları, 2016, s.28.

¹⁰ Sakine Eruz, *Çeviriden Çeviribilime*, 1. b., İstanbul Multilingual Yayınları, 2003, s.23.

İncil çevirilerinde de aynı uygulama söz konusudur. Hatta önceleri Sophokles ve Aristoteles'in yapıtları da başka dillere bu yöntemle aktarılmıştır.¹¹

Orta Çağda çeviri faaliyetleri genel olarak kiliselerle ve İncil'le sınırlı kalırken, 9. ve 10. yüzyıllarda Bağdat önemli bir çeviri merkezidir. Bu yıllarda Eski Yunanca metinler Arapçaya çevrilmiş ve bilimlerin gelişmesine katkı sağlamıştır. Avrupalıların Eski Yunan metinlerini keşfi bu Arapça metinler sayesinde olmuş, daha sonra bu metinler Toledo Okulu tarafından Arapçadan Latinceye ve özellikle İspanyolcaya aktarılmıştır. Avrupalılar Orta Çağın karanlığından sonra Eski Yunanca metinlerle bu sayede tanışmışlardır.¹²

Özellikle matbaanın keşfinden (~1450 yılı) sonra çeviri çalışmaları hız kazanmış, reformların etkisiyle de Latince metinler başta Almanca olmak üzere hızla yerel dillere aktarılmıştır. Çeviribilim ve çeviri tarihi açısından Martin Luther'in yaptığı İncil çevirisi ile çevirinin nasıl olması gerektiği konusundaki düşünceleri oldukça önemlidir. Çeviri çalışmalarının yeni bir ivme kazandığı dönem de 19. yüzyılda Romantik akımla birlikte görülmektedir. Aynı dönemde çevrinin ne olduğu ve nasıl yapılması gerektiği konusundaki çalışmalar da yoğunlaşır.¹³

20. yüzyılla birlikte sanayi devrimi ve sonrasındaki uluslararası ilişkilerin artışıyla birlikte özellikle teknik metin çevirilerinde (özel alan çevirisi) artış görülmüştür. İkinci Dünya Savaşı sonrasında yaşanan Soğuk Savaş dönemi ise makineli çeviriyle çeviriye yeni bir boyut kazandırmıştır. Yine aynı dönemde çeviri sürecini ve çeviri ürününün özelliklerini araştıran çeviribilim bağımsız bir bilim alanı olarak şekillenmiştir.¹⁴

1.3 Çeviri Sorunları

Margret Amman'a göre çeviri, daima bir iletişim durumu içerisinde yer almakta ve bu durum içerisinde gerçekleşmektedir¹⁵. Çeviriden beklenen şey, hiç kuşkusuz ki iletişime imkân sağlamasıdır. Sosyal bir varlık olarak insan başkalarıyla iletişim

¹¹ Rezzan Kızıltan, "Tarihte Çeviri", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, Sayı 1_2, 2001, s.74_75.

¹² https://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87eviri#%C3%87eviri_tarihi, Erişim tarihi: 15.04.2021

¹³ https://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87eviri#%C3%87eviri_tarihi, Erişim tarihi: 15.04.2021

¹⁴ https://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87eviri#%C3%87eviri_tarihi, Erişim tarihi: 15.04.2021

¹⁵ Margret Ammann, *Akademik Çeviri Eğitime Giriş*, Çev: E.Deniz Ekeman, Multilingual Yayınları, İstanbul 2008, s. 35.

kurabilmek, diğler bir deyişle amacını karşısındakine aktarabilmek için muhatabı dikkate almak durumundadır. Kısaca, herhangi biriyle iletişim kurarken bir amacı vardır insanın. Bu amaca ulaşmak için ‘alıcı’nın kim olduğu, hangi görenek ve davranış biçimlerine sahip olduğu konuları dikkate alınmalıdır. İşte bu noktada iletişim ile kültür arasındaki ilişkiyi irdelemek yerinde olacaktır. Zira çeviri iki farklı kültür arasında köprü görevi üstlenmektedir.¹⁶

Kültür aktarımının en yoğun görüldüğü çeviri edebî çevirilerdir. Edebî çevirmen iki dünya arasındaki geçiş noktasını kontrol eden konumundadır. Çıkış dil ile hedef dil arasında köprü işlevini üstlenir. Bu köprü aynı zamanda edebî çevirinin temel şartlarını da taşımak zorundadır, diğler bir deyişle üslup ve içerik olarak dikkat edilmeli ve aslına sadık olarak verilmelidir. Bu noktada Goethe’nin çevirinin temel ilkeleri ve türleri konusundaki görüşlerinden bahsetmeden geçemeyeceğiz. Ona göre çevirinin iki temel ilkesi vardır. Birincisi, yabancı bir ulusun yazarının, sanki bizden biriymiş gibi, aktarılmasını, ikincisi ise, yabancı olana bizim yaklaşmamızı, onun koşullarını, anlatım biçimini özümsememizi bekler. Diğler taraftan çeviri türlerine gelince; birincisi, yabancı edebiyatı bize, kendi bünyemize uygun bir biçimde tanıtır. Sade bir düzyazı çevirisi bu türe en elverişli olanıdır. Düzyazı, şiir sanatının özelliklerini, hatta şiirsel coşkuyu genel bir düzeye indirgediğinde ve yabancı yetkinlikleri kendi ulusal yaşamımız içinde tanıtarak, hiç farkına varmadan bize yüce duygular kazandırdığı için başlangıç evresinde çok yararlıdır. İkincisinde asıl amaç yabancı olanı özümsemek ve kendine uygun biçiminde yeniden serimlemektir. Ahmet Uğur Nalcıoğlu “buna yanılısama evresi” der. Üçüncüsünde çevirinin özgün yapıyla özdeş kılınmak istendiğı, yani birinin, diğlerinin yerini tuttuğı değil de yerini aldığına tanıklık edeceğimiz türdür. Bu tür önceleri çok tepki görmüştür. Çünkü özgün yapıya çok bağılı olan çevirmen, az ya da çok olsa da ulusunun özgünlüğünden ödün verir.¹⁷

1.3.1 İşlev Açısından Çevrilebilirlik Sorunu

Dilin işlevleri konusundaki görüşler, metin dilbiliminin ortaya çıkmasında, gelişmesinde önemli yer tutar.

¹⁶ Ahmet Uğur Nalcıoğlu, a.g.m, s.3.

¹⁷ Ahmet Uğur Nalcıoğlu, a.g.m, s.3.

Yalnız, çeviri araştırması bu işlevlerin oluşturduğu somut metinlerle ilgilendiğinden, soyut metin kuramlarından daha çok, dilin dilbilim, toplumdilbilim, ruhdilbilim gibi alanlarından, öte yandan yazınbilimden yararlanarak, metinler karşısında sürdürülecek bir çeviri uğraşının ilkelerini saptamaya çalışır.

Albert Neubert böyle bir çabayla, değişik dil işlevlerinden oluşmuş metinleri, çevrilebilirlik açısından sıralamaya girer, çevrilecek metinleri dört bölüme ayırır:

1. Özellikle kaynak dile yönelik metinler (örnek: yurtbilgisi, yöresel yaşamla ilgili metinler).
2. Öncelikle kaynak dile yönelik metinler (örnek: yazınsal metinler).
3. Hem kaynak dile hem çeviri diline yönelik metinler (örnek: özel amaçlı bilimsel teknik uzmanlık metinleri).
4. Öncelikle ya da özellikle çeviri diline yönelik metinler (örnek: dış propaganda metinleri)¹⁸.

1.4 Çeviride Eşdeğerlik

Yapılan çalışmalar, anlamın yanı sıra biçimin ve metnin taşıdığı işlevin de aktarıldığını ya da aktarılması gerektiğini göstermektedir. Bu nedenle çeviride kaynak metin ile erek metin arasında eşdeğerlikten söz edilirken birçok ögenin eşdeğerliği söz konusu olabilir.

“Eşdeğerlik” sözcüğü değişik sözlüklerde “değer”, “ölçü”, “güç”, “etki” v.b. açılardan eşitlik karşılığıyla verilmektedir. Latince “aequalis” yani eşit, benzer anlamına gelen sözcükten İngilizceye geçen “equivalence” sözcüğü dilimize de “eşdeğerlik” yani “aynı değerde olma”, “eşitlik” gibi karşılıklarla kullanılmaktadır.¹⁹

Genel anlamda “eşdeğerlik” kavramından bir dildeki bildirinin hem içerik hem de biçim yönünden mümkün olan en az anlam kaybı ile başka bir dile aktarılması anlaşılmaktadır. Öte yandan “eşdeğerlik” kaynak dil metni ile hedef dil metni arasında

¹⁸ Albert Neubert, *Grundfragen der Übersetzungswissenschaft*, Leipzig, VEB Verlag Enzyklopaedie, 1968, s.30.

¹⁹ Gülkan Çavuş, “Kaynak-Odaklı ve Erek-Odaklı Çeviri Yaklaşımlarında Eşdeğerlik Sorunu”, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2005, s.64. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

sözcük ve sözdizimi yönünden yeterli düzeyde “denklik” kurma ve bununla birlikte kaynak dildeki bir iletiyi anlam, işlev ve üslup bakımından hedef dile en doğal biçimde yansıtma işlemi olarak da ifade edilebilir.²⁰

Bilindiği gibi, kaynak dilde oluşturulmuş bir metinden yola çıkarak hedef dilde “eşdeğer” bir metin oluşturmak belirli bir süreci içerir. Bu süreçte çevirmen çevireceği metni anlamlandırmaya çalışır. Bu anlamlandırma sürecinde çevirmenin kaynak metne yükleyeceği anlamlar, hedef metnin temelini oluşturur. Bir başka deyişle, çevirmenin kaynak metni anlamlandırma veya yorumlama sürecinde vardığı “eşdeğerlik” anlayışı hedef metni oluşturmada belirleyici etkindir. Çevirmen bu kurallar ve ilkelere göre “iyi”, “doğru”, “başarılı” ve bununla birlikte “eşdeğer” bir metin oluşturmak için kaynak metin yazarının söylemek istediklerini tam olarak kavramak, metin içi ve dışı etmenleri metin dilbilim ve yazın kuramları çerçevesinde irdelemek, yorumlamak, çözümlenmek ve edebî metnin içerdiği anlamı hedef dilde yeniden yaratmak durumundadır.²¹

1.5 Çeviri Türleri

1.5.1 Çeviri Anlatım Yöntemine Göre

Yazılı Çeviri: Yazılı metinlerin başka bir dile aktarılmasıdır. Bunda çevirmen çeviri esaslarına tam uymak zorundadır. Erek dile aktarım yapılırken asıl metnin hiç bir unsuru göz ardı edilmemelidir. Bu tür çevirinin zorluğu buradadır. Tıp, hukuk, edebiyat gibi metnin farklı alanlarına göre değişen çeşitleri vardır.²²

Sözlü Çeviri: Bu iki tür çeviriden en eski olanıdır. Çünkü insanlar arasında sözlü iletişim yazılı iletişimden çok önce gelir. Bunda, sözün anlamı iki farklı dil arasında doğrudan, sözel ve işitsel olarak aktarılır. Ardıl bazen da eşzamanlı aktarımı gerektiren bu çeviri türünde zaman faktörü önemlidir. Sözlü çevirinin, çevirmenin izlediği yönteme, yaptığı işe, çevirinin kapladığı zaman sürecine

²⁰ Murat Demirekin, “Martı Romanının Türkiye Türkçesine Çevrilmesi Ve Çeviri Sorunları”, Nevşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013, s.26. (Yüksek Lisans Tezi).

²¹ Gülkan Çavuş, a.g.e, s.61.

²² İsmail Durmuş, *Çeviri Sanatının Esasları*, 1.b., İstanbul: Akdem Yayınları, 2018, s.5

göre bir kaç tarzı bulunur. Sözlü çeviride zaman darlığı sebebiyle genellikle sözün bir kısmı çeviriye tabi olabilir, bazı dil unsurları ihmal edilebilir.²³

Yazılı çeviri denilince genellikle yazın çevirisi akla gelmektedir. Ancak, bugün dünyamızdaki çeviri faaliyetlerinin %90'dan fazlasını kullanım metinlerinin çevirisi oluşturur. Özellikle küreselleşme nedeniyle bu tür çeviriye olan gereksinim hızla artmaktadır.

Sözlü çeviri ise andaş ya da eşanlı ve ardıl olabilir.²⁴

1.6 Çevirmenin Özellikleri/Rolü

Çevirmenin görevi tek tek sözcükler ya da tümcelerden çok metinleri çevirmektir. Sözcüklerin ya da tümcelerin önemini azımsamak anlamına gelmez bu. Nitekim, tek bir sözcüğün ya da tümcenin bütün bir metin işlevi kazandığı durumlar yok değildir. Bununla birlikte başarılı çeviri, çevrilmesi söz konusu olan metinle ilgili birtakım iletişimsel özelliklerin yakından tanınmasıyla gerçekleşebilir.²⁵

Gerçekte çevirmenin, hem kaynak dilin, hem de çeviri dilinin işleyiş düzenini çok iyi bilmesi, ikisinde de dilbilgisel öğeleri çözümlenebilecek yetide olması, yabana atılamayacak bir noktadır. Yalnız, metnin görünür nesnel sınırları ötesindeki birçok ilişkisinin de göz önünde tutulması, sağlıklı bir çeviri yönteminin ön koşuludur.²⁶

Çevirmenlik bir aracılık faaliyetinden çok, amaçlı bir aktarım faaliyetidir. Çevirinin amacını belirleyen amaçlar bütünü, çevirmenin amaçlarından çok, ona görev verenlerin, çevirinin yöneldiği okur kitlesinin amaçlarıyla birleşerek oluşmaktadır. Çevirinin amacı çevirmenin amacıyla sınırlı tutulamaz. Vermeer/Reiss'in (1984) "Skopos" kuramına göre, çevirmenin stratejisinin çevirinin amacı tarafından belirlendiğini, belirlenen bu amacın çevirinin en üst talebidir. Çeviri eylemini çevirmenin merkezde yer aldığı bir "Çeviri Eylemi Kuramı" olarak tanımlayan H.Maenttaeri'nin kuramına göre çevirmenin eylemini belirleyen, ona çeviri görevi veren ve çeviriye kullanacak olan kitlenin amaç ve beklentileridir. Holz-Maenttaeri'nin kuramında "Çevirinin Üst Amacı" (Gesamtziel/Gesamtgefüge) çevirinin

²³ İsmail Durmuş, a.g.e, s.5

²⁴ <https://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87eviri>, Erişim tarihi: 25.04.2021

²⁵ Akşit Göktürk, a.g.e: s.17.

²⁶ Akşit Göktürk, a.g.e: s.17.

yönlendirildiği amaçların bileşkesidir. K.Reiss (1993) çeviri yönteminin metin türlerine göre belirlendiği, çeviride normal durumun kaynak metnin işlevinin çeviri metinde benzer şekilde kurulması, yani benzer işlevde bir metin gerçekleştirilmesi olduğunu, ancak çeviri uygulamasında çevirmenlerin verilen görevler doğrultusunda metin türlerini değiştirerek çeviri yapmalarının çok sık rastlanan bir durum olduğunu belirtir. Reiss, çeviride işlevin değiştirilmesini, “İşlevsel Çeviri Yöntemi” olarak nitelerken, çevirmenin kendisine verilen görev doğrultusunda metnin türünü ve amacını değiştirmesinin çevirinin amaçları ve çeviri yöntemi açısından işlevsel bir faaliyet olduğunu savunur.²⁷

1.7 Çeviri Nasıl Olmalıdır?

Bir çeviri çalışması, kuram ve uygulamanın birleşiminin ürünüdür. Ancak sağlıklı ve dengeli bir çeviri, kuram ve uygulamanın her ikisinin ağırlıklı olarak bir araya gelmesiyle oluşturulur. Bu yüzden, çeviri eğitiminde ve uygulanmasında da çeviri araştırmaları, dilbilgisi kuralları, dile yansıyan kültür öğeleri, dilbilim vb. konulardan yararlanmak gerekir. Şu var ki gerek çeviri öğrencisi gerek çeviriyi iş edinmiş çevirmen gerekse de çeviri eyleminde bulunmak isteyen herhangi biri, çevirinin kuramsal meselelerini ancak yabancı bir metni çevirerek uygulamaya geçirmesiyle kavrayabilir. Böylelikle çeviri işi yapanların; kaynak metni okuyup kodlarını çözme, metni anlama ve diğer dile aktarma, kaynak dilin mesajını anlayıp erek dile yansıtma gibi becerileri kazanmaları sağlanır.²⁸

Yazın çevirisinin, çevirmen penceresinden bakıldığında aslında bir yeniden yazma süreci olduğu görüşünden hareketle bir takım güçlükleri olduğundan bahsedilebilir. Yazın çevirisinin tarihçesi üzerine yapılan çalışmalardan örnek verecek olursak, Aksoy’un sınıflandırmasıyla bu güçlüklerin arkasında beş temel etmen bulunmaktadır²⁹:

1- Sanatsal dil kullanımı

²⁷ Muharrem Tosun, “Kültürlerarası Bilgi Aktarımında Çevirmenin Sorumluluğu”, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, C.:3 S.2 2006, s.2.

²⁸ Berrin Aksoy, *Geçmişten Günümüze Yazın Çevirisi*, Ankara, İmge Kitabevi Yayınları, 2002.

²⁹ İnönü Korkmaz, “Çeviri Stratejilerinin Yazın Çevirisinde Uygulanması: Yaşar Kemal’in Ölmez Otu Eserinin İngilizceye Çevirisinden Örnekler”, *Trakya, Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 12, 2016, s.36.

- 2- Dilbilgisi
- 3- Kültüre özgü sözcükler ve kavramlar
- 4- Zamansal farklılıklar
- 5- Yazınsal tür ve teknikler

1.7.1 Çeviri Stratejileri

Çeviri stratejilerini iki ana başlık altında toplamak mümkündür:

- I. Sözcük ve tümce düzeyinde sözdizimsel ve anlamsal çeviri stratejileri.
- II. Edimsel çeviri stratejileri.

Sözcük ve tümce düzeyindeki çeviri stratejileri; Ödünçleme, Somutlaştırma, Üstünlümlü / Altınlümlü Çeviri, Türetme, Telafi ve Çıkarım olarak sıralanabilir. Edimsel çeviri stratejileri ise; Yer Değiştirme, Açıklama, Uyarılama, Standartlaştırma, Perspektif Kaydırma, Açıklamalı Çeviri ve Yabancılaştırma / Yerelleştirme olarak ele alınabilir.³⁰

Böylece Çevirmen, çeviri yaptığı dillerde düşüncelerini berrak ve kuşkuyla yol açmayacak şekilde ifade edebilmelidir. ... Hem kaynak dilde, hem de hedef dilde kapsamlı bir terminoloji bilgisine sahip olmalı ve gerektiği halde başvuracağı kaynakları önceden hazırlamış olmalıdır.

1.8 Kitap Çevirisi

Kurgu kitapları çevirmek için, başta söylediğimiz asgari iki dili anadil seviyesinde biliyor olmak yeterli olmayacaktır. Bir sanat metnini, sanattan anlamayan birisi çeviremez, çünkü edebî metinlerde kelimeler harflerden ve duygulardan oluşur. Yalnızca dil biliyor olmak yani harfleri bilmek, duyguyu kavrayamamak; metnin anlamının bütünüyle yok olmasına neden olacağından yetersiz kalacaktır.

³⁰ Mine Yazıcı, *Yazılı Çeviri Edinci*, Multilingual Yayıncılık, İstanbul: 2007, s.34.

Bunun yanında deyimsel terimler, sokak ağızları, atasözleri, geleneksel tamlamalar, erek metindeki mizah ve kültür gibi değişkenleri bilmek için de yalnızca dil bilgisi değil, o dili konuşan toplumun sosyal ve kültürel hayatı hakkında bilgi sahibi olmak gerekmektedir ki o deyime, tamlamaya, kelimeye en ideal karşılık bulunabilinsin. Örnek olarak 'Üzüm üzüme baka baka kararır.' bir Türk atasözüdür ve uzun zamanı birlikte geçiren kimselerin, birbirlerinin olumsuz taraflarını alacağı anlamını ifade eder. Bir Türk atasözü olsa da taşıdığı anlam evrenseldir, yani her dilde bu anlamı ifade edecek cümleler vardır, atasözü-deyim de vardır, Bu nedenle kurgu kitap çevirmenliği böyle bir yetkinliğe sahip olmayı gerektirir.³¹

Kurgu olmayan kitaplar için de yukarıda dikkat çekilen hususlar önemlidir. Buna ek olarak bu tür kitaplarda daha çok tekniksel, kavramsal, terimsel kelimeler kullanılacağından doğru kelimeyi seçmek için haliyle geniş bir literatür bilgisine sahip olmak gerekir.³²

1.9 Çevirinin Önemi ve Amacı

Çeviri hareketi, farklı diller konuşan ulusların arasında ortak iletişim dili oluşturarak kültür ve uygarlıkların etkileşimine, bilim ve sanat dalları ile dillerin gelişmesine imkân verir.³³

Çeviri eylemi başkalarını tanıma ve onlarla iletişim kurma vasıtası, kültür ve uygarlık etkileşimi oluşturma aracıdır. Çeviri hareketi genelde insanlık medeniyetinin yükselmesine özelde ise ulusların kültür düzeyinin gelişmesine imkân verir.³⁴

Çeviri, başkalarını tanımamıza yardımcı olduğu gibi kendimizi de bilmemize olanak sağlar. Başkaları ile benzeyen ve ayrılan taraflarımızı tanımamıza yardımcı olur. Onlarla kendimiz arasında karşılaştırma yapma ve düzeyimizi belirleme, güçlü ve zayıf yanlarımızı fark etme fırsatı verir. Başkalarının bizi eleştirmesini, bizim de özeleştiri yapmamızı sağlar. Ulusların başka uluslardan çeviri yaptığı eserlerin sayısı ile iktisadî gelişmişlikleri arasında düz orantı bulunmaktadır.³⁵

³¹ <https://nedirnasilneden.com/kitap-cevirisi-nasil-yapilir>, Erişim tarihi: 01.05.2021

³² <https://nedirnasilneden.com/kitap-cevirisi-nasil-yapilir>, Erişim tarihi: 01.05.2021

³³ İsmail Durmuş, a.g.e, s.5.

³⁴ İsmail Durmuş, a.g.e, s.5.

³⁵ İsmail Durmuş, a.g.e, s.5.

Çeviri, farklı kültürleri birbirinden ayıran ve aralarındaki kültür düzeyini belirleyen en önemli kriterlerdendir. Çeviri, çeşitli kültürler arasında iletişimi sağlayan köprüdür. Çeviri hareketi ulusların arasında kültür alış-verişini sağlayan en önemli taşıyıcı kanaldır. Çevirinin ulusların arasında barışın yayılıp hakim kılınmasında önemli rolü vardır. Uluslararası ilişkilerde ve onların aralarında çıkan anlaşmazlık ve kriz durumlarında tarafların ortak iletişimi, düşünce ve görüşlerinin birbirine aktarılması ve çözüm yollarının belirlenip uzlaşma sağlanması doğru çeviriler sayesinde mümkün olur.³⁶

Çeviri, dillerin gelişmesine, yeni fikirleri ifade edebilecek bir muhteva kazanmasını sağlar. Dillerin lafız, anlam ve anlam boyutlarında gelişmesini ve terim alış-verişini sağlar. Kimi kadim metinler çevirileri sayesinde varlıklarını korumuş ve zamanımıza bu sayede ulaşabilmiştir. Nice tercüme eser var ki orijinalleri günümüze intikal etmemiştir. Özellikle Latince yazılan kadim eserlerle ölü dillerde yazılmış eski metinler böyledir.³⁷

³⁶ İsmail Durmuş, a.g.e, s.5.

³⁷ İsmail Durmuş, a.g.e, s.6.

2. BÖLÜM: ARAP EDEBİYATI'NDA TÜRKÇEDEN YAPILAN ÇEVİRİLER

2.1 Arap Dünyasında Türk Edebiyatı ³⁸

Türkiye ile Arap dünyası arasındaki siyasî yakınlaşmanın ardından Türk dizileri ve Türk edebiyatı da Arap dünyasında varlık göstermeye başlamıştır. Son yıllarda Türkçeden Arapçaya çevrilen kitapların sayısında artış göze çarparken, tercüme edilen eserlerin Nutuk'tan “Cariye ve Mem-u Zin'e”³⁹ kadar geniş bir yelpazeye yayıldığı dikkat çekmektedir.

Türk dizilerinde olduğu gibi, kendiliğinden gelişen Türkçeden Arapçaya kitap tercümesi, çoğunlukla Türkiye'de öğrenim görmüş Araplar tarafından yapılmaktadır.

Bazı tercümanlar, 2005 yılına kadar Türkiye'ye mal olmuş bazı yazarların ve şairlerin eserlerinin bir kısmını telif hakkı başvurusu yapmadan Arapçaya çevirdi. Bunların Arap dünyasında ilgi görmesiyle birlikte Arap yayınevleri Türk edebiyatına yakından ilgi göstermeye başladı. Ancak gerek telif haklarıyla ilgili çalışmaların zorluğu, gerek tercüme faaliyetinin ve dağıtımın maliyeti gibi nedenlerle Türkçeden Arapçaya yıllar içinde az sayıda kitap çevrilebildi.

Bu yöntemle tercüme edilen eserlerden en dikkat çekici olanı, Mustafa Kemal Atatürk'ün *Nutuk* adlı eseridir. Kitap, Hafız Esad'ın uzun yıllar Savunma Bakanlığını yapan Mustafa Tlass'a ait yayınevi tarafından 2010 yılında Arapçaya çevrilerek basılmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 2005 yılında tercüme eserlere maddi destek vermeye başlamasının ardından, 2006 yılında bakanlık destekli ilk kitap, Suriyeli Abdulkadir Abdelli tarafından tercüme edilen, İlber Ortaylı'nın *İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı* adlı eseri olmuştur.

³⁸ <https://www.ntv.com.tr/turkiye/arap-dunyasi-turk-edebiyatiyla-tanisiyor,VThDVfynDEy1jFbfiaTjUg>, 10.05.2021 “Bu bölümdeki bilgiler linki verilen siteden yararlanılarak derlenmiştir”

³⁹ Cariye, bir cariye tarafından sultana yazılan gerçek aşk mektuplarından ilham alan etkileyici bir romandır. Gül İrepoğlu tarafından yazılan "Cariye"de, XVIII. yüzyıl I. Abdülhamid dönemi işlenmiştir.

Mem û Zîn, Ahmed-i Hani'nin 1692 yılında Kürtçenin Kurmanci lehçesi ile yazdığı manzum edebi eseridir. Türkçeye Mem ile Zin adıyla 2020 yılında çevrilmiştir.

Bakanlık desteği veya özel girişimlerle şimdiye kadar 42 kitap çeviren Abdelli'nin tercüme ettiği kitaplar arasında, Orhan Kemal, Aziz Nesin, Orhan Pamuk, Muzaffer İzgü ve Orhan Veli Kanık gibi Türk edebiyatının önemli kalemlerinin yanı sıra yeni nesil yazarların eserleri de yer almaktadır.

Abdelli, Halil İbrahim Özcan'ın *Çankaya'nın Duvaklı Gelini Fikriye*, Ece Temelkuran'ın *Muz Sesleri* ve Oya Baydar'ın *Kayıp Söz* adlı kitapları gibi güncel eserleri de Arap dünyasıyla tanıştırmıştır.

2.2 Arap Edebiyatında Çevrilen Türk Eserleri

Arapçaya en çok çevrilen yazar Aziz Nesin'dir. Onu Nazım Hikmet, Orhan Pamuk, Yaşar Kemal ve Elif Şafak izler. Aziz Nesin'in antolojileriyle, yeniden çevirileriyle 60'a yakın kitap basılmıştır. Nazım Hikmet'ten 1952 ve 1971'de Fransızcadan çevrilen iki ayrı şiir seçkisi vardır. 1982'de ise tüm şiirleri 6 cilt halinde Türkçeden Arapçaya çevrilmiştir. Nazım Hikmet'ten yapılan çeviriler içinde en dikkat çeken İngilizce,, Rusça ve Türkçeden farklı çevirmenler tarafından Arapçaya nakledilen *Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim* adlı biyografik romandır. Nazım Hikmet'in tiyatrolarının önemli bir kısmı da 1955'ten başlamak üzere farklı tarihlerde Arapçaya çevrilmiştir. Bu da Arapların Nazım Hikmet'e karşı duyduğu ilginin önemli bir göstergesidir. Bu yüzden Nazım Hikmet'in çağdaş Arap şairleri üzerinde kayda değer bir etkisi olduğunu belirtmek gerekir.

2.2.1 Türkçeden Arapçaya Çevrildiği Tespit Edilebilen Eserler:

Eser Adı	Yazar Adı	Türkiye'deki Yayınevi	Çevrildiği Tarih	Çevirmen Adı	Arapçada Yayınlayan Yayınevi
<i>Kürk Mantolu Madonna</i>	Sabahattin Ali	Yapı Kredi Yayınları	2015	Jehad Alamasi	Athar Yayınevi
<i>İçimizdeki Şeytan</i>	Sabahattin Ali	Yapı Kredi Yayınları	2012	Ahmad Zakaria Ve	Almutawassit Yayınevi

				Melek Deniz Özdemir	
<i>Yaprak Dökümü</i>	Reşat Nuri Güntekin	İnkılâp Kitabevi	2012	Gazal Yeşiloğlu	Dar El Ilm Lilmalayin
<i>Çalığışu</i>	Reşat Nuri Güntekin	Vakit Yayınları	2018	Safvan Eş- Şelebi	Dar Ward Yayınları
<i>Damga</i>	Reşat Nuri Güntekin	İnkılap Yayınları	——	Abdulaziz Amin Al- Khanji	——
<i>Gizli El</i>	Reşat Nuri Güntekin	İnkılap Yayınları	——	Faruk Mustafa	Arab Writers Union
<i>Bab-I Esrar</i>	Ahmet Ümit	Everest Yayınları	2013	Efnan Sadettin	Arab Scientific Publishers
<i>Patasana</i>	Ahmet Ümit	Everest Yayınları	——	Efnan Sadettin	Thaqafa Yayınevi
<i>İstanbul Hatırası</i>	Ahmet Ümit	Yapı Kredi Yayınları	2010	——	Thaqafa Yayınevi
<i>Filler Sultanı İle Kırmızı Sakallı Topal Karıncı</i>	Yaşar Kemal	Cem	——	Faruk Mustafa	——
<i>İnce Memed</i>	Yaşar Kemal	Toros	——	İhsan Serkis	Suriye Kültür Bakanlığı
<i>Ağrıdağı</i>	Yaşar	Ararat	——	Şevket	Bidayat

<i>Efsanesi</i>	Kemal			Aksu	Yayınları
<i>Teneke</i>	Yaşar Kemal	Varlık	—	Abdulkadir Abdelli	Daralmada Yayınları
<i>Çakırcalı Efe</i>	Yaşar Kemal	Ararat	—	Abdulkadir Abdelli	—
<i>Yer Demir Gök Bakır</i>	Yaşar Kemal	Güven	—	Celal Fettah Rıfat	—
<i>Hayatın Anlamı</i>	Mehmet Açar	Kapı Yayınları	2011	Muharrem Şayh İbrahim	Dar Alhiwar Yayınları
<i>Kayıp Söz</i>	Oya Baydar	Can Yayınları	2007	Abdulkadir Abdelli	Arab Scientific Publishers
<i>Fatih Sultan Mehmed Han</i>	Okay Tiryakioğlu	Vakıf Üniversitesi Yayınları	2013	Abdulkadir Abdelli	Arab Scientific Publishers
<i>Sultan: Bir Kanuni Romanı</i>	Okay Tiryakioğlu	İmaş Yayınları	2013	Abdulkadir Abdelli	Arab Scientific Publishers
<i>Kanuni: Kılıcın Yapamadığın ı</i>	Okay Tiryakioğlu	—	—	Mustafa Hamza	—
<i>Kanuni: Kılıcın Yapamadığın ı Adalet</i>	Okay Tiryakioğlu	Timaş Yayınları	2012	Mustafa Hamza	Arab Scientific Publishers

<i>Yapar</i>					
<i>Tek Yol</i>	Aziz Nesin	Nesin Yayınevi	—	Abdulkadir Abdelli	—
<i>Surnâme</i>	Aziz Nesin	Vehbî. Kabalcı Yayınları	1999	Abdulkadir Abdelli	Dar Ward Yayınları
<i>Zübük</i>	Aziz Nesin	Nesin Yayınevi	1988	Abdulkadir Abdelli	Al'ahali Yayınları
<i>Pırlatan Bal</i>	Aziz Nesin	Nesin Yayınevi	1999	Cemal Durmuş	Ninawa Publishing
<i>Ah Biz Eşekler</i>	Aziz Nesin	Adam Yayınları / Nesin Yayınevi	—	Cemal Durmuş	—
<i>Sağcı Mısın, Solcu Musun(Aferi n)</i>	Aziz Nesin	Nesin Yayınevi	—	Cemal Durmuş	—
<i>Eşeklere Özellikle</i>	Aziz Nesin	Nesin Yayınevi	—	Cemal Durmuş	—
<i>Eşeğin Esprisi</i>	Aziz Nesin	Nesin Yayınevi	—	Cemal Durmuş	—
<i>Aşık Olan Katırın Hikayesi</i>	Aziz Nesin	Nesin Yayınevi	—	Cemal Durmuş	—
<i>Yaban</i>	Yakup Kadri	İletişim Yayınları	2009	Faruk Mustafa	Suriye Kültür Bakanlığı

	Karaosman oğlu				
<i>Milli Kahraman Matador Mahmut</i>	Muzaffer İzğü	—	—	Abdulkadir Abdelli	—
<i>Ormanda Ölüm Yokmuş</i>	Latife Tekin	İletişim Yayınları	2009	Abdulkadir Abdelli	Arab Scientific Publishers
<i>Cemile</i>	Orhan Kemal	Fan Noli Yayınevi	—	Abdulkadir Abdelli	Afaq Publishing House & Bookshop
<i>Lüzumsuz Adam</i>	Sait Faik Abasıyanık	Varlık Yayınları	—	Safvan Eş- Şelebi	—
<i>Bir Anlık Gecikme</i>	Reha Çamuroğlu	—	—	Abdulkadir Abdelli	—
<i>Saatleri Ayarlama Enstitüsü</i>	Ahmet Hamdi Tanpınar	Dergâh Yayınları	2009	Abdulkadir Abdelli	El Dar El Arabeya For Science
<i>Huzur</i>	Ahmet Hamdi Tanpınar	Dergâh Yayınları	2011	Abdulkadir Abdelli	—
<i>Yılanların Öcü</i>	Fakir Baykurt	Remzi Yayınevi	2006	Abdulkadir Abdelli	Daralmada Yayınları
<i>Metal Fırtına(Abd-</i>	Orkun Uçar	Timaş Yayınları	2006	Mehmet Aevlüt Faki	Ninawa Publishing

<i>Türkiye Savaşı)</i>					
<i>Nâzım Hikmet'le 3,5 Yıl</i>	Orhan Kemal	Everest Yayınları	2020	Ahmad Zakaria/Mel ek Deniz Özdemir	Almutawassit Yayınevi
<i>Müfettişler Müfettişi</i>	Orhan Kemal	Everest Yayınları	2009	Abdulkadir Abdelli	Daralmada Yayınları
<i>El Kızı</i>	Orhan Kemal	Everest Yayınları	2008	Abdulkadir Abdelli	Daralmada Yayınları
<i>Kaçak</i>	Orhan Kemal	Everest Yayınları	2004	Faruk Mustafa	Arab Writers Union
<i>Bir İslambol Hayalhanesi</i>	Serkan Özburun	Kaknüs Yayınları	2009	Abdulkadir Abdelli	Arab Scientific Publishers
<i>Bir Bab-I Ali Kahvesi</i>	Serkan Özburun	Kaknüs Yayınları	2009	Abdulkadir Abdelli	Arab Scientific Publishers
<i>Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim</i>	Nâzım Hikmet Ran	Gün Yayınları	1990	—	Dar Alfarabi Yayınları
<i>Allah'ın Kızları</i>	Nedim Gürsel	Doğan Kitap Yayınevi	2010	Michel Karam	Dar Alfarabi Yayınları
<i>Aşkın Gölgesi</i>	Gülşah Elikbank	Yabancı Yayınları	2011	Muharrem Şayh	—

				İbrahim	
<i>Anneannemin Erikli Bahçesi</i>	Muzaffer Izgü	Bilgi Yayınevi	—	Sabri Tawfik	Safeer Publishing
<i>Çankaya'nın Duvaklı Gelini Fikriye</i>	Halil İbrahim Özcan	Nokta Yayınları	—	Abdulkadir Abdelli	—
<i>Yeni Hayat</i>	Orhan Pamuk	İletişim Yayınları	2001	Abdulkadir Abdelli	Dar Ward Yayınları
<i>Beyaz Kale</i>	Orhan Pamuk	İletişim Yayınları	2001	Abdulkadir Abdelli	Dar Ward Yayınları
<i>Kara Kitap</i>	Orhan Pamuk	Yapı Kredi Yayınları	2003	Abdulkadir Abdelli	Daralmada Yayınları
<i>Kar</i>	Orhan Pamuk	İletişim Yayınları	2005	Abdulkadir Abdelli	Aljamal Yayınları
<i>Benim Adım Kırmızı</i>	Orhan Pamuk	İletişim Yayınları	2005	Abdulkadir Abdelli	Daralmada Yayınları
<i>Cevdet Bey Ve Oğulları</i>	Orhan Pamuk	İletişim Yayınları	2007	Abdulkadir Abdelli	Dar Attakwin Yayınları
<i>Sessiz Ev</i>	Orhan Pamuk	İletişim Yayınları	2007	Abdulkadir Abdelli	Daralmada Yayınları
<i>Baba Ve Piç</i>	Elif Şafak	Metis Yayınları	2012	Khaled Al Jubaili	Aljamal Yayınları
<i>Aşkın Kırk</i>	Elif Şafak	Doğan Novus	2012	Khaled Al	Tawa For Culture,

<i>Kuralı</i>		Yayınevi		Jubaili	Publishing And Media
<i>Bit Palas</i>	Elif Şafak	Metis Yayınları	2002	Abdulkadir Abdelli	Cadmus Yayınevi
<i>Milli Kahraman Matador Mahmut</i>	Muzaffer Izgü	Bilgi Yayınevi	—	Abdulkadir Abdelli	Dar Attakwin Yayınlari
<i>Bir Anlık Gecikme</i>	Reha Çamuroğlu	Everest Yayınları	2008	Muharrem Şayh İbrahim	—
<i>İlk Kadın</i>	Nedim Gürsel	Can Yayınları	1983	Ahmed Osman	Azminah Yayınları
<i>Hayatın Işıkları Yanınca</i>	Serdar Özkan	Artemis Yayınları	2009	—	All Prints Distributors & Publishers
<i>Karanlık Oda</i>	Hakan Bıçakçı	İletişim Yayıncılık	2018	Basma Naji	Al Kotob Khan Yayınları
<i>Ateşten Gömlek</i>	Halide Edib Adivar	Can Yayınları	—	—	—
<i>Cemre</i>	Müge İplikçi	Everest Yayınları	2010	Bakr Sedky	Cadmus Yayınevi
<i>Cariye</i>	Gül İrepoğlu	Doğan Kitap	2010	Bakr Sedky	Cadmus Yayınevi
<i>Yaralısın</i>	Erdal Öz	Can Yayınları		Fadel Jetkar	

<i>Aziz Bey Hadisesi</i>	Ayfer Tunç	Yapı Kredi Yayınları Can Yayınları	—	Faruk Mustafa	Cadmus Yayınevi
<i>Muz Sesleri</i>	Ece Temelkuran	Everest Yayınları	2012	Abdulkadir Abdelli	Aljamal Yayınları
<i>Bir De Baktım Yoksun</i>	Yekta Kopan	Can Yayınları	2011	Michael Samuel	Etrac For Printing, Publishing & Distribution
<i>Gökdelen</i>	Tahsin Yücel	Can Yayınları	—	—	—
<i>İnanna</i>	Murat Tuncel	Elfene Dünya Yayıncılık	—	Abdulkadir Abdelli	—
<i>Çingeneler</i>	Osman Cemal Kaygılı	Can Yayınları	2020	Ahmad Zakaria Ve Melek Deniz Özdemir	Maraya Publishing
<i>Aylak Adam</i>	Yusuf Atılğan	Bilgi Yayınevi	2019	Bakr Sedky	Dar Al Saqi Yayınevi
<i>Anayurt Oteli</i>	Yusuf Atılğan	Bilgi Yayınevi	2020	Bakr Sedky	Dar Al Saqi Yayınevi
<i>Kırmızı Pelerinli Kent</i>	Aslı Erdoğan	Mitos Yayınları	2020	Bakr Sedky	Al Arabi Publishing & Distribution
<i>Yok Bana Sensiz Hayat</i>	Aslı Tohumcu	İş Bankası Kültür Yayınları		Bakr Sedky	

2.3 Türkçe, Arapça Ve Diğer Diller Arasında Çeviri

Türkler ve Araplar arasındaki uzun bir tarihî geçmişe dayanan siyasî, sosyal ve kültürel etkileşimin sonucu olarak Türkçe ve Arapça dil çifti arasında çeviri etkinliği de geniş bir alana sahiptir. Türkiye’de İngilizceden sonra en çok ilgi gören ve öğrenilmek istenen dillerden bir tanesi Arapçadır. Arap toplumu arasında da son yıllarda Türkçeye olan ilginin arttığı da bilinen bir gerçektir. Bu etkileşimin doğal sonucu olarak çeviri etkinliği bu iki dil arasında önemli bir işleve sahiptir.

2.3.1 Türkçe ve Arapça Arasındaki Benzerlikler

Türkçenin Arapça ile tanışması İslâm dininin yayılmasının yanı sıra, Osmanlı İmparatorluğu’nun yayıldığı coğrafyadan dolayı Arap ülkeleriyle olan etkileşimleriyle başlamıştır ve o günden bugüne Türkçenin sözcük haznesine Arapça kökenli çok fazla sözcük katılmıştır. Bu etkileşime Arapçaya ek olarak konuşulan Farsçanın da katkısı olmuştur; Farsça ve Arapça büyük benzerlikler taşıyan dillerdir ve Türkçede Farsça kökenli sözcükler de mevcuttur. Bunun yanı sıra Türkçe ve Arapçada kullanılan alfabeler farklı olsa bile bu iki dil arasında yapılan çevirilerin önemli bir avantajı vardır; zira yazılışları farklı olsa bile Arapça ve Türkçe kelimelerin okunuşları arasında benzerlikler bulunmaktadır. Ayrıca iki dilin sözcük dizimi ve cümle vurguları gibi dilbilgisel benzerlikleri de çeviride avantaj sağlar. Özetle Arapça ile olan hem dinî, hem coğrafi hem de kültürel iletişim sayesinde Türkçe ve Arapça arasındaki çeviri, Batı dilleri çevirisine kıyasla daha kolay ve avantajlı hale gelmiştir.

2.3.2 Osmanlı Döneminde Çeviri

Osmanlı Devleti’nin Lâle Devri’nde III. Ahmed ve sadrazamı Damad İbrâhim Paşa döneminde Yunanca, Latince, Almanca, Arapça ve Farsçadan çeşitli alanlardaki eserler Arapçaya ve Türkçeye tercüme edilmiştir. Yoğun ve önemli bir tercüme dönemi olarak değerlendirilebilecek bu dönemde hem tercüme heyetleri mârifetiyle (Kaya, s. 145) hem de bireysel çabalarla çeviriler yapılmıştır⁴⁰.

Dönemin mütercimlerinden bazıları ve tercüme ettikleri eserler şunlardır: Bedreddin el-Aynî’nin Aynî Tarihi olarak da bilinen eseri ‘İkdü’l-cümân fi târîhi ehli’z-

⁴⁰ <https://islamansiklopedisi.org.tr/tercume-hareketleri/> 30.06.2021
“Bu bölümdeki bilgiler linki verilen siteden yararlanılarak derlenmiştir”

zamân'ı yaklaşık otuz kişilik bir heyet tarafından tercüme edilmiştir. Aristo'nun Physica'sının es-Semâ'u't-tabî'î başlıklı Arapça çevirisini yirmi beş kişilik bir heyet Tercümetü Mücelledi's-semâniye li-Aristotâlis adıyla çevirmiş, tercüme heyetinin başında Yanyalı Esad Efendi bulunmuştur⁴¹.

Hândmîr'in Farsça eseri Habîbü's-siyer fî ahbâri efrâdi'l-beşer'i sekiz kişilik bir heyet tarafından tercüme edilmiştir. Bunların yanında bireysel olarak çeviri yapanlar da vardır. Meselâ şair Nedîm başkanlığında bir heyet Münecimbaşı Ahmed Dede'nin Câmi'u'd-düvel'ini (Türkçe tercümesi Sahâifü'l-ahbâr adıyla şöhret bulan eserini), Osman b. Ahmed, Nemçe Tarihi isimli eseri (Almanca'dan), Küçükçelebizâde İsmâil Âsım Efendi, Damad İbrâhim Paşa'nın arzusu üzerine Gıyâseddin Muhammed Nakkâş-ı Tebrîzî'nin Farsça 'Acâ'ibü'l-leâ'if adlı eserini (o dönemde Çin'e Hitay denildiğinden bu kitap Hitay Sefâretnâmesi olarak da bilinir), Mehmed Nebîh, İskender Bey Münşî'nin Farsça eseri Târîh-i 'Âlem'ârâ-yı 'Abbâsî'yi, Muhammed Hamîdî, Aristo'ya isnat edilen Kitâbü's-Siyâse fî tedbîri'r-riyâse'sini (Sırrü'l-esrâr, Keşfü'l-estâr an sırrî'l-esrâr) çevirmiştir⁴².

Türkçe, Arapça ve Farsçanın yanında Grekçe ve Latinceyi de bilen Yanyalı Esad Efendi, Sühreverdî'nin Hikmetü'l-işrâk'ını ve Sirâceddin el-Urmevî'nin Me'tâli'u'l-envâr'ını Türkçeye tercüme etmiştir. İbrâhim Müteferrika, Târîh-i Seyyâh der Seyân-ı Zuhûr-i Ağvaniyân ve Sebeb-i İnhidâm-i Binâ-i Devlet-i Şâhân-ı Safeviyyân ve Mecmûatü Hey'eti'l-kadîme ve'l-cedîde adlarıyla iki eseri Latince'den çevirmiştir. Ebû-İshakzâde İshak Efendi ise Kâdî İyâz'ın meşhur kitabı eş-Şifâ'nın tercümesini el-İstişfâ fî tercümeti's-Şifâ ve Bustânü'l-'ârifin adlı eseri de el-Kasrû'l-metîn (Bustânü'l-'ârifin Tercümesi) ismiyle Türkçeye aktarmıştır. Son olarak Nahîfî'nin manzum Mesnevî tercümesini zikretmek mümkündür⁴³.

2.4 Arap Dünyasında Türk Eserlerin Azlığı

Yakın zamana kadar, Türkiye ve Arap ülkeleri arasında büyük ilişkiler yokmuş, bu nedenle ne Türk devleti ne de Arap yayıncısı tarafından Türk edebiyatının yayınlanmasına ilgi gösterilmemiştir. Hem de yapılan çeviriler ne Arap devletlerinden,

⁴¹ <https://islamansiklopedisi.org.tr/tercume-hareketleri/>

⁴² <https://islamansiklopedisi.org.tr/tercume-hareketleri/>

⁴³ <https://islamansiklopedisi.org.tr/tercume-hareketleri/>

ne de her hangi bir devlet kuruluşundan mali destek görmemiştir. Ayrıca, Türk edebiyatını Arapçaya çevirebilen çok fazla Türkçe bilen yokmuş. Türk edebiyatının Avrupa ve İngiliz edebiyatına benzer pek çok harika eseri varken, her iki kültür de İngiliz ve genel olarak Avrupa edebiyatına tutkuludur. Hem de Türkçede cümle yapısı özne-tümleçler-yüklem dizilişi ile Arapçadan farklı olduğu için Araplar Türkçeyi öğrenirken zorluk çekmektedirler.

2.5 Türkçe - Arapça Çeviride Karşılaşılan Sorunlar

Genelde sözcükler tek başına kullanılmaz. Bir sözcük bazı dilbilgisel ve kullanımsal kısıtlamalar çerçevesinde başka sözcüklerle birliktelikler oluşturur. Dilbilgisel kısıtlamaların bir kısmı adından anlaşıldığı gibi dilin grameriyle sınırlıdır.

Örnek vermek gerekirse Arapçada adların dişil ve eril olmak üzere cinsiyet açısından farklılık göstermesine karşın, Türkçede öyle bir cinsiyet ayrımı bulunmamaktadır. Kullanım kaynaklı kısıtlamalara gelince birbirini çağrıştırarak belli başlı sözcüklerle birliktelik oluşturan, birlikte görünme olasılığı yüksek olan, kalıp ifadeler söz konusudur.⁴⁴

⁴⁴ Mehmet Hakkı Suçin, *Öteki Dilde Var Olmak: Arapça Çeviride Eşdeğerlik*, 2. Baskı, İstanbul, Say Yayınları, 2013 s.139

3. BÖLÜM: REŞAT NURİ GÜNTEKİN’İN “ÇALIKUŞU” ADLI ROMANININ ARAPÇA ÇEVİRİSİ İLE MUKAYESESİ

3.1 Reşat Nuri Güntekin’in Hayatı

Reşat Nuri Güntekin, kendi ifadesine göre “1893’te İstanbul’da Üsküdar’ın Selimiye semtinde” doğmuştur. Ancak Milli Eğitim Bakanlığı’ndaki kayıtlarda, 1305 (1889) tarihinde doğduğu belirtilmektedir. Teyzesinin oğlu Ruşen Eşref Ünaydın da bir yazısında (*Vatan Gazetesi*,18.2.1957) Reşat Nuri’nin 13 Teşrinisani 1305 tarihinde doğduğunu belirtir; bu tarih 25 Kasım 1889’a tekabül eder.⁴⁵

Reşat Nuri’nin babası Hacı Nuri Bey, İstanbullu eski ailelerinden olan Çubukçuzadeler’denidir. Bu ailenin atalarının, Yeniçeri yorgancı ortaları ile ilgisi bulunmaktadır ve Nuri Bey’in dedesi o ortanın ağasıdır. Yeniçeri Ocağı kapatıldığı sıralarda yaşlı olduğu için emekliye ayrılan Nuri Bey’in dedesi bu durumdan zarar görmez. Küçük yaşlarda babasız kalan Nuri Bey dayısı Miralay Asım Bey tarafından büyütülür. Nuri Bey’in dayısı onu Askerî Tıbbiye’ye yazdırıp askeri doktor olmasını sağlar.

Reşat Nuri Güntekin, babasının memur olması dolayısıyla eğitimini çeşitli okullarda devam ettirmek zorunda kalır. İlk olarak Üsküdar’daki Selimiye Mahalle Mektebi’ne giden Reşat Nuri, kısa bir süre sonra babasının tayini nedeniyle Çanakkale’ye gider. Burada bir yıl süresince babası onu okula göndermez. Reşat Nuri Güntekin kendisi ile yapılan bir röportajda bu konuya açıklık getirir: “*Bilmiyorum neden? Vücutumu zayıf bulduğu için mi? Yoksa başka sebepten mi? Babam bir sene beni mektebe göndermedi. Açıklık bir bayırın üstünde olan evimizde alıkoydu, o sene müspet olarak, sapanla kuş vurmaya ve gaz tenekelerinden kayık yapmayı öğrendim. Bir de ders diye her gün “Tuhfe-i Vehbi”den dört mısra ezberletiyordu. Kendim hoca olduktan sonra bu biraz tuhaf hafızlığı bana şöyle izah etti: “Mânada müstakil olarak kulağının ve çenenin nazım âhengine alışmasını faydalı buluyorum.” Daha pek çok sonra hemen hemen öleceğine yakın da niçin o sene beni boş bıraktığını, âdeta bir genç çocuk saflığını itiraf eder gibi utanarak ve gülerek itiraf etti: O zaman Emile’i*

⁴⁵ Mustafa Yücel, *Yenileşme Dönemi Türk Edebiyatı –Seçmeler-Reşat Nuri Güntekin*, Berikan Yayınları, Ankara, 2003 , s.13

okuyormuş. Rousseau'nun Emile'e tatbik ettiği terbiye usulünü bana tatbik etmek istemiş..."⁴⁶

"Ardından Çanakkale'de bir mahalle mektebi olan Mekteb-i İptidaiye'ye devam ederek 1900 yılında ilköğrenimini tamamlar. İptidaiye'ye Tıflı Camii yanında halk arasındaki tabiriyle "Tahtalı Hoca Mektebi"nde başlamış, daha sonra "Kal'a-i Sultaniye Mekteb-i İdadisi"nde devam etmiştir. Orta öğreniminin ilk bir buçuk yılını Mekteb-i İdadî'de okuduktan sonra bir yıl Galatasaray Sultanisine devam eder ve ardından İzmir'deki Sen Josef Frerler Fransız Mektebine girer. Bu yıllarda "İstanbul Darülfünun Edebiyat Şubesinin" müsabakasını kazanır ve Frerler Mektebinden 1324 (1908) yılında tasdikname alarak buraya başlar. 1912 yılında İstanbul Edebiyat Fakültesinden mezun olur."⁴⁷

"Reşat Nuri, üniversiteden mezun olduktan sonra 1913 yılında Bursa Sultanisi Orta Kısım Fransızca Öğretmenliği görevine atanır. İlk görevi bir yıl 28 gün süren yazar, bu görevinin ardından sırasıyla: İstanbul Beşiktaş İttihat ve Terakki Mektebi Fransızca ve Türkçe Kitabet Muallimliği (1915), Fatih Vakıf Mektebi Müdür ve Birinci Muallimlik (1915-1917), Akşemsettin Mektebi Müdürlüğü (1917-1918), Feneryolu Murad-ı Hâmis Mektebi Müdürlüğü (1918), Gazi Osmanpaşa Mektebi Müdürlüğü ve Baş Muallimliği (1918-1919), Vefa Sultanisi Türkçe Muallimliği (1919-1923), İstanbul Erkek Lisesi Türkçe Muallimliği (1923), Çamlıca Kız Lisesi Fen Terbiyesi Muallimliği (1923-1924), Erenköy Kız Lisesi Edebiyat Muallimliği (1924-1929) görevlerinde bulunur. Bazı kaynaklarda Reşat Nuri'nin Kabataş ve Galatasaray Liselerinde çalıştığı yazılı olmasına karşın Kültür Bakanlığı'ndan alınan Hizmet Cetvelinde bu görevlere ait bilgiye rastlanmamıştır."⁴⁸

İstanbul'daki öğretmenlik yıllarının ardından 1929 yılında Dil Heyeti azalığı görevine getirilen Reşat Nuri, 1931 yılında Maarif Vekâleti Müfettişliğine tayin edilir. Maarif müfettişi olarak yurdun çeşitli bölgelerindeki okulları teftişe çıkan Reşat Nuri 1939 yılında Çanakkale mebusu olarak meclise girer. 5 Ağustos 1946 tarihinde milletvekilliğinden emekli olan Reşat Nuri, 1947 yılında Milli Eğitim Vekâleti

⁴⁶Hilmi Yücebaş, *Bütün Cepheleriyle Reşat Nuri*, Yeni Matbaa, İstanbul, 1957, s.65.

⁴⁷ Fatih M. Kanter, "Reşat Nuri Güntekin'in Romanlarında Yapı Ve İzlek", *Elazığ : Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yeni Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalı*, 2008, s.4, (Doktora Tezi).

⁴⁸ Kanter, A.g.t s.4_5

Başmüfettişliği görevine getirilir. Bu yıllarda aynı zamanda hem Fransa bölgesi Milli Eğitim Ataşesi hem de Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu'nun (UNESCO) Yönetim kurulu üyesidir.

“Kırk yılı aşkın bir süre devletin çeşitli kademelerinde görev yapan ve aynı zamanda yazın hayatını başarılı bir şekilde yürüten Reşat Nuri Güntekin'in sağlığı giderek bozulur ve 1954 yılında Maarif Vekâleti'nden emekli olur. Emekliliğinden vefatına kadar geçen sürede İstanbul Şehir Tiyatroları Edebi Kurul üyeliği görevini yürütür. 1939 yılında Çanakkale mebusu olarak meclise girer. Erenköy Kız Lisesi'nde öğretmenlik yaptığı yıllarda öğrencisi olan Hadiye Hanım ile daha sonra evlenir. İlk çocuğu vefat eden yazarın tek çocuğu Ela Güntekin 1941 yılında dünyaya gelmiştir. Emekli olduktan sonra hastalığı ilerleyen Reşat Nuri, tedavi için gittiği Londra'da 07.12.1956 tarihinde vefat etmiştir. Cenazesi Karacaahmet mezarlığına defnedilmiştir.”⁴⁹

3.2. Sanatı (Edebi Kişiliği)

Türk edebiyatının roman, öykü ve tiyatro alanında en verimli yazarlarından olan Reşat Nuri Güntekin, *Çalığışu* romanının geniş kitleleri etkilemesi yönüyle roman yazarı olarak ün kazanmıştır. Eserlerinde insan sevgisi ağır basan yazar, Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki Anadolu'yu, Anadolu insanını çeşitli yönleriyle ele almıştır.

Reşat Nuri'nin yazarlığındaki kuvvetle ilgili Yusuf Ziya Ortaç'ın *Bir Varmış Bir Yokmuş Portreler* adlı eserinde söyledikleri dikkat çekicidir: “*Darülfünun Edebiyat Fakültesi Hikmet-i Bedayi muallimi Hamdullah Suphi Bey, kendisini soluk almadan dinleyen sınıfın karşısında talebesinden birini ayağa kaldırmış konuşuyordu: Size haber veriyorum: Doğduğunuz gün, talihin eli beşiğinizin üstüne bir yıldız asmıştır. Yazınızın, gözlerimin önüne serdiği manzarada ne kadar feyiz var. Eğer isterseniz, eğer hilkatin size cömertçe verdiği değere sırt çevirmezseniz, emin olunuz, şöhretiniz bir gün*

⁴⁹ Fatih M. Kanter, *Ölümünün 50.Yılında Belgelerle Reşat Nuri Güntekin*, İnkılâp Yayınları, İstanbul, 2006, s.14_23.

memleket hudutlarını da aşacak, dış âlemde tanınacaksınız. Hamdullah Suphi Tanrıöver'in heyecanla övdüğü bu derisi yapışık, bu hareketsiz genç, Reşat Nuri idi.”⁵⁰

Kendisindeki değere sırt çevirmeyen ve Türk edebiyatına romanları, öyküleri, oyunları, eleştirileri, gezi notları, makaleleri ve çevirileri ile katkıda bulunan Reşat Nuri, genel olarak toplumcu yanı ağır basan, özellikle Anadolu'nun sorunlarına eğilen, bu sorunlara çözüm getirmeye çalışan bir yazarımızdır. Onun yazınla ilgisi, daha okul çağına gelmediği yaşlarda başlar. Reşat Nuri'yi genel olarak yazınla ilgilenmeye yönelten etken babasının kitaplığıdır. Bu kitaplık öyle rastgele kitaplardan oluşan bir kitaplık değildir. Aslında babasının böyle bir kitaplığı oluşunu yazar, şaşkınlıkla karşılar: *“Babam için bana yine muamma kalmış bir ikinci şey, bu kütüphanenin pek rastgele bir kütüphane olmaması idi. Türkçe, Farsça divanlara, bizim divanların en iyilerine, kalın Mesnevi, Hafız şerhlerine, bütün Edebiyat-ı Cedide'ye ve daha evvelkilere haydi bir dereceye kadar bir menşe tasavvur edebilirsin; fakat Voltaire'leri, Rousseau'ları, Montesquieu'leri ile eski Bibliothéque Nationale'nin mavi kaplı, ucuz klasikler edisyonunun hemen tamamını, Balzac'lar, Flaubert'ler, Zola ve Dante'lerle Fransız realist ve natüralistlerini; Taine'i, Renan'ı, Felis Alcan kütüphanesinin en ağır başlı fikir ve felsefe neşriyatını...”⁵¹* Evde böylesine zengin bir kitaplığın bulunması, yazarın küçük yaşta Doğu ve Batı yazınına tanınmasına yol açmıştır.

Reşat Nuri'yi babasının kütüphanesi kadar yazmaya yönlendiren sebeplerden biri de lalası Şakir Ağa'nın anlattığı masaldır. Güntekin kendisine sorulan *“Edebiyata merakınız eski midir?”* sorusuna şöyle cevap vermiştir: *“Bunu tayin edemeyeceğim. Galiba ilk heyecanı ben Şakir Ağa'nın bir masalında duydum. Üç kardeş geyik avına çıkmışlar, çocuklar bir geyiğe tesadüf etmişler ki yavrusunu emziriyormuş. Büyük kardeşler dokunmayalım, tekin değildir demişlerse de küçük kulak asmamış. Geyik bir taşın üstüne çıkmış, o yine takip etmiş, fakat taş birdenbire yükselmeye başlamış, yüksele yüksele tepesi görünmez bir kule olmuş (ki lalanın teminine göre bilmem nerede harabesi hala dururmuş). İki kardeş bulutlar üzerine yükselen küçüklerini bir daha görememişler. Bunun bir de manzum parçası da vardır. Şöyle bir parçasını hatırlıyorum:*

⁵⁰ Mustafa Yücel, a.g.e, s.15.

⁵¹ Olcay Öner toy, Reşat Nuri Güntekin, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1983, s.9.

“Üç kardeş çıktık geyik avına

Geyik çekti bizi kendi vavına (Ne demek bilmiyorum)

Üçüncüsünün göğsü mavi düğmeliydi.

Bu üçüncüsünün göğsü mavi düğmeli olmasına bilmem neden ağlaştık. Galiba lala da ağlardı.⁵²

“Masal ve hikâyeyi o vakitten beri seviyorum”⁵³ diyen Güntekin, Çanakkale’de geçirdiği çocukluk yıllarında okuryazar kadınların kış gecelerinde roman okumaları ile edebiyat zevkinin daha da geliştiğini söyler: “Çanakkale’de kış gecelerinde komşu hanımların okuryazarları toplanarak roman okurlardı. Fatma Aliye Hanım’ın (Udi) diye bir romanını okumuşlardı. O kitabı o vakitten beri görmediğim halde hala bütün teessüratiyle ve hayatımda tanıdığım en büyük bir zevk heyecanıyla hatırlarım ki buna nazaran bu da bende büyük bir tesir yapmış. Fakat asıl hikâyeye zevkini ve hikâyeye yazmak emelini Halit Ziya Beyi okurken duydum. Bugün eser denmeye layık bir şey vücuda getirebilirim onu Halit Ziya Bey’e medyun olacağım.⁵⁴

Kendi söylediğine göre yazmaya başlaması da okumaya başlaması gibi rastgeledir. Darülbedayi’de bir oyunu izlerken, perde arasında sahneye konulan oyun konusunda söylediklerinin Zaman gazetesi başyazarınca duyulması, yazar olmasına yol açar. Bu gazeteye iki yıl boyunca tiyatro değerlendirmeleri yazar. Sonra kendisi oyun yazmaya heveslenir, yazdığı oyunlar beğenilir, kendi deyişi ile “artık yolunu bulmuştur”.⁵⁵

“İlk yazılarını 1911 yılında Birinci Dünya Savaşı yıllarında *Le Presse Turque* dergisinde yayınlar. Türk edebiyatı üzerine genel değerlendirmeler yapan Reşat Nuri aynı yıllarda *Zaman* gazetesinde 1918 yılında “Temaşa Haftaları” başlığı altında tiyatro ile ilgili makaleler yazmıştır. İlk hikâyesi “Eski Ahbap” 1937 yılında *Diken* dergisinde yayımlanmıştır. Bu hikâyeden sonra yine *Zaman* gazetesinde Cemil Nimet müstear adıyla *Harabelerin Çiçeği* adlı romanını 1918’de tefrika etmiştir. İlk piyesi *Hakiki Kahramanlık* ise *Zaman* gazetesinde 1919 yılında yayımlanmıştır. Yayımcıları arasında

⁵² Hilmi Yücebaş, a.g.e, s41.

⁵³ Alangu Tahir, *100 Ünlü Türk Eseri*, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1974 , s.1097_1098

⁵⁴ Hilmi Yücebaş, a.g.e, s41.

⁵⁵ Olcay Önertoy, a.g.e, s.10.

kendisinin de bulunduğu *Kelebek* adlı mizahi dergisinde Ateşböceği, Ağustos Böceği, Yıldız Böceği, Çiğdem, Saksığan gibi müstear isimlerle ve çeşitli sembollerle, mizahi hikâyeler kaleme alır. Bu yıllarda roman yazmaya devam eden Güntekin'in, *Dersaadet* gazetesinde tefrika ettiği *Gizli El* adlı romanı sansüre uğrar.⁵⁶

Bu ilk romanını nasıl yazdığını şöyle anlatmaktadır: “*Gizli El, benim ilk romanımdır. Mütarekenin ilk yıllarında Dersaadet isminde bir gündelik gazete çıkarmaya hazırlanan Sedat Simavi arkadaşım benden bir roman istedi. O zaman tiyatro piyesleriyle uğraşılıyor ve roman yazmayı hiç aklımdan geçirmiyordum. Yapamam, dedim. Yaparsın, dedi, roman ile tiyatro zaten kardeş sanatlardır.*”⁵⁷

Yine bu yıllarda yazdığı *İstanbul Kızı* adlı piyesi romanlaştırıp *Çalığışu* adıyla yayımlar. *Çalığışu*'nun yayınlandığı dönemde ne kadar büyük bir başarı kaydettiği ve Atatürk'ün Reşat Nuri'ye söylediği şu sözler kayda değerdir: “*Cephede attan düşüp sakatlandığımda, sizin Çalığışu romanınızı okuyarak zaman geçirdim. Romanın sayfaları ilerledikçe çektiğim acıyı unuttum*”⁵⁸. “Roman dünyasına bu eseriyle sağlam bir adım atan Güntekin, verimli bir yazarlık dönemine girmiş olur. Bu dönem sürecinde 19 adet telif roman, 150'den fazla hikâye -ki bunlar kendi sağlığında 7 hikâye kitabı, ölümünden sonra 1 hikâye kitabı olarak toplanmıştır- yazar. Buna rağmen yazarın dergilerde kalmış ve yayınlanmış birçok hikâyesi bulunmaktadır. 23 adet telif, 24 adet uyarlama ve tercüme tiyatro eseri, 9 adet çeviri kitabı, 1 adet çeviri tefrika romanı (Ripka İfşa Ediyor) ve 4 adet çeşitli kitabı ile edebiyat dünyasını dolu dolu yaşamıştır.”⁵⁹

Eserlerinde idealleri için mücadele veren bireyleri anlatan Güntekin kendisine sorulan “*Nasıl yazarsınız?*” sorusuna şöyle cevap vermektedir: “*Roman ve hikâye yazarken, mevzuun evvela asıl canlı noktası amudu-fikarisi gelir. Bu amudu-fikaridir ki bana yazmak arzusunu verir. Bu bana bir vak'a olur, beni alakadar eden bir vak'a... Fakat çok kere alakadar olduğum insan tipi (şu vakayı veya şu insanı, şu tipi yazayım) derim. Bu suretle eserin ilk adımı atılmış olur. Mevzu pek iptidai bir şekilde fikrime gelir. Hiçbir zaman hemen derhal bu mevzuun planını yapıp da yazmaya başladığım*

⁵⁶ Fatih M.Kanter, a.d.t, s.27.

⁵⁷ Olcay Öner toy, a.g.e, s.11.

⁵⁸ Fatih M.Kanter, a.g.t, s.28.

⁵⁹ Fatih M.Kanter, a.g.t, s.28.

vaki değildir. Bulduğum mevzuu zihnimde bir köşeye atarım. Onun francala hamuru gibi kendi kendine kabarması için uzun müddet bırakırım. Çok defa aradan birçok senelerin de geçtiği vakidir. Bu müddet zarfında mevzua bazı ilaveler yaparım. Vak'aları retuş ederim. Tipleri develope ederim.”⁶⁰

Reşat Nuri'nin yıllardır ilgiyle okunmasının “*Halkın ahlaki değerlerine sahip çıkması ve Türk romanında eleştirel gerçekliğin öncüsü olması.*” olduğunu söyleyen Fethi Naci, yazarın bir yandan halkın değerlerine sahip çıkarken bir yandan da başta bürokrasi olmak üzere, toplumda aksayan, yolunda gitmeyen her şeyi kıyasıya eleştirdiğini, halkı ezenlere karşı halkın yanında yer aldığını belirtmiştir (Naci,2011:3,5).

II. Meşrutiyet yıllarında yazı hayatına başlayan Reşat Nuri, Batı Edebiyatı'ndan öğrenilmiş bir roman ve tiyatro tekniğiyle çeşitli hayat sahnelerini, Türk insanının sosyolojik ve psikolojik vaziyetini, Türkiye coğrafyasını edebi esere mekân yaparak işler. Türk köylüsü, Reşat Nuri'nin kalemiyle kendi tabii realitesi içerisinde sevimli çehresiyle edebi eserin bünyesine girer. Bu tavırla yazar, aydın zümre içerisinde Anadolu'ya, burada yaşayan insanı severek giden bir zihniyetin temsilcisidir.⁶¹

Onun romanları her ne kadar hissi ve fikri olmak üzere iki gruba ayrılrsa da acıma ve sevmeye duyguları bu eserlerin tamamını birbirinden ayrılmaz bir bütün haline getirir. Reşat Nuri hayatının ilk döneminde olayı, fertlerin hissi ilişkileri üzerine kurar. Bu eserler *Çalığışu* etrafında toplanarak ele alınabilecek cinstendir. *Dudaktan Kalbe, Akşam Güneşi, Bir Kadın Düşmanı* bu çerçevede içerisinde düşünülen romanlardır. Sanat hayatının ikinci dönemi, Atatürk İnkılâpları'nın Türk insanına tanıtılmaya başlandığı zamanı konu alır. Bu döneme ait eserlerde, olay fikri bir muhteva üzerine inşa edilmiştir. Bu roman dairesini meydana getiren eserlere örnek olarak *Yeşil Gece, Yaprak Dökümü, Miskinler Tekkesi* adlı kitapları saymak yerinde olur. Reşat Nuri, Tanzimat'tan itibaren romanımızın ele aldığı temalara da ilgisiz kalmamıştır. Onun *Yaprak Dökümü* adlı eseri batılılaşmayı yanlış anlama; *Damga* adlı romanı da aşk sebebiyle katlanılan fedakârlık temaları üzerine kurulmuştur. II. Meşrutiyet döneminde hikâye sahasında

⁶⁰ Hilmi Yücebaş, a.g.e, s13.

⁶¹ Mustafa Yücel, a.g.e, s.19.

Anadolu'ya açılan Türk Edebiyatı, roman vadisinde kesin olarak Reşat Nuri ile İstanbul'dan memleket coğrafyasına açılma imkânı bulur.⁶²

“Romanlarının genelinde aşk, sevgi, acıma, yalnızlık, kaçış, karamsarlık gibi bireysel sorunlar ile yozlaşma, kültür bunalımı, nesil çatışması, idealizm, vurgunculuk gibi toplumsal sorunları bir arada işlemiştir. Hikâyelerinde ise romanlarında görmeye alışık olduğumuz duygu yoğunlunun yerini ince mizah alır. Yine de toplumsal ve bireysel sorunları işleyen yazar, bu sorunları kaba bir realite yerine dünya hali dedirtecek nitelikte işler. Uzun yıllar *Şair*, *Nedim*, *İnci*, *Kelebek* gibi dergilerde yayınladığı hikâyelerin ise ancak bir kısmını kitaplaştırmıştır. Hikâyelerini oluştururken genelde “tekellümi” (karşılıklı konuşma) tarzı benimseyen yazarın bu tutkusu aslında tiyatro tutkusu ile özdeştir.”⁶³

Reşat Nuri'nin asıl edebiyat tutkusu tiyatro hevesinden kaynaklanmaktadır. Olcay Öner toy yazarın tiyatro ile ilgisini şöyle anlatmaktadır: “*Reşat Nuri, önce tiyatro ile ilgilenmesine, ilk yapıtını tiyatro türünde vermesine karşılık bir roman yazarı olarak ün kazanmıştır. Romanla ilgili pek yazısı bulunmamasına karşın, tiyatro türüyle ilgili çok sayıda makale yazmıştır. Üzerinde durduğu önemli bir nokta, bir oyunda, oyunun türüne göre, gerçek ve hayalin belli oranda bir arada bulunması gerektiğidir. Tiyatro yazarının amacı, tam bir yaşama süreci içinde insanları ve bütün özellikleriyle çevremizdeki yaşamı yansıtmaktır. Tiyatro yapıtının bir yararı da yaşamı, bütün renkleri ve güzellikleriyle görmeye alıştırmaktır, bir ölçüde ahlak üzerinde etkili olmaktır. Reşat Nuri'ye göre yazınımızda bu koşullara uygun oyunlar yazılmamaktadır. Reşat Nuri, tiyatrodaki başarısızlığını şöyle açıklar: Tiyatro eseri romana, şiire benzemiyor. Bir roman, bir şiir kusurlarla dolu olabilir. Bu onun kitap halinde çıkmasına engel değildir. Fakat tiyatro bütün meziyetleri bir arada ister. O öyle bir iştir ki yeni başlayanlar için hiçbir hak tanımaz*”.⁶⁴

“Reşat Nuri'nin roman, öykü ve oyunlarının dışında bir de *Anadolu Notları* adlı gezihatıra kitabı bulunmaktadır. Müfettişliği sırasında Anadolu'nun birçok ilini dolaşan Güntekin, bu illerde, kasabalarda, yollarda yaşadıklarını, romanlarında görmeye

⁶² Mustafa Yücel, a.g.e, s.18_19.

⁶³ Fatih M.Kanter, a.d.t, s.30,31.

⁶⁴ Olcay Öner toy, a.g.e, s.32.

alıştığımız sıcak üslubuyla kaleme alır. Yazın hayatının önemli bir kısmını dolduran bu kitaplar haricinde birçok tercüme eseri bulunmaktadır.”⁶⁵

“Türk edebiyatını eserleri ile zenginleştiren Reşat Nuri Güntekin, eserlerinde halkın dilini kullanması dolayısıyla çok okunan bir yazar olmuştur. Geniş halk kitlelerine ulaşan eserlerinde Anadolu insanına hümanist bir anlayışla yaklaşmış; Anadolu’yu rengârenk unsurları ile yansıtmıştır. Yapıtlarında döneminin yaşantısını, anlayışını ve kültürel zenginliğini başarıyla işleyen Reşat Nuri’nin eserlerinin kültürel birikimimizin kayıt altına alınmasında ve geleceğe aktarılmasında önemli bir rol üstlendiği açıktır.”⁶⁶

3.3 Eserleri

3.3.1 Romanları

1. Çalıkuşu (1922)
2. Gizli El (1924)
3. Damga (1924)
4. Dudaktan Kalbe (1924)
5. Akşam Güneşi (1926)
6. Bir Kadın Düşmanı-Çirkinin Romanı (1927)
7. Yeşil Gece (1928)
8. Acımak (1928)
9. Yaprak Dökümü (1930)
10. Kızılıcak Dalları (1932)
11. Gökyüzü (1935)
12. Eski Hastalık (1938)

⁶⁵ Fatih M.Kanter, a.d.t, s.32.

⁶⁶ Fatih M.Kanter, a.d.e, s.37,46.

13. Ateş Gecesi (1942)
14. Değirmen (1944)
15. Miskinler Tekkesi (1946)
16. Harabelerin Çiçeği (1953)
17. Kavak Yelleri (1961)
18. Kan Davası (1962)
19. Son Sığınak (Tarih yok)

3.3.2 Hikâyeleri:

1. Recm, Gençlik ve Güzellik (1919)
2. Roçild Bey (1919)
3. Eski Ahbap (Tarih yok)
4. Tanrı Misafiri (1927)
5. Sönmüş Yıldızlar (1928)
6. Leyla ile Mecnun (1928)
7. Olağan İşler (1930)

3.3.3 Tiyatro Eserleri

1. Haçer (1920)
2. Eski Rüya (1922)
3. Ümidin Güneşi (1924)
4. Gazeteci Düşmanı, Şemsiye Hırsız, İhtiyar Serseri (1925)
5. Taş Parçası (1926)

6. Bir Köy Hocası (1928)
7. Babur Őah'ın Seccadesi (1931)
8. Bir Kır Eđlencesi (1931)
9. Ümit Mektebinde (1931)
10. Fel ket Karşısında, Gözdağı, Eski Borç (1931)
11. İstikl l (1933)
12. Vergi Hırsız (1933)
13. H llecisi (1933)
14. Bir Yađmur Gecesi (1943)
15. Yaprak Dökümü (1953)
16. Eski Őark (1951)
17. Balıkesir Muhasebecisi (1953)
18. Tanrıdağı Ziyafeti (1955)
19. Bu Gece Başka Gece (1956)

3.3.4 Gezi Yazıları

1. Anadolu Notları, C I-II (1936)

3.3.5 . Çeşitli Kitapları

1. Dil ve Edebiyat (Tarih yok)
2. Fransızca-Türkçe Resimli Büyük Dil Klavuzu (1935)
3. Türk Kırati (1930).⁶⁷

⁶⁷ Fatih M.Kanter, a.d.e, s.37,46.

3.4 Çalığışu Romanı Hakkında Birkaç Söz

Çalığışu, Reşat Nuri Güntekin'in 1922 yılında yazdığı bir romandır. Türk edebiyatının en çok tanınan ve sevilen klasik eserleri arasında yer alır. Ağırlıklı olarak Anadolu'da geçer ve arka planda Osmanlı'nın son yıllarını anlatır. Romanın ana kahramanı Feride'nin hatıra defteri şeklinde yazılmıştır. Reşat Nuri Güntekin, *Çalığışu*'nu önce *İstanbul Kızı* adıyla dört perdelik bir oyun olarak yazdı. Ancak devrin teknik imkânsızlıkları yüzünden oyun *Darü'lbedayi* tarafından oynanamadı ve bu yüzden yazar tiyatro metnini *Çalığışu* adıyla romana dönüştürdü. 1922'de *Vakit Gazetesi*'nde *Çalığışu* adıyla roman olarak yayınlanınca büyük ilgi gördü. Feride'nin bir aşk kırğını olarak Anadolu'da öğretmenlik yapmayı seçmesi ve insanlara kendini adaması romanın ana temasıdır. Reşat Nuri, çökmekte olan Osmanlı Devleti'nde Anadolu coğrafyasını, insanını ve çevresini gerçekçi bir bakışla yansıtmıştır. *Çalığışu*, duygusal bir olayı anlatır. Ama bu duygusal olay içinde dönemin toplumsal sorunlarının eleştirel olarak ortaya konulması, Feride'nin varlığında özverili bir kişiliğin çizilmesi okurları etkileyen unsurların başında gelir. *Çalığışu*, Türkiye'de yeni bir dönemin başlamasını özendiren bir romandır. Bu roman yayımlandıktan sonra onlarca genç kız öğretmenlik yapmak için Anadolu'ya gitmiştir. Roman, defalarca sinemaya uyarlanmış, TV dizileri yapılmıştır.

3.4.1 Konusu

Bir hatıra defteri olarak düzenlenmiş olan romanda Feride, kendisine yabancı bir şehirde, bir otel odasında anılarını yazarken geriye dönerek, çocukluk ve ilk genç kızlık dönemlerini anlatır.

İstanbulu bir subayın kızı olan Feride, küçük yaşta annesini kaybetmiştir; yanına gönderildiği babaannesinin de ölümü üzerine "Notre Dame de Sion" Fransız yatılı okulunda okur. Yaramazlıkları yüzünden arkadaşları, okulda, ona "Çalığışu" adını takarlar.

Feride, yaz tatillerini Besime teyzesinin köşkünde geçirir. Teyzesinin yakışıklı oğlu Kâmran ile birbirlerini severler ve nişanlanırlar. Feride'nin de desteklemesiyle

Kâmran, üç yıl Avrupa'da bir elçilikte görev yaptıktan sonra döner. Bu arada okulunu bitiren Feride ile düğün hazırlıkları yaparlar. Feride, düğün günü, bir kadının getirdiği mektuptan Kamran'ın İsviçre'de iken Münevver adında hasta bir kızla ilişkisi olduğunu, ona evlenme sözü verdiğini öğrenir, her şeyi yüzüstü bırakıp kaçar.

Anadolu'da öğretmenlik yaparak Kamran'ı unutmak isteyen Feride, İstanbul rüştiyelerinde öğretmenlik teklifini kabul etmez; tüm zorluklara ve bürokratik engellere rağmen, istediğini elde eder ve İstanbul'dan ayrılır. Anadolu'nun çeşitli yerlerinde öğretmenlik yapan Feride, idealist bir eğitimcidir ancak gittiği yerlerde güzelliği başına bela olur; hakkında çeşitli dedikodular çıkar.

İlk öğretmenlik deneyimi, Bursa'da Zeyniler köyü denilen, hiçbir öğretmenin gitmeyi kabul etmediği kuş uçmaz kervan geçmez yeredir. Zeyniler'de evlat edinip yanına aldığı Munise'ye bütün sevgisini verir. Kuşadası'nda öğretmenlik yaparken savaş başlar; okul hastaneye çevrilir ve Feride hastabakıcılık yapmaya başlar. Kuşadası'ndaki hastaneye başhekim olarak Zeyniler Köyü'nde iken tanıştığı Doktor Hayrullah Bey atanmıştır. Beş yıl sonra okullar yeniden açılır. Babacan bir adam olan Hayrullah Bey, emekli olup Kuşadası'na yerleşir ve Feride'yi kızı gibi korur. Munise'nin kuşpalazına yakalanıp ölmesinden sonra hastalanan Feride, Hayrullah Bey ile kalır. Halkın dedikodusu üzerine onunla kâğıt üzerinde evlenirler; fakat aralarında sadece "baba – kız" ilişkisi vardır.

Feride, öğretmenliğe başlayınca bir "günlük" tutmuş, başından geçen her şeyi bir deftere yazmıştır. Hayrullah Bey bu defteri bulur, okur ve saklar. Hastalanınca, Feride'ye kendisinin ölümünden sonra ara sıra teyzesinin yanına gitmesini ve verdiği kapalı zarfı Kâmran'a teslim etmesini vasiyet eder.

Kısa bir süre sonra Hayrullah Bey, bütün mal varlığını Feride'ye bırakarak ölür. Hayrullah Bey'in ölümünden sora, vasiyeti yerine getirilir. Feride, zarfı Kâmuran'a verir. Zarfın içinde Hayrullah Bey'in bir mektubu ile Feride'nin günlüğü vardır. Hayrullah Bey, Kâmran'a yazdığı mektupta Feride'yi bir daha bırakmamasını salık vermektedir. Kamuran Feride'nin günlüğünü sabaha dek okur, her şeyi öğrenir. Ertesi gün gidecek olan Feride'yi bırakmaz ve evlenirler.

3.4.2 Romanın Kimliği

Çalıkuşu, roman olarak basılmadan önce Reşat Nuri Güntekin tarafından *İstanbul Kızı* adıyla yazılmış bir piyestir. Fakat Reşat Nuri, hem Darülbedayi'in bazı köy sahnelerinin dekorunu zor bulmaları hem de oyuncular o dönemde azınlık vatandaşlardan oluştuğu için, Türkçeyi iyi konuşamayan bir kızın Feride rolünü hoş düşmeyeceği düşüncesiyle bu piyesi romana çevirmeyi uygun bulur.⁶⁸

“Çalıkuşu romanını Reşat Nuri Güntekin'in romancılığının ilk yıllarında yazdığı bir eser olmasına rağmen Türk edebiyatında büyük yankı uyandırır. Bu durumun temel sebebi Anadolu'ya giderek kendini gerçekleştirme yolunda adımlar atan Feride karakterinin halkın içindeki idealize edilmiş duyguları seslendirmesinden ileri gelir. İlk kez *Vakit* Gazetesinde tefrika halinde yayınlanan eser, kitap halinde 1922 yılında İktbal Kütüphanesi tarafından basılır.”⁶⁹

3.4.3 Olay Örgüsü

“Çalıkuşu romanı, yazar tarafından beş bölüme ayrılır. İlk dört bölüm, başkişi Feride'nin günlüğünden oluşmaktadır. Beşinci bölüm ise Tekirdağ'da Feride ile Kâmrân'ın evlendiği ve mutlu son ile biten bölümdür. Romanın bu bölümleri başkişi Feride'nin yaşamındaki değişimler üzerine kurgulanır. Gerçekte roman kahramanı Feride'nin başından geçen olaylara bağlı olarak olay örgüsünü Feride'nin Anadolu'ya kaçışu ile paralel biçimde sunmak romanın üç vaka halkasına düşmesini sağlayacaktır. Bununla birlikte Feride'nin Anadolu'da geçirdiği uzun zaman diliminde başından geçen vakaları zaman ve mekân değişiklikleri göz önünde tutarak yapmak daha makul olacaktır. Bu nedenle romanın ana vaka halkalarını şu şekilde tespit etmek mümkündür:

1. Kısım: Feride'nin Anadolu'ya kaçmadan önceki dönemi
2. Kısım: Feride'nin B. Vilayeti ve çevresindeki öğretmenlik dönemi
3. Kısım: Feride'nin Ç.'ye tayini ve öğretmenlik yılları
4. Kısım: Feride'nin İzmir ve Kuşadası'ndaki yılları

⁶⁸ Türkan Poyraz-Muazzez Alpbek, *Reşat Nuri Güntekin Hayatı ve Eserlerinin Tam Listesi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1957, s.6.

⁶⁹ Fatih M.Kanter, a.g.t, s.77.

5. Kısım: Anadolu'dan dönüş ve Tekirdağ'da Kâmran'la evlenmesi

Romanın ana vaka halkalarını oluşturan bu bölümlerin Feride'nin yaşamındaki değişime bağlı olduğu görülmektedir.”⁷⁰

3.5 Çevirmen Hakkında Birkaç Söz

Romanın tercümanı Safwan Al-Shalabidir, İrbid'de 1950 yılında doğmuş. Hikâye, roman ve tiyatro alanlarında birçok Türk edebiyatından Arapçaya tercüme yapmıştır.

Edebi faaliyetine ek olarak, Makine Mühendisliği alanında lisans ve Halk Sağlığı Mühendisliği alanında Yüksek Diploma sahibidir.

2006-2020 yılları arasında çevirdiği eserler:

_ *Damda Deli Var* (Aziz Nesin)

_ *Seçilmiş Öyküler* (Aziz Nesin)

_ *Biraz Gelir Misiniz* (Aziz Nesin)

_ *Lüzumsuz Adam* (Sait Faik Abasıyanık)

_ 2015 yılında Şeyh Hamad Çeviri Ödülü'nü kazanan *Yarın diye birşey Yok* (Tarık Buğra)

_ *Çalığışu* (Reşat Nuri Güntekin)

⁷⁰ Fatih M.Kanter, a.g.t, s.79.

4. BÖLÜM: TABLOLAR

4.1 Kaynak Metnin Arapça Çevirisi ile Anlam Aktarımını Yerine Getirme Bakımından Mukayese

Yazarın amacı ve okuyucuya iletmek istediklerinden sapılmaması için çevirmenin anlamın edebî eserin özü olduğunu unutmadan anlam aktarımını gerçekleştirmesi gerekir. Dolayısıyla, çevirmenin anlamı orijinal metindeki anlamla aynı kuvvette aktarması gerekmektedir. Bunun için çevirmen, metnin ruhunu korumalıdır. Bu, metnin iyi özümsemesi, yazarın ruhunu yeniden canlandırması ve bu şekilde metnin ruhunu korumasını sağlamaktadır.⁷¹

Aşağıdaki tablolarda incelenmeye çalışılacaktır:

4.1.1 Tablo 1⁷²

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
Müdürenin söylediğine göre “ders esnasında komşularımı lakırdıya tutmamayı, uslu uslu muallimi dinlemeyi öğreninceye kadar” orada bir sürgün hayatı geçirmeye mahkûmdum. ⁷³	كي أتوقف عن الترترة مع زميلاتي أثناء الدرس وكي أتعلم حسن الإصغاء للمعلمات. ⁷⁴ (ders esnasında komşularımı lakırdıya tutmayıp, uslu uslu muallimi dinlemeyi öğrenmek için)	وفقاً لما قالتها المديرية؛ فقد حُكم عليّ بالنفي هنا حتى أتوقف عن الترترة مع زميلاتي وحتى أتعلم الإصغاء إلى معلمتي أثناء الدرس.	Burada anlam tam oturmamış, (Müdürenin söylediğine göre ve orada bir sürgün hayatı geçirmeye mahkûmdum.) gibi, cümlede yazarın söylemek istediği ayrıntılar tam aktarılmamıştır.
Ben de onları atlatarak	كنت أشعر بمتعة الأنتقام	وكأنني أشاهد تلك	Çeviride Feride'nin

⁷¹ Muhammed Abdul Latif Haridy, *Teori ve Uygulama Arasında Edebi Çeviri*, Al Ain Yayınevi, Kahire 2017, s.136.

⁷² Çalığışu Romanının Birinci Kısım.

⁷³ Reşat Nuri Güntekin, *Çalığışu*, İnkılap Yayınları, İstanbul, 2013, s.7.
(Bundan sonra Alıntılar bu baskıdandır.)

⁷⁴ Reşat Nuri Güntekin, *Çalığışu*, Arapça nüshası, Çev: Safwan Al-Shalabi, Dar Ward Yayınları, 2018, s.5.

(Bundan sonra Alıntılar bu baskıdandır.)

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
<p>bizden gizlemeye çalıştıkları hayatı seyrediyormuş gibi bir şey, bir atlatma ve intikam zevki duyardım.</p> <p>(s.8)</p>	<p>منهن بمغافلتهن. (ص 6) (Onları atlatarak intikam zevki duyardım.)</p>	<p>الحياة التي طالما حاولوا أخفائها عنًا، فكنت أشعر بلذة الانتقام والخداع.</p>	<p>dediği gizli hayat yer almamaktadır.</p>
<p>Fakat Sör'lerde okuyan kızlarının kaleminden bu renklere boyanmak, o biçâreler için bir mecburiyet, bizim için bir usuldü⁷⁵. (s.9)</p>	<p>لكن هذه الألوان، نهج تقليدي لقلم الطالبات في مدرسة الراهبات! (ص 6) (Fakat Bu renkler, Sörler mektebinde okuyan kızlar için bir usuldur.)</p>	<p>لكن هؤلاء الفتيات اللاتي يقرأن في مدارس الراهبات قد تصبغت أقلامهن بهذا الألوان، فكان لزامًا على هؤلاء المساكين، وكان بالنسبة لنا أسلوبًا متبعًا.</p>	<p>Çeviride yazarın üslubu atlanarak doğrudan manaya dayanılmıştır.</p>
<p>Bembeyaz <i>koleret</i>'i ile alnına kaldırılmış bir saraylı yaşamağına benzeyen başlığı arasında sivilceli kansız yüzü, narçiçeği kırmızılığındaki dudaklarıyla.</p> <p>(s. 11)</p>	<p>ووجهها الشاحب الأبيض المللي بالبثور، وشفتيها الحمرابين كزهر الرمان، وياقتها البيضاء الواسعة، وغطاء رأسها الشبيه بوشاح وصيفات القصور، (ص 8) (Beyaz ve geniş koleret'i ile saraylı yaşamağına benzeyen başlığı, sivilceli kansız</p>	<p>وياقتها ناصعة البياض ووجهها الشاحب المللي بالبثور بين الغطاء الذي يشبه حياة القصور وقد رُفِع إلى جبهتها، وشفتيها الوردية الحمراء</p>	<p>Cümle, kaynak metindeki ayrıntılara tam bağlı kalmadan Arapçaya aktarılmıştır.</p>

⁷⁵ kaynak metnin imlâsı korunmuştur.

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
	beyaz yüzü, naçiçeği kırmızılığındaki dudaklarıyla)		
Babam annemle beni bu köye getirmeye mecbur kalmış. (s. 12)	فأضطر أبي وأمي إلى الانتقال إلى تلك القرية (ص 9) (Babam annemle o köye taşınmaya mecbur kalmış.)	أضطر أبي وأمي إلى إحضاري إلى هذه القرية.	Çeviride işaret zamiri ve eylem farklıdır. Dolayısıyla anlam da farklı gelmiştir.
Bir zaman pek sefil olmuşum. (s.12)	فأضيت أياماً صعبة (ص 9) (Zor günler geçirdim)	لفترة ما كنتُ بائسة جداً.	Cümle yazarın istediği gibi acıyı göstererek aktarılmamıştır
Fatma'nın bahçesine, kırlarına bedel Hüseyin beni kışlaya, asker içine alıştırmıştı. (s.14)	عَوَدني حسين على عساكر التكنة بديلاً عن بحيرة فاطمة وأشجارها. (ص 11) (Fatma'nın gölüne, ağaçlarına bedel Hüseyin beni kışlanın askerlerine alıştırmıştı.)	وقد عَوَدني حسين على حياة التكنة العسكرية بديلاً عن حديقة فاطمة وصحرائها.	Çeviride Fatma'nın bahçesi yerine Fatma'nın Gölü kullanılmıştır.
Seni hiç olmazsa bir mevsim için, iki ay için annene göndereyim. O biçare de ihtiyar... seni,	قد لا يدوم ذلك سوى بضعة أشهر، ونعود إلى استانبول ثانية. سأرسلك إلى استانبول. عند أمك	كان يقول؛ سوف أرسلك على الأقل لفصلٍ أو شهرين لأملك. هي	Çevirmen çeviri esnasında cümleyi değiştirerek Kendi uslubunu

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
<p>kim bilir, ne kadar göreceği gelmiştir, dermiş.</p> <p>(s.16)</p>	<p>حتى تنتهي مأموريتي. لا بد أنها في شوق إليكي وستسعد برؤيتك.</p> <p>(ص13)</p> <p>(Bu sadece birkaç ay sürecek. Yine de İstanbul'a döneceğiz. Görevim bitene kadar seni annenin yanına, İstanbul'a göndereceğim. Seni özlemiş olmalıdır. Göreceğine sevinecek.)</p>	<p>أيضاً المسكينة عجز... من يدري كم أشتاقتك لرؤيتك.</p>	<p>kullanmanın ötesinde karşı tarafı ikna etme amacıyla kurulan bu cümlede ikna amacı ortadan kalkmış, doğrudan yapılacak bir eylemin, cümleyi kuranın planının aktarımı olmuştur.</p>
<p>Şartımızda bu var mıydı? İstanbul'a beraber dönmeyecek miydik? diye âdeta çıkışmış.</p> <p>(s.16)</p>	<p>لم يكن هذا ما تعاهدنا عليه. لن أتركك وحدك، ولن أعود إلى استانبول إلا سوياً. (ص13)</p> <p>(Anlaşmamız bu değildir. Seni yalnız bırakmıyacağım. Beraber olmazsak İstanbul'a dönmeyeceğim)</p>	<p>كانت تونبه قائلة؛ أهدا ما تعاهدنا عليه؟ ألم تكن سنعود إلى استانبول سوياً؟</p>	<p>Çeviri esnasında cümleyi değiştirerek yazarın uslûbu atlanmıştır.</p>
<p>Lüks bir vapurda kılıksız bir Arap neferinin kucağında bir minimini kız çocuğu... Bu</p>	<p>حجز لنا أبي في الدرجة الممتازة. أثارت رؤية طفلة صغيرة في حضن شاب بلباس عسكري بلا</p>	<p>من يدري كم بدى محزن ومؤسف لكثير من ركاب الباخرة هذا المنظر</p>	<p>Çeviride Arap neferinin ve küçük çocuğun varlıkları arka plana atılarak</p>

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
manzara vapurda birçok kimseye kim bilir ne sefil ve acı görünmüştür. (s.18)	رتبة، انتباه وفضول ركاب الدرجة الممتازة. (ص 15) (Babam bize lüks derecede bilet kesmiştir. Lüks bir vapurda kılıksız bir genç neferinin kucağında bir minimini kız çocuğu... Bu manzara vapurda birçok kimsenin dikkatini çekmiştir)	لطفلة صغير في حضر عسكري عربي بلا رتبة في الدرجة الممتازة للباخرة.	vapurun lüks mevkiinden bilet alındığı ön plana çıkarılmıştır.
Bir yandan öpüp, bir yandan azarlayarak üstümü değiştirdiler. (s.19)	وشرعن بخلع ملابسني واستبدالها موبخات. (ص 15) (azarlayarak üstümü değiştirmeye başladılar.)	وقمن باستبدال ملابسي مُقبِلاتٍ لي تارة وموبخاتٍ تارة أخرى.	Çocuğun üstünü değiştirmeyi gerçekleştirenlerin ona şefkat duygusuyla yaklaştıkları ifade edilmemiştir.
Babam kılıcını şakırdatarak yerinden fırladı, telaşla beni kolumdan yakaladı. (s.26)	وثب أبي بسرعة غاضباً، فأصدر سيفه صليلاً حتى حسبت أنه استله ليهاجمني. أمسكني من ذراعي بانفعال مؤنباً. (ص 22) (Babam kılıcını	وثب أبي من مكانه مصدرراً صليلاً بسيفه، وأمسكني من ذراعي بانفعال.	Çeviride tamamen farklı bir anlam vardır. Baba zalim olarak gösterilmiş, sanki şiddet uygulayacakmış gibi aktarılmış. Feride'nin

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
	şakırdatarak bana saldıracakmış gibi yerinden fırladı, telaşla beni kolumdan azarlayarak yakaladı.)		babasının kırılan vazo dolayısıyla paniğe kapıldığını aktarmak yerine babayı kızına öfkelenmiş gibi göstermiştir.
Düşündüm ki, Allah seni yanlış yaratmış... Kız olacaktıydın... Ama şimdiki yaşta değil.. Şöyle on üç, on dört sularında.. (s.36)	جال في ذهني أن الله كان يريدك بنتاً، لكنه تراجع في اللحظة الأخيرة لأمر ما لا يعرفه أحد سواه. (ص 30) (Düşündüm ki, Allah seni kız istemişti... Fakat Allah'tan başka kimsenin bilmediği bir sebepten dolayı son anda vazgeçmişti.)	خطر ببالي أن الله خلقك عن طريق الخطأ... كنت ستكون بنتاً... ولكن ليس في هذا العمر.. تقريباً بعمر الثالثة عشر أو الرابعة عشر..	Feride'nin Kamran'a söylediği bu cümleyi alay ifade eder. Çeviride cümlesindeki eğlenme maksadını fark edilmiyerek Feride'nin ciddiyetle söylediğini zannedilmiştir.
Ağaçtan düşmek tehlikesine rağmen, ellerimi mektep gömleğimin göğsü üzerine kavuşturdum, hafifçe boynumu büktüm. (s.41)	رغم المجازفة باحتمال السقوط عن الشجرة، لكنني أدت بكفي حركة التوسل والتضرع كما تفعل الراهبات أمام تمثالي مريم العذراء والسيد المسيح وأحنيت رأسي.	بالرغم من المجازفة بالسقوط من أعلى الشجرة، جمعت كلتا يداي على صدر قميصي المدرسي وأحنيت رقبتني قليلاً.	Çeviride kaynak metindeki anlam değişmiştir. Hem de "Sörler Meryem ve İsa heykelinin karşısında yaptığı gibi" cümlesi ikinci paragraftan

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
	(ص 35) (Ağaçtan düşmek tehlikesine rağmen, ellerimle Sör'ler Meryem ve İsa heykelinin karşısında yaptığı gibi yalvarma hareketi yaptım, boynumu büktüm,)		alınmıştır.
Biraz evvel birbirimizle kavga etmemize bıçak sırtı kaldığı hâlde şimdi ihtiyar komşu ile gülüşüyor, ayrılırken birbirimize el sallıyorduk. (s.44)	ضحك الجار العجوز ودعاني بالفتاة الشقية، ثم استأذن بالإنصراف ملوحاً بكتلتا يديه. (ص 38) (İhtiyar komşu bana yaramaz kız diyerek güldü. El sallayarak gitmek için izin istedi.)	على الرغم من أننا أوشكنا أن نتشاجر قبل قليل، الآن أضحك مع الجار العجوز ولوحنا لبعضنا عند المغادرة.	Çeviride Feride'nin ihtiyar komşu ile kavga etmek üzere olduğu yansıtan cümle Arapçaya aktarılmamıştır.
ne münasebet? Dedim (s.50)	لماذا (ص 42) (neden)	قلتُ: بأي سبب؟	İkinci çeviri bağlama göre daha uygundur.
Şaka mı? Yine ne münasebet? (s.50)	ماذا تقصد؟ (ص 42) (ne demek istiyorsun?)	أهذه مزحة؟ مرة أخرى ما العلاقة	İkinci çeviri bağlama göre daha uygundur.
Ama sen de çok oluyorsun... sen aşağı	ما المانع من التحدث سوية يا فريدة؟ إن لم	ولكن أنتِ تفعلين ذلك كثيراً يا	İkinci çeviri bağlama göre daha uygundur

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
<p>gelmek istemezsen ben yukarı çıkmayı bilirim.</p> <p>(s.50)</p>	<p>تنزلي عن الشجرة سأصعد إليك.</p> <p>(ص 42)</p> <p>(Birbirimizle konuşmamıza ne engel oluyor Farida? Eğer ağaçtan inmezsen, yanına çıkacağım.)</p>	<p>فريدة؟ إن لم ترد النزول لأسفل أنا أعرف كيف أصعد إليك.</p>	
<p>Çıktığı dalın üstünde doğrularak daha yukarılara bakmaya başladı.</p> <p>(s.51)</p>	<p>واصل الصعود ونظر إليّ</p> <p>(ص 42)</p> <p>(Bana bakarak çıkmaya devam etti.)</p>	<p>أعتدل على الغصن الذي صعد إليه، وبدأ في النظر لأعلى أكثر.</p>	<p>Çeviride doğrulamak yerine çıkmaya devam etmek kullanılmıştır.</p>
<p>Maamafih ne pahasına olursa olsun, bu gece birbirimize yaklaşmamalıydık.</p> <p>(s.52)</p>	<p>لا مبرر من المواجهة مع ابن خالتي،</p> <p>(ص 43)</p> <p>(Kuzenimle yüzleşmek için hiçbir gerekçe yok)</p>	<p>ومع ذلك مهما كلف الأمر هذه الليلة يجب ألا نقترب من بعضنا البعض.</p>	<p>Çeviride yazarın üslubuna uyulmamıştır. o yüzden ikinci çeviri bağlama göre daha uygundur.</p>
<p>Politikayı değiştirerek sordum. (s.52)</p>	<p>ينبغي اللجوء إلى المهادنة</p> <p>(ص 43)</p> <p>(taviz verilmelidir)</p>	<p>غيرت سياستي نحوه وسألته.</p>	<p>İkinci çeviri bağlama göre daha uygundur.</p>
<p>Ben ona acıdığım için değil, fakat ne olursa</p>	<p>شعرت بالشفقة نحوه فقلت مواسية له</p>	<p>فقلت له؛ ليس لأنني أشفق عليه،</p>	<p>Kaynak metinde ona acıdığım için değil</p>

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
olsun artık onunla konuşmaya tahammülüm kalmadığı için bir an önce kendimi kurtarmak için (s.52)	(ص44) (ona acıdım, avutarak ona söyledim)	ولكن لأنني لا أستطيع التحدث معه بعد الآن مهما كان الأمر، وحتى أنقذ نفسي في أسرع وقت ممكن.	derken çeviride ona acıdım olarak aktarılmıştır. Bir de Feride'nin Kâmran ile konuşmaya tahammülü kalmadığını gösteren cümle Arapçaya aktarılmamıştır.
kuzenime olan küskünlüğüm, nefretim, bir türlü geçmek bilmiyordu. (s.54)	لماذا هذا الأحساس بالنقمة والغيظ نحو ابن خالتي؟ (ص46) (Kuzenime olan bu küskünlük ve nefret duygusu neden?)	لم استطع تجاوز استيائي وكرهتي تجاه ابن عمي.	Bu çeviride bir sorgulama var. Oysa kaynak metinde Feride duygularını açıkça ifade etmez ve kendisini sorgulamaktan, duygularıyla yüzleşmekten kaçındığını gösteren cümle Arapçaya aktarılmamıştır.
Fakat nedense bu hediyelere ehemmiyet verdiğimi ne Kâmran'a ne de başkasına göstermek istiyordum. (s.54)	لكني لا أدري لماذا كنت لا أظهر أي اهتمام بهدايا كامران. (ص46) (Kâmran'ın hediyelerine neden ehemmiyet	لكن لسبب ما كنت أريد ألا أظهر اهتمامي بهذا الهدايا لا أمام كامران ولا لغيره.	Kaynak metinde Feride Kâmran'ın hediyelerine değer verdiğini ama bunu onun anlamasını istemediğini ifade eder. Çeviri metinde

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
	vermediğimi bilmiyordum.)		ise Feride Kâmran'ın hediyelerine gerçekten değer vermiyormuş da kendi kendisini bu noktada sorguluyormuş anlamı vardır. bundan dolayı anlam tamamen farklıdır.
Demek ki yalana başlar başlamaz ona kendimi tanıtmaya muvaffak olmuştum, ne saadet! (s.57)	يبدو أن الكذب سينجيني من لقب جديد كان سيطلق علي، يا لسعادتني بالخلاص من هذا اللقب! (ص 50) (Yalan söylemek beni bana takılacak yeni bir isimden kurtaracakmış gibi görünüyor, bu isimden kurtulduğum için ne kadar mutluyum!)	معنى ذلك أنني وقف في تقديم نفسي إليها بمجرد البدء في الكذبة، يا للسعادة!	Kaynak metinde Feride (yalana başlar başlamaz ona kendimi tanıtmaya muvaffak olmuştum) derken çeviride Feride'nin yeni takılacak bir isimden kurtulmak istediği ifade edilmiştir.
ısrarı bırakmaya can atıyordum. (s.58)	وقعت في حيرة كبيرة (ص 50) (kafam çok karıştı)	كنت أرغب في التوقف عن المكابرة.	Çevrilmiş cümle yazarın istediği anlamdan başka anlam taşımıştır. Çeviri, Feride'nin

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
			arkadaşına söylediği yalandan sonra yaşadığın sıkıntısını yansıtmamıştır.
Fakat ne uydurup söyleyeceğini bilemiyorum. (s.58)	هل أوصل تصنع الكتمان (ص50) (Gizlemenin sahtesini yapmayı devam edeyim mi?)	لكني لم أسطع معرفة ما سأختلفه.	Çeviride Feride'nin bocalaması ve telaşı yansıtılmamış. o yüzden çevrilmiş cümle yazarın istediği anlamdan başka anlam taşımıştır.
Sevecek hakiki bir insan bulanlara şaşmak lazım. çünkü onun bir hayalini bile bulmak o kadar güç, o kadar güç ki. (s.58)	ما الذي ينبغي أن ألقه عن حكاية غرامي؟ أن اجد شاباً يخطف قلبي أمراً غير سهل. (ص 50) (Aşk hikâyem hakkında ne uydurmalıyım? Kalbimi çalan bir genç bulmak kolay değil.)	لا بد أن يكون الإنسان المحبوب حقاً موضع دهشة لمن يجدونه. لأنه من الصعب جداً إيجاده حتى في أحلامهم.	Kaynak metinde Feride sevecek hakiki bir insan hakkında konuşurken çeviride Feride'nin aşk hikayesi hakkında ne uyduracağı ile ilgili bir sorgulama yapılmıştır.
Kitaplar için sizden af dilemeye lüzum görmeyeceğim. Çünkü fondanlar ispat etmiştir ki, kitaplar zaten bir	لن أعتذر عن الكتب لأنها كما تريدن وليست كما تظنين. (ص58) (Kitaplar için özür dilemeyeceğim.	لا أرى وجوب للإعتذار عن الكتب. لأن قطع الحلوى أثبتت أن موضوع الكتب	Çeviride devrik ve anlamsız bir cümle gelmiştir.

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
şakadan başka bir şey değildi. (s.66)	çünkü onlar senin zannettiğin gibi değil ama istediğin şeydir.)	ليست سوى مزحة.	
Anlayalım Müjgan abla! (s.81)	وصلتني الرسالة يا موجغان! (ص 71) (Mesajı aldım Müjgan)	أريد أن أفهم يا أبله موججان.	Kaynak metinde Feride, Müjgan'ı sorgular ve açıklama yapmasını sağlamaya çalışırken çeviride Feride'nin Müjgan'ı anladığı ifade edilmektedir.
Biraz akran muamelesi etmek tenezzülünde bulunmanızdan ne çıkar efendim. (s. 82)	ما العيب في الأمر يا عزيزتي؟ (ص 71) (Bunun nesi var canım?)	ماذا سيحدث لو تنازلت وتعاملنا كأصدقاء.	Çeviride Feride'nin Müjgan'dan akran muamelesi istediği yer almamıştır.
Ne anlıyorsun hanımlardan. (s.87)	ما بك تجالسين هؤلاء السيدات...؟ (ص76) (Bu hanımlarla neden oturuyorsun?)	ماذا تفهمين من هؤلاء السيدات..؟	Burada soru formülü ve anlam değişik gelmiştir.
Ama, misafirin misafire ev sahibini çekiştirmesi eski usullerdendir. (s.94)	لكن من اللياقة أن لا يسبب الضيف حرجاً لصاحب البيت. (ص 83)	لكن من الأصول القديمة أن يرغب الضيف المضيف في الضيف الآخر.	Burada tamamen farklı bir anlam vardır. Kaynak metinde iki

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
	(Ama misafirin ev sahibini mahcup etmemesi usullerdendir.)		misafirin bir araya gelince ev sahibini çekiştirmeleri dile getirilirken çeviride misafirin ev sahibine bağlılığından söz edilmiştir.
Müjgan beni mahvetmek üzereydi ve bunun önüne geçmek için benim elimde care yoktu. (s.98)	بيبدو أنها ماضية باخبار كامران كل ما رويته لها من أحداث المدرسة. (ص 87) (Görünüşe göre Müjgan, benim anlattığım okul olayları Kamran'a her şeyi anlatacak.)	كانت موجغان على وشك تدميري ولم يكن لي طاقة لمنع ذلك.	Çeviride metne tam bağlı kalmadan anlam aktarılmıştır.
O hızla zannedirim ki, İstanbul'a kadar giderdim (s.101)	كنت منطلقة بسرعة ودون وعي بما حولي. (ص 89) (etrafıma bakmadan hızlı gidiyordum.)	كنت أظن أنني سأصل أستانبول بهذه السرعة.	Yazarın vermek istediği mahcubiyet, utanma ve biraz da kızgınlık ve öfke duyguları çeviride aktarılmamıştır.
O, hanım gibi nazlı, nazik bir çocuktur. (s.104)	هو طفل لطيف مثلك. (ص 92) (O, senin gibi nazik bir çocuk tur.)	هو طفل مدلل ولطيف كسييدة.	Burada benzetme kavranamadığı için çeviri anlamı yansıtmamıştır.
Ben, ihtiyatlı davranıyor, çok zorlu	كان لا بد لي من التصرف بحذر كي اواجه هذا	كنت اتصرف بحذر وحتى احافظ	Bu cümlede ayrıntılar atlanıp;

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
olacağını hissettiğim bu sallanmada kuvvetimi muhafaza etmek için dizlerimi hafifçe bükmele iktifa ediyordum. (s.105)	التحدي. (ص 93) (Bu zor duruma karşı gelmek için dikkatli davranmam gerekiyordu.)	على توازني في هذه الأرجوحة التي كنت أشعر أنها ستكون شديدة؛ ثنيت ركبتي قليلاً.	Feridenin dizlerini bükmesine ve neden böyle yaptığına hiç değinmemiştir.
Bunun sebebini sormaya, tabii, cesaret edemiyordum. (s.112)	مع ذلك لم أشعر بالرضا ولم أجرؤ على الاعتراض. (ص 99) (bununla birlikte razı değildim, itiraz etmeye cesaret edemedim.)	وبالطبع لم أجرؤ على السؤال عن سبب ذلك.	Burada anlam değişiktir. Yazarın söylemek istediği değildir. Bu cümlede yazar rıza veya itirazdan bahsetmedi. Fakat Farida'nın ona artan ilginin nedenini sormaya cesaret edemediğini belirtmiştir.
Ne istersen açık deyiver, (s.112)	كلي ما تشائين علانية يا أنستي. (ص 100) (ne istersen açık yiyiver.)	قولي ما تشائين بوضوح يا أنستي.	Aşçının söylediği cümlede eylem değiştirilmiştir. demek fiili yerine yemek fiili kullanılmıştır. Bu nedenle çeviri bambaşka bir anlam taşıyor.
Kırk yılda bir ağaca çıkmak için bucak bucak	كنت اتحين الفرصة كي أصعد فوق الأشجار	ونادرا عندما كنت اتسلق شجرة، كان	Erek cümlede farklı anlam içeren bir

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
saklanmak ve geceyi beklemek lâzım geliyordu. (s.112)	واختبئ حتى حلول المساء. (ص 100) (Ağaçların üstüne çıkıp akşama kadar saklanmak için fırsat bekliyordum.)	يتوجب عليّ الاختباء وانتظار حلول الليل.	çeviri yapılmıştır. Çünkü çeviride ağaca çıkmanın seyrekliğini ifade edilmemiştir.
“Vallahi ben gelin hanımım, aşçıbaşı” (s.130)	توقف يا طبّاخ! أنا العروس! (ص 118) (dur aşçıbaşı, gelin benim)	والله انا العروس ياسيدي الطباخ.	Çeviride Feride'nin korktuğunu göstermemiş. sanki aşçıya emir vermiş gibi aktarılmış.
Odadakileri birer birer okşayıp öperek yalvarmaya başladım. (s.132)	رجوت من كان بالغرفة من الأولاد بالمغادرة وتوسلت: (ص 120) (Odadaki erkeklere gitmeleri için yalvardım:.)	قبلت كل من كان في الغرفة وبدأت في التوسل إليهم.	Genelde düğün gününde erkekler gelinle hiç karışmaz. Lakın bu cümlede sanki erkekler gelinin elbiselerini deşişirken oturmuş gibi aktarılmıştır.

4.1.2 Tablo 2⁷⁶

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
Sütnine (s.152)	الجدّة المرضعة. (ص 136) (emziren büyükanne)	المرضعة	Burada Sütnine kelimesi yanlış aktarılmıştır. Böylece Arap okurlar,

⁷⁶ Romının ikinci Kısım.

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
			sütনেরın yaşlı bir kadın olduğunu anlayacaktır. Çünkü çevirmen burada sütনে kelimesine büyükanne kelimesini eklemiştir. halbuki sütনে her durumda kırk yaşından daha büyük olamaz.
Ağlamanın bu kadar güzel bir şey olacağını, bu ihtiyar Çerkez halayıktan evvel bana hiç kimse anlatamamıştır. (s.154)	لم يحدثني أحد عن أمي قط. ربما ستروي هذه المربية الشركسية لي الكثير عنها. (ص 139) (annemden bana hiç kimse bahsetmemiş. Belki bu çerkez dadı bana onun hakkında çok şey anlatacakmış.)	لم يخبرني أحد قط قبل هذه المربية الشركسية العجوز أن البكاء سيكون شيء جميل بهذا القدر.	Bu cümlede Feride, Gülmisal kalfa onun annesini hatırladığı zaman ağladığından bahsediyor. Ancak burada çevirmen, yazarın amaçladığından tamamen farklı bir anlamla gelmiş.
Sahi öyle kalfa. Ben, bunu senden öğrenmeseydim, bin zahmetle satın aldığım patateslerimin yarısını atacak ve ömrümün sonuna kadar farkında	هل هكذا أفضل يا مربية؟ أرجو أن تعلميني الطريقة السليمة. لا أرغب بهدر مالي بلا طائل. (ص 141) (Bu daha iyi mı kalfa. Doğru yöntemi öğretir misin! Paramı boşuna harcamak	قلت: حقاً يا مربيتي! إن لم أتعلم ذلك منك، لألقيت نصف البطاطس التي اشتريها بصعوبة ولن أدرك ذلك طوال عمري.	Feride'nin kalfaya içtenlikle ve kalfanın gönlünü alarak söylediği sözler hiç ilgisi olmayan tamamen maddiyat vurgusu yapılarak çevrilmiştir.

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
olmayacaktım, diyorum. (s.157)	istemiyorum)		
Varsın kızsın, darılsın teyzem bana. Fakat üzülmesin. (s.159)	وليغضب وليحزن من يشاء. (ص 142) (kızmak isteyen kızsın üzülme isteyen üzülün)	ليصل الخطاب وتغضب ويضيق صدر خالتي. لكن لا أريدها أن تحزن.	Burada Feride teyzesi kendisine kızsın da onu üzme istemediğini ifade ediyor. Oysa çeviri teyzesinin üzülmesine aldırış etmeyen vefasız bir yeğenin sözü olmuştur.
İşlerimin gayet kolay biteceğini umuyordum. (s.159)	أموري ستسير بكل يسر. (ص 143) (İşlerim gayet kolay bitecek.)	أمل أن تسير كل أمري بسهولة.	Ana metin ummayı ifade ederken çeviri metin eminlik ifade ediyor. Bu nedenle anlam farklı çıkmış.
Usulü dairesinde muamelenin ne olduğunu öğrenmek istedim. (s.160)	أردت معرفة أين دائرة الأصول. (ص 144) (usulü dairesi nerede olduğunu öğrenmek istedim.)	أردت معرفة ما هي المعاملة التي ستتم في دائرة الأصول	Türkçe metinde feride'nin usule, kurala uygun bir şekilde işlem yapmak istediğini söylerken çeviride feride'nin bir büro aradığı aktarılmıştır. Bu nedenle çeviri tamamen farklı bir anlam taşımıştır.
Haydi bakalım,	خير إن شاء الله، يا ابنتي.	لنرى يا ابنتي، نفع	Türkçe metinde

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
kızım, Allah tesirini halk etsin. (s.168)	ليكن الله في عونك. (ص 151) (Hayırdır inşallah, Allah yardımcın olsun kızım.)	الله بك.	Allah'tan yardımı isteme vardır. Hayırdır ve inşallah anlamı cümlede hiç gelmemiştir.
Hasta mısınız? (169)	أنت مريض جداً. (152) (Siz çok hastasınız)	هل أنت مريض.	Ana metindeki cümle soru yoluyla sağlık durumunu öğrenmek isterken çeviride bir yargı ile durum ifade edilmiştir.
Bana verilecek iyi bir cevabınız var mı? (s.169)	حسناً، أين وصلت معاملتي؟ (ص 152) (peki, Muamelem nereye ulaştı?)	هل من أخبار جيدة؟	Sorunun şekli değişiktir.
Hayriye Hanım (170)	السيدة حورية (153) (Huriye Hanım)	السيدة خيرية	Özel isim yanlış çevrilmiştir.
Görünüğü ne kadar sefil olursa olsun. (s.179)	بدا لي بناء المدرسة كنيياً (ص 161) (mektebin yapısı bana sefil göründü)	منظرها مهما كان مزرى.	Burada da anlam biraz değişmiştir.
o gün, mutlaka sevmek azmiyle	لكن ما كان من بد من النظر إليها بعين الرضا. لكن ما	يجب أن أشرح بالتفصيل ما هي	Türkçe metinde karşılaşılan felâketin

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
<p>girdiğim bu mektepe nasıl bir felâketle kaşılaştığımı tefsilatıyla anlatmalıyım. (s.179)</p>	<p>واجهته هناك من إحباطات ما كانت لتثني عن عزمي بمواصلة حياتي كما خططت لها. (ص 163) (Ancak buna memnuniyetle bakmak gerekli değildi. Ama orada karşılaştığım hayal kırıklıkları hayatıma planladığım gibi devam etmemi engelleyemezdi.)</p>	<p>الكارثة التي واجهتها في هذه المدرسة التي دخلتها اليوم بكل نشاط وعزم.</p>	<p>anlatılacağı belirtilirken çeviri kararlılık ifadesi taşımıştır. Bu nedenle anlam tam farklı gelmiştir.</p>
<p>Maarif müdürü, uyuklar gibi gözlerini yumarak karşısındakileri dinleyen, sayıklar gibi kesik kesik lakırdı söyleyen, battal, ağır bir adamdı. (s.180)</p>	<p>رجل ضخمة، كان يقف امام مكتب المدير، يقول كلاماً كالهذيان بصوت مبجوح. مدير المعارف يستمع إليه، وعينه مغمضتان كالغافي. (ص 162) (Müdürün odasının önünde duran iri adam boğuk bir sesle gevezelik ediyordu. Maarif Müdürü şekerleme yapan gibi</p>	<p>كان مدير المعارف رجلاً بطيئاً وثقيلاً يغمض عينيه كالناعم عندما يستمع لمن هم حوله، ويتكلم بشكل متقطع كأنما يهزي.</p>	<p>Türkçe metin maarif müdürünün uyuşukluğuna odaklanırken çeviri metin maarif Müdürüne değil onun odasının önünde duran adama odaklanmıştır. Bu nedenle anlam yazarın istediğine göre gelmemiştir.</p>

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
	gözü kapalı onu dinliyor,)		
Ama güzel diye mi? Ne gezer! İffetli diye, ağırbaşlı diye. İmdi, dünyada, namustan kıymetli şey yoktur insan için. (s.186)	العفة والوقار أثنى من جمال المرأة! (ص 167) (iffet ve ağırbaşlılık kadının güzelliğinden daha değerlidir.)	لكن هل لانها جميلة؟ لا! بل لانها عفيفة ووقورة، الآن في هذه الدنيا لا يوجد شيء أكثر قيمة من شرف المرء.	Çevirmen Türkçe metni anlamamış. Kendi üslubunu kullanmıştır. O yüzden çeviri biraz farklı gelmiştir.
Elinin körü, elinin körü. (s.186)	يا للسماجة! ليعتق الله حجّي كلفا منك. (ص 167) (ne kadar iğrençlik! Allah Hacı Kalfayı sizden azad etsin)	إذهب للحجيم	Kaynak metinde elinin körü şimdi bana kötü bir şey söyletme anlamını taşıırken, çeviride iğrençlik denerek kötü bir şey anlamını taşımıştır.
Otuz beş, kırk yaşlarında (s.186)	في الخامسة والأربعين من عمرها (ص 167) (kırk beş yaşlarında)	في الخامسة والثلاثين أو الأربعين من عمرها.	Çeviride yaş farklı aktarılmıştır.
Safa bulduk efendim, dedim (s.187)	أشكرك يا سيدتي. (ص 168) (teşekkür ederim efendim)	أهلا وسهلاً بك سيدتي.	Erek metin hoş bulduk, huzurla, ferahlıkla karşılaştık anlamı taşıırken çeviri metin bu anlamı yansıtmamaktadır.

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
Saçlı sakallı bir büyük memurun, bu kadar safvetle beni aldatmasını bir türlü aklıma sığdıramıyordum. (s.205)	لم يستوعب عقلي كيف يمكن لشيخ بعمامة ولحية أن يكون على هذا القدر من الخسة! (ص 184) (sarıklı sakallı bir hocanın ne kadar alçak olduğunu bir türlü aklıma sığdıramıyordum.)	لم يستوعب عقلي كيف لموظف كبير الشأن أن يخدعني مع كل هذه البراءة.	Bu cümle tamamen farklıdır. Feride bu laflarla Müdür'ü kastederken, erekteki cümle sarıklı hocaya değinmiştir.
Demek bundan sonra, hayatım bu odada geçecekti! (s.218)	أهنا، سأمضي بقية حياتي، ياترى؟ (ص 195) (Hayatımın geri kalanını burada mı geçireceğim?)	هذا يعني أنني كنت سأمضي حياتي في هذه الغرفة بعد ذلك!	Arapça cümlede anlam ve üslup farklıdır. Çünkü Feride ömür sonuna kadar bu odada kalacağını kastetmemişti.
Zavallıların hali görülecek şeydi. (s.228)	كنَّ في حال مضحكة. (ص 205) (komik bir durumdaydılar)	وضع هؤلاء المساكين كان واضحاً.	Arapça cümle farklıdır. Çünkü yazar talebelerin sefil ve perişan hali kastetmiş. Ve burada gülünecek bir şey yoktur.
Haramiler gibi soyarlar seni (s.236)	يخطفونك حرامية قطاع طرق (ص 212) (eşkıyalar seni kaçıır)	يجردونك من الثياب كاللصوص.	Çeviri metinde harami kelimesinin çağrışımla “soymak” “kaçırmak” fiili ile karşılanmış ve ortaya farklı bir anlam

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
			çıkıştır.
Zeyniler, âdeta tanınmayacak bir hale gelmişti. (s.252)	لقد تغطت الزينون بالثلج كلياً (ص 229) (Zeyniler tamamen karla örtülmüştür.)	أصبحت قرية الزينون على حالة غير مألوفة.	Kaynak metinde karın yağdığı bir önceki cümlede belirtilmiş, bu cümle ile sadece yağan karın çokluğu değil manzarayı değiştirdiği vurgulanmıştır. Oysa çeviride sadece çok kar yağdığı aktarılmıştır.
abası odunla dövmek için üstüne yürümüş (s.253)	حاول والد مؤنسة ضربها بالعصا (ص 229) (babası odunla dövmek için üstüne yürümüş)	حاولت زوجة ابيها ضربها بالعصا.	Kaynak metinde kullanılan “aba” kelimesi Munise’nin üvey annesine hitap ederken abla kelimesinin karşılığında kullandığı bir kelimedir. Çeviride üvey annenin değil, babanın çocuğu dövdüğü ifade edilmektedir.
Kız hocanım (s.269)	معلمتي (ص 244) (hocam)	سيدتي المعلمة الصغيرة.	Burada yazarın istediği imajı tam aktarılmadı. Vehbi’nin hem kadınların akılları eksik gördüğü için hem de onun hocası küçük yaşta olduğu için kız

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
			kelimesi kullanmış. Bir de bayan öğretmenlere hocanım deniliyor ve buna arapça cümlede değinmemiştir
Monşer (s.275)	Mon cher (ص 251)	عزيزي	Burada monşer kelimesi Arapça'ya değil Fransızca'ya çevrilmiştir.
Ne mizer ne mizer! (s.275)	quelle misire, quelle misire! (s.251)	كم هذا مؤسف	Burada da mizer kelimesi Arapça'ya değil Fransızca'ya çevrilmiştir. Halbuki okuyucu Fransızca kelimeyi anlamaz.
Radikal (s.275)	radicale (s.251)	راديكالي	Radikal kelimesi Arapça'da bulunmasına rağmen çevirmen ingilizce şekilde çevirmeden kullanmıştır.

4.1.3 Tablo 3⁷⁷

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
Saçlarımın bu kadar çabucak uzadığını	غزارة الشعر نوعاً من الكرامات.	وعرف كل من رأى زيادة طول شعري أن الكرامة	Bu cümle yanlış çevrilmiştir. Çünkü

⁷⁷ Romanın üçüncü Kısmı.

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
görenler kerameti kedilerinde bildiler (s.352)	(ص 321) (Bol saçlar bir türlü kerametlerden sayılır)	لهم في ذلك.	Feride'nin insanlardan aldığı nasihatler sayesinde saçları uzamış ve bunu görenler kerameti onlarda sanmışlar.
Vakayı olduğu gibi yazıyorum. (s.376)	كوميديا اليوم أرويها على النحو التالي (ص 344) (Bugünün komedyası bu şekilde anlatıyorum)	أكتب تلك الأحداث كما وقعت.	Yazarın anlatım yöntemine bağlı kalmadan bu cümleyi Arapçaya aktarmıştır.
Fakat bu Burhanettin Bey'in bağla ne alakası vardı? (s.386)	لكن ما علاقة هذا الرجل بدعوتي؟ (ص 354) (Fakat bu adamın davetikle ne alakası vardı?)	لكن ما علاقة برهان الدين بهذا بالبستان؟	Feride, Feridun'un teyzesinin bağın sahibi olduğunu sanıyormuş. Bu yüzden hayret ediyordu. Halbuki çeviri yazarın yöntemine bağlı kalmadan farklı gelmiştir.

4.1.4 Tablo 4⁷⁸

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
Maarif müdürlerinin odalarında misafir eksik olmuyor. (s,402)	على الأقل، ينقص شخص واحد من عدد المراجعين. (ص 368) (en azından, müfettişlerden bir tek kişi eksik oluyor)	لا تخلو غرف مديري المعارف من الضيوف.	Burada çeviri tamamen yanlıştır. Hatta Arapça cümlesi anlamsızdır.
Evet, bu kaza başıma gelmeseydi, avucuma batan dikenlerin sızısı beni, akşam karanlığı içinde köşke dönünceye kadar ağlatmasaydı, bugüne ömrümün en şen, en eğlenceli günü diyecektim. (s.417)	عدت باكية من الآلام ويدي تنزف حتى وصلنا القصر. رغم ذلك كان هذا اليوم من أسعد أيامي أكثرها بهجة. (ص 381) (köşke dönünceye kadar elim kanayarak acıdan ağlıyordum. Buna rağmen bugün ömrümün en şen ve en eğlenceli günümüdür.)	نعم إن لم تحل هذه الحادثة برأسي، وإن لم تبكيني آلام الأشواك التي غرزت في يدي حتى وصلنا إلى القصر في ظلمات المساء ، لعددت هذه اليوم من أبهج وأكثر أيام حياتي متعة.	Feride, bu vakayı olmasaydı bugün en eğlenceli günü olacaktı diyordu. Lakin Arapça cümlede " köşke dönünceye kadar elim kanayarak acıdan ağlamama rağmen bugün ömrümün en şen ve en eğlenceli günümüdür." Olarak çevrilmiştir.
Sevda, çocuk gözlerinden uyku gibi akar. (s.434)	فعيناك تفضح هذا الهيام. (ص 397) (gözlerin, bu sevdayı)	فالعشق فضّاح مثل النوم يتكشف في عيون الأطفال.	Anlatım yöntemine bağlı kalmadan yazarın istediği imaj Arapçaya

⁷⁸ Romanın dördüncü Kısmı

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
	ortaya çıkarıyor)		aktarılmamıştır.
Elem, ümitsizlik, kalbinize bu incelik vermemişti. (437)	كانت رغم أن تلك الخيبة عابرة. (ص 399) (O muvaffakiyetsizlik geçici olmasına rağmen)	فالألم واليأس لم يعطيا لقبك تلك الشفقة.	Çeviride kaynak metin ile hiçbir şekilde ilgisi olmayan bir anlam gelmiştir.

4.1.5 Tablo 5⁷⁹

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
Veri bulunamamıştır.			

4.2 Hiç Çevrilmeyen Cümleler ve Paragraflar

4.2.1 Tablo 1

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
Ehemmiyetli bir keşif yapmışım. (s.8)			Çeviride Feride'nin yaptığı ehemmiyetli keşif Arapçaya aktarılmamıştır.
Bana gelince, ben			Feride'nin bambaşka bir

⁷⁹ Romanın beşinci kısmı.

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
bambaşka bir çocuktum. (s.9)			çocuk olduğunu gösteren cümle Arapçaya aktarılmamıştır.
Daha uykuya dalalı iki dakika olmadan uyandırır ve Kalender'deki yalımızda, civarındaki koruda veyahut Boğaz'ın sularında geçmiş bir uzun rüyayı anlatırmış. (s.17)			Bu cümle atlanarak çeviride yer almamıştır.
Birkaç uyku dakikasına bu kadar uzun rüyaları sığdırmak için insanın o yerleri herhâlde çok, pek çok göreceği gelmiş olması lazım gelmez mi? (s.17)			Kaynak metindeki bulunan sorgulama çeviride yer almamıştır.
Ben Bağdat'ta, Suriye'de Arap dilencilerinden öğrendiğim dualarla büyükannemin, teyzelerimin eteklerini öpüyordum. (s. 21)			Çeviride Feride'nin teyzelerine ve büyükannesine ne kadar yalvardığını gösteren cümle Arapçaya aktarılmamıştır.
Kadıncağız, bana iyiden			Çeviride Feride'nin

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
<p>iyiye sevdayı sarmıştı. (s.25)</p>			<p>büyükannesinin onu ne kadar sevdiğini gösteren cümle Arapçaya aktarılmamıştır.</p>
<p>Bazı sabahlar, bir gün evvelki yorgunluğunu dinlendirmeden benim gürültümlle uyandıkça yatağında doğruluyor, beni kollarımdan tutup sarsarak: “Ne vardı ölüp de bu yaşımda bu canavarı benim başıma musallat edecek” diye anneme çıkışıyordu. (s.25)</p>			<p>Feride ve büyükannesi arasındaki yakın ilişkiyi gösteren bu cümleler Arapçaya aktarılmamıştır.</p>
<p>Fakat şurası da muhakkaktı ki, bu dakikalarda annem karşısına çıkıp, “Bu canavar mı, yoksa beni mi” diyebilseydi, büyükannem hiç şüphesiz beni alır, onu geldiği yere gönderirdi. (s.25)</p>			<p>Çevrilmeyen bu cümlelerde Feride ile büyükannesinin duygusal yakınlıkları ve ruh halleri eksik bırakılmıştır.</p>

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
<p>Evet, hastalıklı bir ihtiyar kadının bir gün evvelki yorgunluğunu dinlendirmeden uykudan uyanması zordu. Fakat dinlenmiş bir vücut, ızdıraba susamış bir ruh ile yatakta uyanış ve hatırlayıştaki zorluğu da unutmamak lâzım...</p> <p>(s.25)</p>			<p>Çeviride Feride'nin Büyükannesine ne kadar şefkatli olduğunu gösteren bu cümlelere Arapçaya aktarılmamıştır.</p>
<p>Hâsılı verdiğim zahmetlerle rağmen eminim ki, büyükannem benimle çok avundu ve mesut oldu.</p> <p>(s.25)</p>			<p>Çeviride Feride ve büyükannesinin arasındaki yakın ilişkiyi gösteren bu cümleler Arapçaya aktarılmamıştır</p>
<p>Buradaki çocuklardan bana hayır yoktu.</p> <p>(s.33)</p>			<p>Çeviride Feride ile çocukların arasındaki kötü ilişkiyi gösteren cümle Arapçaya aktarılmamıştır.</p>
<p>Şu Kâmran'la evlenmek galiba iyi bir şey olacaktı. Çünkü yaşlarımız gittikçe büyüyor, onunla kavga</p>			<p>Çeviride Feride'nin gün geçtikçe Kâmran'a duyduğu yakınlığın arttığını</p>

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
çıkarmak fırsatı günden güne uzaklaşıyordu. (s.37)			gösteren bu cümleler Arapçaya aktarılmamıştır.
Bu masum yalvarma jesti mektepte sörler ve dindar talebelerin Meryem ve İsa karşısında dua ederken aldıkları bir jestti. (s.41)			Çeviride bu cümle atlanarak Arapçaya aktarılmamıştır.
Tesiri herhâlde çok zaman tecrübe edilmiştir. Asırlarca müddet bu ilahi ana oğlu bile kandırmış olmasına göre, bu ihtiyarcığı da haydi haydi rikkate getirecekti. (s.41)		.	Çeviride Feride'nin ne kadar yaramaz olduğunu gösteren bu cümleler Arapçaya aktarılmamıştır.
Acayip bir bakış ve değişik bir sesle: (s.42)			Çeviride bu cümle atlanarak Arapçaya aktarılmamıştır.
Müjgân abla,.....esir gibi bir şey oluyor (s.76)			Bu paragraf tamamen atlanmıştır. Feride'nin teyzesinin kızı olan ve hayatında önemli bir yer tutan

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
			<p>Müjgan'ın mizacının tanıtıldığı bu kısmın atlanması romanın sonunda Feride'nin Müjgan'a bıraktığı emaneti Kamuran'a niçin hemen iletmediğini okuyucunun anlamasını engellemiştir</p>
<p>“Haydi, haydi. Biraz daha , biraz daha” diye. “Etme, eyleme, yanımda çocuklar var!” diye cevap veririm. Fakat o, “Haydi. Haydi. Bir parçacık daha, bir parçacık daha, ne olursun” diye devam eder. Derken, ağacın dalları, yaprakları da koro gibi, “Haydi Feride, haydi Feride, diye tekrar ederler. Bu kadar teşvike bir zavallı Çalığışu nasıl dayanır, insaf etsenize!</p> <p>(s.103)</p>			<p>Çeviride hem çocukların Feride'ye ne kadar hevesli olduklarını, hem de Feride'nin çocuklarla kendi yaşlılarından biriymiş gibi çok ilgilendiğini yansıtan bu cümleler Arapçaya aktarılmamıştır.</p>
<p>Bu misafirlerimin en</p>			<p>Feride'nin</p>

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
<p>miniminisi, yedi sekiz yaşında bir bebektir. Yüzünü yüzüme yaklaştırarak: Hatırın kalmasın ama, seninle hiç olmaz diyorum. Bu tombul yanacıkları kanatırsak nasıl olur! (s.103)</p>			<p>çocuklarla nasıl eğlendiğini ve onunla oynayarak bu küçüğü incitmenin korkusunu yaşadığını gösteren cümleler Arapçaya aktarılmamıştır.</p>
<p>Sofada demirli potinlerle tepinerek....halkı koşuyordu. (s.133)</p>			<p>Çocukların Farida'yı gelinlik içinde görmek için ne kadar hevesli oldukları bu nedenle dışarıda gürültü çıkardıklarını ifade eden cümle Arapçaya hiç aktarılmamıştır.</p>
<p>Feride Hanımefendi'nin ben olduğumu mümkün değil, söylemeye cesaret edemeyecektim. (s.136)</p>			<p>Bu cümlede, Feride'nin siyah çarşafı kadınla konuşurken ne kadar dikkatli olduğunu Arapça'ya aktarılmadı.</p>
<p>Acaba Feride'nin ben</p>			<p>Bu cümleler,</p>

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
<p>olduğuma hâlâ mı inanamıyordu? Yoksa başka bir şey mi vardı? Merakımı gizlemeye çalışarak tekrar konuşmaya mecbur oldum.</p> <p>(s.137)</p>			<p>Feride'nin o kadının neden gelip onu sorduğunu öğrenmeye ve ne kadar hevesli olduğunu Arapça'ya aktarılmamıştır.</p>
<p>Ondan ötesini o kadar çabuk okuyordum ki, aklımda hiçbir şey kalmadı, diyebilirim. (s.142)</p>			<p>O çevrilmeyen cümleler, Feride'nin hali ne kadar fena olduğunu yansıtır.</p>

4.2.2 Tablo 2

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
<p>Çıplak ayaklarıyla tahtaları silerken düşmemek için eline kocaman bir sopa almıştı. (s. 145-146)</p>			<p>Hacı Kalfa'nın, tahtaları silerken halını gösteren bu cümle Arapçaya aktarılmamıştır.</p>
<p>Yo! İş senin bildiğin gibi değil. (s.146)</p>			<p>Hacı Kalfa, muhafazakâr bir adam olduğunu Arapçaya aktarılmamıştır.</p>

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
Muhaddarat herhâlde ... bunu Hacı Kalfa'dan soramıyordum. (s.146)			Feride'nin Hacı Kalfa başta olmak üzere köylülerin bazı kelime dağarcığını anlamadığını yansıtan bu cümle Arapçaya aktarılmamıştır.
Onlar ki hattat sülüs yazarlar.... her neyse onun orası bizlere düşmez. (s.147)			Hacı Kalfa'nın Feride ile ne kadar sevecen olduğunu ve onunla arkadaşlık ettiğini yansıtan bu paragraf Arapçaya aktarılmamıştır.
Hacı kalfa, böyle konuşmakta devam ederse, aramızın bozulmasından korkuyorum. (148)			geçmiş hatırlamaktan ne kadar benzersiz nefret ettiğini yansıtan bu cümle Arapçaya aktarılmamıştır
Her şeyi göze almış olmama rağmen (s.150)			Feride'nin köşkten ayrılmasına ne kadar ısrarlı olduğunu yansıtan bu cümle Arapçaya

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
			aktarılmamıştır.
Yalnız bir bağıın kenarından geçerken küçük bir tehlike atlardım. (s.151)			Feride'nin düştüğü yola ne kadar tehlikeli gösteren bu cümle Arapçaya aktarılmamıştır.
Annem evlenirken, onu da Eyüp'te ihtiyar bir kolcubaşıya vererek çırak çıkarmışlardı. (s.153)			Bu cümle atlanarak Arapçaya aktarılmamıştır.
Bir şey söylemeden kapının önünde durdum. (s.153)			Feride'nin Gülmisal Kalfa'yi seyrettiğini gösteren bu cümle atlanarak Arapçaya aktarılmamıştır.
Gülmisal Kalfa'ya isyanımı anlatmaya imkân yoktu. (s.155)			Feride'nin izzetinefsini yansıtan, Kâmran'a bir şans daha vermenin mümkün olmadığını ve Gülmisal Kalfa'nın bunu anlayamayacağını ifade eden bu cümle

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
			Arapçaya aktarılmamıştır.
Kalfayı dizlerimin üstüne oturup hoplatarak, buruşuk yanaklarını çekiştirerek anlattım ki, o eller için şimdilik fazla bir tehlike yoktur. (s.156)			Feride'nin Gülmisal Kalfa yanında ne kadar güvende hissettiğini yansıtan bu cümle Arapçaya aktarılmamıştır.
öte taraftan beni aramaya gelenler olursa, kapıdan çevirecektir. (s.156)			Feride'nin Gülmisal Kalfa'nın yanında güvende olduğunu yansıtan bu cümle Arapçaya aktarılmamıştır.
Köşkte tahterevalli oynamak için kullandığımız tahtalara benzer. (s.161)			Feride köşkteki çocukluk günlerini hatırladığını gösteren bu cümle Arapçaya aktarılmamıştır.
Bir şey söylemek istediği, fakat cesaret edemediği anlaşıyordu. (s.168)			Küçük kâtip mahcup olduğunu gösteren bu cümle Arapçaya aktarılmamıştır.

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
Beni kapıdan görünce koşuyor, merdiven başlarında bekliyordu. (s.169)			Küçük kâtibin Feride'ye değer verdiğini gösteren bu cümle Arapçaya aktarılmamıştır..
Yüzü sokak tarafına dönük olduğu için (s.171)			Bu cümle atlanarak Arapçaya aktarılmamıştır.
Sonradan, büyük bir şair olduğunu öğrendim. (s.172)			Feride'nin maarif koridorunda karşılaştığı ve ilk atamasında yardımını gördüğü şahısın bir şair olduğu Arapçaya aktarılmamıştır.
Hacı kalfa kulun mübarek destlerinden bûs ediyor. (185)			Bu cümle atlanarak Arapçaya aktarılmamıştır.
İmdi (aman yarabbi, bu imdi kelimesini ne tuhaf bir eda ile söylüyordu!) (s.186)			Feride'nin Hacı'nın şivesini Yadırgadığını yansıtan bu cümle Arapça aktarılmamıştır.

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
Bu, Hacı kalfa'nın efendisi, otelin sahibiydi. (186)			Bu cümle atlanarak Arapçaya aktarılmamıştır.
Bu dünyada ne olmaz? (187)			Manastırlı Kadın'ın Feride'yi yaşlı bir hoca sandığını yansıtan bu cümle Arapçaya aktarılmamıştır.
Sırasına göre yankesicilik bile lâzım olurmuş. (s.194)			Hacı Kalfa'nın insanın bu hayatta herşeyi iyisi ve kötüsü bilmesi gerektiğine olan inancını yansıtan bu cümle Arapçaya aktarılmamıştır.
Hacı kalfa, bir gün oğlundan bahsederken dedi ki: Mirat'ın adına dikkat etmişsindir. (s.194)			Bu cümle atlanarak Arapçaya aktarılmamıştır.
Yerinden kıpırdanması iskeleden mavna kalkması gibi zorlu			Bu cümlede yazarın çizmek istediği imajı aktarılmamıştır

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
bir iş olan şişman karısı (s.196)			
Bu maskara vaziyetten kurtulmak için canımı isteseler verirdim (s.203)			Feride'nin ne kadar kötü ve utanç verici bir vaziyette olduğunu gösteren bu cümle Arapçaya aktarılmamıştır.
O yerinden kımıldamaya üşenen Maarif Müdürü (s.204)			Bu cümlenin çevrilmemesi, müdür beyin Huriye Hanımla birlikte yaptıkları hilenin vurgulanmasını engellemektedir.
Ne yapсын mübarek adamcağız! Kabahat kendisinin değil (s.206)			Feride'yi saf bir çocuk gösteren bu cümle Arapçaya aktarılmamıştır.
“Gülüyorsun” kelimesini “gülürsün” diye o kadar tuhaf söylüyordu ki, şimdi bile gülmekten kendimi			Hacı Kalfa'nın telaffuzunu ne kadar değişik olduğunu ve Feride'nin buna gülmekten kendisini alamadığını yansıtan bu cümle Arapçaya

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
alamıyorum. (s.210)			aktarmamıştır.
Hemen bir saatten fazla dertli komşumla uğraştım. (s.210)			Burada da Manastırlı kadının durumunun ne kadar zor olduğu yansıtan bu cümle Arapçaya aktarılmamıştır.
Hani Kavaklar'da önüne ağlar serilmiş, yağmurdan çürüyüp kararmış, Boğaz rüzgârlarından bir yana çarpılmış, viran balıkçı kulübeleri vardır; bu evler, ilk bakışta onları hatırlatıyordu. (s.214)			Bu cümlenin çevrilmemesi Feride'nin Zeyniler köyü hakkındaki ilk gözleminin aktarılmasını engellemektedir.
sonra Cafer Ağa'yı tenesirde yıkıyorlar (s.236)			Bu cümlenin çevrilmemesi çocukların oynadıkları oyunun dehşetinin yansıtılmasını engellemektedir.
Hele geceler, o her saati bitmeyecek gibi sürüklene			Feride'nin yalnızlığını geceleri daha yoğun

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
sürüklene geçen geceler.. onların vehimlerine korkularına dayanmak daha müşkül! (s.236-237)			hissettiğini ifade eden cümleler aktarılmamıştır.
Munise, ablaya aba diyordu. (s.240)			Belki çocukların o yaşlarda bu şekilde telaffuzu var. Ya da köyün şivesine göre böyle telaffuzlar bulunur. Buna hiç değinmemiştir.
Hoca demek, bir bakıma ana demek olduğu için bu lâzımmış. (s.251)			Hocaya ne kadar değer verildiğini ifade eden bu cümle Arapça'ya aktarılmamıştır.
Ah, şu çocuk gözlerindeki minnet! Dünyada, bir parça iyilik edebilmekten daha güzel bir şey olmuyor (s.256)			Feride'nin Munise'ye ne kadar şefkatli olduğunu yansıtan o cümle çevrilmemiştir.

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
<p>Başını daha ziyade yaklaştırıyor, boynumun altından geçirdiği küçük eliyle, bu sefer yanağını okşayarak: Abacığım, sen kadife gibisin. Senin yüzünde insan ayna gibi kendini görüyor, diyordu. (s.263)</p>			<p>Munise'nin Feride'yi ne kadar sevdiğini ve ne kadar onu güzel gördüğünü yansıtan bu cümleler Arapçaya aktarılmamıştır.</p>
<p>Bu akşam yine pencerenin yanında düşünüyordum. Munise çekine çekine yanıma geldi, korkak bir tavırla (s.265)</p>			<p>Feride'nin huzursuzluğu sürdüğünü ve aynı zamanda Munise'nin o mektupların Feride için önemini fark ettiğini gösteren bu cümleler Arapçaya aktarılmamıştır.</p>
<p>Hemen çarşafımı giydim, Vehbi önde, ben arkada misafir odasına gittik.</p>			<p>Cumhuriyetin ilanından önce Türk kadınlarının çarşaf giydiğini yansıtan bu cümle Arapçaya</p>

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
(s.269)			aktarılmamıştır.
<p>Mühendis sokak kapısının önünde duruyor, binanın damını, pencerelerini muayene eder gibi bakınıyor, aydınlığa çıkmamı bekliyordu.</p> <p>Adamcığız, bahçeyi geçerken, bir iki kere daha başını çevirdi. Sokak kapısından çıktıktan sonra tahta havalenin kenarını takip ediyor, ara sıra ayaklarının ucunda yükselerek içeriye bakıyordu.</p> <p>(s.279)</p>			<p>Nafia mühendisinin sadece saygısızlığını değil ahlâkî bozukluğunu ve olumsuz aydın tipini temsil ettiğini vurgulayan bu cümlenin atlanması hem mühendisin tanıtılmasını hem de bu mühendis vasıtasıyla romanda ortaya konacak halk aydın çatışmasının kimden kaynaklandığının anlaşılmasını engellemektedir.</p>
<p>Fakat bu mehtabın bu kadar koyu bir karanlıktan, bu kadar umulmaz bir dakikada doğacağını aklıma getiremezdim.</p>			<p>Feride'nin hem şaşırması hem de mutluluğunu yansıtan o cümle Arapça'ya aktarılmamıştır.</p>

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
(s.306)			
<p>birkaç sene hastalanmış, zavallı adamcağızda galiba verem varmış, Doktorlar bulunduğu memlekette kalırsa öleceğini söylemişler, Dul bir hemşiresiyle beraber iki sene evvel B..ye gelmiş. (s.316)</p>			<p>Bu çevrilmemiş cümlede hem Şeyh Yusuf'un B..ye gelmesinin sebebi söylenmemiş, hem de hasta olduğuna değinilmemiştir.</p>
<p>Sesinin o gizli şikâyetiyle öyle güzel, ince şeyler söylüyor ki (s.320)</p>			<p>Burada Feride'nin Şeyh Yusuf'un sesinden etkilendiği gösteren bu cümle Arapçaya aktarılmamıştır.</p>

4.2.3 Tablo 3

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
<p>Mesela; yüzünün esmer cildinde renkli bir şeffaflık, gözlerinde başka bir parlıltı vardı. Hele</p>			<p>Yazarın istediği manayı güçlendiren o tafsilatları atlanarak Arapça çeviride hiç</p>

elleri, kadın elleri kadar nazik ve küçüktü. (s,369)			değınmemiştir.
"A! İhsan, sen nereden çıktın?" diye hayret ederken sesine: "Vah vah! Yalan söylediğimiz ne kadar da belli oluyor!" der gibi bir ahenk geliyor. (s.370)			Bu cümle hem Feride'nin onların oyununu çözdüğünü hem de Nerime hanım ve İhsan'ın oyunun açıldığını bildiğini yansıtırken bu cümle Arapçaya aktarılmamıştır.
Belki aklınıza bir şey gelir. (s.372)			Nerime'nin bağda olanları bildiğini yansıtan bu cümle Arapçaya aktarılmamıştır.
Hacer-i Esved (s.379)			Belli ki o Hacer-i Esved mukaddes olduğu için ona hiç değınmemiştir.
Öyle ise küçük bir ceza ile atlatılır. Maamafih şu Burhan'a da gayet iyi oldu. Kudurdukça kudurdu, canım. (398)			O cümleler hazfedilerek bağlam eksik gelmiştir. Dolayısıyla insanların Burhan'dan ne kadar nefret ettiğın yansıtılmamıştır.

4.2.4 Tablo 4

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
Sana ne mi, diyeceksiniz? Ben de, kendi kendime öyle dedim ama hesap yanlış çıktı. (s.410)			Bu cümleler bağlamdan kesilerek anlam yazarın istediği gibi gelmemiştir.
Ne bileyim, insan kalbi, öyle anlaşılmaz bir şey ki! (s.424)			Feride'nin Hayrullah Bey'in karşısına sevgi duygularını yansıtan o cümle Arapçaya çevrilmemiştir.
dalgın dalgın gülümseyerek tekrar uyudum. (s.427)			Bu cümlede yazarın çizdiği imajı Arapçaya aktarılmamıştır. Feride'nin şefkate ne kadar ihtiyacı olduğu gösterilmemiştir.
beni müdafaa ettiniz, mesleğinizi, istikbalinizi tehlikeye koymak, hatta belki ölmeyi göze alarak			İhsan Bey'in, Feride için gösterdiği fedakârlığı yansıtan o cümle çevrilmemiştir.

mürüvvetini gösterdiniz. (s.431)			
Evet. O vakaları rüyada, çehreleri, boyaları solmuş, çerçeveleri tozlanmış eski resimlerde görmüş gibiyim. (s.456)			Feride'nin hastalıkta ne kadar uzun zaman geçirdiği, hatta geçtiği o üç sene rüya gibi hissettiği yansıtan bu cümle Arapçaya aktarılmamıştır.
Kulaklarımda ziya süratiyle aşılmış mesafelerin rüzgârları hışıldıyor, gözlerimde havanın en yüksek tabakalarında görülmüş dumanlı memleketlerin dağınık, sönük hatıraları titriyordu. (s.456)			Feride'nin hasta olurken hissettiği karışık duyguları, kendi şuurunda olmadığı, yarı ölü yarı diri hissi Arapçaya aktarılmamıştır.
Ben, ergen adam sayılırım; emelim kursağымda kalır. (s.477)			O cümle, hazfedilip çevrilmemiştir.

4.2.5 Tablo 5

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
-açık pencerelerden içeri dolan, lambaların etrafında dönen pervaneler, gece böcekleri gibi- (s.491)			Feride'nin gelişine ne kadar sevindikleri yansıtan o cümle Arapçaya aktarılmamıştır.
Hatıralarına çöken bu dumandan bahsederken, gözlerini de bir duman bürüyor, başını yana çevirerek uzaklara bakıyordu. (s.498)			Feride, hem eski hatıraları geriye getirmek istemeyerek hem de onları hiç olmamış gibi onlara bakıyordu. Bunlara Arapça metinde hiç değinmemiştir.
kayalarda –kendi içlerinde sızıyor gibi görünen- hafif bir sedef parıltısı yanıp söniyordu. (s.512)			Bu ayrıntılar çevrilmemiştir. Dolayısıyla yazarın çizmek istediği imajı tam bir şekilde Arapçaya aktarılmamıştır.
Mamafih kendi de benden az gürültü etmiyordu. Odasında dolaşıyordu:			Hayrullah Bey'in Feride'nin karşısına gösterdiği samimiyet ve dostluk duyguları

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
<p>_ Bu ahir zaman kızlarından ırzımız, iffetimiz sana emanet yarabbi! Diye şirret şirret bağıırıyordu. O gece, belki on defa, o odasında, ben odamda uyandık. Duvarları vurarak, horoz, kuş, kurbağa taklitleri yaparak birbirimizi rahatsız ettik. (s.530)</p>			<p>Arapça metninde yer almamıştır. Çocuk duyguları korku ve panikten güvence ve sükûnete dönüştü.</p>
<p>o, erkekliğini unutmuştu. Fakat, ben kadınlığımı unutamamıştım. (s.531)</p>			<p>Bu cümle, Feride'nin düşüncesi ile Doktor Bey'in düşüncesi arasındaki farkı gösterir. Doktor Hayrullah Bey'in Feride'yi bir baba gibi karşılık beklemeden korumak istediğini ifade eden cümle Arapçaya aktarılmamıştır.</p>

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
-Ey benim kirazımı çalan Çalığışu, onu başkalarına çaldıracağıın saat çaldı gibime geliyor. Ver onu bana bakayım da hesabımızı keselim! Dedi. (s.536)			Aziz Bey'in Feride'ye söyledikleri çevrilmeyerek Arapça metninde diyalog eksik gelmiştir.
Dağlarda ismini bilmediğim bir ot yetişir...."Sarı Çiçeği" yüzüne yaklaştırır. (s.539)			Çevirmen, bu paragrafı tamamen hafzettir. Kâmran'ın Feride'ye anlatmak istediği duygular çevrilmemiştir.
Bu ot, güzel kokusu için....benim bu manasız gibi görünen sözlerimle eğlenmiyorsun. (s.539-540)			Burada da paragraf tamamen hafzedilerek, Kâmran'ın Feride'ye aktarmak istediği duygular çevrilmemiştir.

4.3 Aykırı Anlam İfade Eden Cümleler

4.3.1 Tablo 1

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
Bıkan Sör'ler(S.7)	شكايتهن (ص 5) (Şikayet eden Sör'ler)	تملهن	Burada bıkmak kelimesi şikayet etmek anlamına gelmiştir.
Sör'ler(S.7)	معلماتي (ص 5) (Muallimlerim)	الراهبات	Burada Sör'ler yerine öğretmen kullanılmıştır.
Gözüm ağrıdığı vakit içine damlatılan kırmızı ilacı. (S.11)	ولا العلاج الأحمر الذي يؤلمني حين يُقطر في عيني. (ص 8) (Gözüme damladığı zaman beni acıtan kırmızı ilacı.)	ولا العلاج الأحمر الذي كان يُقطر في عيني حينما كانت تؤلمني.	Burada edilgen ortacı(kırmızı ilacı) özne şeklinde kullanılmıştır.
Fakat ben, bu kadarından memnundum. (S.8)	لكنني كنت مسرورة من قدرتي هذا. (ص 6) (Fakat ben, bu kaderimden memnundum.)	لكنني كنت مسرورة بهذا القدر.	Çevirmen, kadar kelimesini kader kelimesiyle karıştırmıştır.
Gelişimizi	رحلتي(ص 8)	مجيئنا	Burada geliş kelimesi yolculuk

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
(S.11)	(yolculuğum)		anlamında kullanılmıştır.
Söylediğim göl(S.11)	البحيرة التي أحببت (ص8) (sevdiğim göl)	البحيرة التي ذكرتها	Söylemek yerine sevmek kelimesi kullanılmıştır.
Okunduğu zaman(S.11)	حين قرأت (ص8) (Okuduğum zaman)	حين قرئت	Edilgen değil etken çatı olarak çevrilmiştir.
Çöl çocuğu gibi (S.12)	كطفلة صحراء (ص9)	كطفلة بادية	Anlam Aynıdır. Lakin بادية kelimesi o cümlede daha uygundur.
Kapış kapış yemek yediğimizi (s.13)	أكلنا بأيدينا من طعام (ص) (10) (yemek yediğimizi)	التهمنا بأيدينا الطعام	Kapış kapış yemek ifadesini tam anlamıyla aktarılmamıştır.
Riyakâr nedamete (s.41)	حركة الندامة (ص35) (Pişmanlık hareketi)	ندمي المزيف	İkinci cümle daha uygundur. Burada riyakâr ve pişmanlık ifadesi arasında

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
			karıştırılmıştır
Pardon (s.42)	باردون (ص 36) (Pardon)	عفواً	Burada pardon kelimesi çevrilmeyip Arapça yazısıyla yazılmıştır.
Şakağımda (s.43)	في ذراعيّ (ص 37) (Kollarımda)	في صدغي	Burada şakak yerine kol kullanılmış.
Nasıl olur? (s. 43)	لماذا؟ (ص 37) (neden?)	كيف ذلك؟	Soru zamırı farklı gelmiştir.
Yirmi beşlik bir dul (s.45)	أرملة في الثلاثين من عمرها. (ص 38) otuzluk bir dul	أرملة في الخامسة والعشرين من عمرها.	Çeviride yirmi beş yerine otuz kullanılmıştır.
Sarışın çehresi (s.45)	بمحيها الأبيض (ص 38) (beyaz çehresi)	وجهها الأشقر	Sarışın yerine beyaz kullanılmıştır.
Mesut dul (s.47)	الأرملة (ص 40)	الأرملة السعيدة	Yazar o dul kadına nedense kaynak metinde olmayan mesut sıfatını eklemiştir.
Ölür müsün, öldürür müsün? (s. 50)	كلام مضحك! (ص 42)	تحيرت في أمري.	İkinci çeviri daha uygun ve doğrudur.

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
	(Komik sözler)		
Başım ağrır, gözlerim kararırdı. (s.54)	كنت أصاب بإكتئاب. (ص47) (moralım bozuluyordu)	كنت أشعر بالصداع والدوار.	İkinci çeviri, yazarın istediği imaja daha uygun.
Sağ ayağımın bileği (s. 55)	قدمي اليمنى(ص 47) (sağ ayağım)	كاحلي الأيمن	Çeviride ayak bileği yerine ayak kullanılmıştır.
Herhâlde beni arkana almayı teklif edecek değilsin..(s.55)	لا أظن أنك قادرة على حملي على ظهرك..(ص47) (Beni sırtında taşıyabileceğini sanmıyorum)	على أية حال لا أظن أنك ستعرضين علي حملي على ظهرك.	Çeviride yazarın üslunu değiştirmiştir.
Bal kabağı (s.56)	وباء (ص 49) (salgın)	قرع العسل	Paragrafta salgın anlamına veren bir kelime yoktur.
Fakat kendimi tutamadım. (s.65)	تمالكت نفسي (ص57) (Kendimi tuttum.)	لكنّي لم أستطع أن أتمالك نفسي.	Bu cümlede hem olumlu şekilde hem de yeterlilik fiili kullanmadan çevrilmiş. Fakat bağlacına da hiç değinmemiş.
Bibliyotek Roz (s.66)	المجموعة الخضراء (ص 57)	القصص الوردية	Burada roz kelimesi yeşil anlamında

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
	(Yeşil dergisi)		kullanılmıştır.
Buzlu cam (s.69)	الزجاج المغشى للباب (ص 60) (Cam kaplama kapı)	الزجاج المغش.	Çeviride buzlu cam yerine cam kaplama kapı kullanılmıştır
Şaşladı (s.73)	بُحث (ص 64) (araştırıldı)	دُهِش	Burada yanlış bir kelime kullanılmıştır.
Kur yapıyorsunuz. (s.82)	متعارفان (ص 71) (Tanışyorsunuz.)	تتغازلن.	Kur yapmk ve tanışmak farklı fiillerdir.
Bayır (s. 83)	تلة (ص 73) (tepe)	منحدر	Bayır kelimesi tepe değil yokuş anlamına gelmiştir.
Çöktüm. (s.83)	ركعت (ص 73) (dize çöktüm)	جلست.	Burada çökmek, dize çökmek değil birdenbire oturmak anlamına gelmiştir.
Ay ışığından sırsıklam bir denizin iki genç kıza ilhamı bu olmamalıydı. (s.83)	بحر واسع يلمع في ضياء القمر، يحمل إلهاماً لا حدود له، لفناتين يافعتين. (ص 73) (Ay ışığından parlayan bir deniz, iki genç kıza ilhamı taşır)	ما كان ينبغي أن يكون البحر الغارق في ضوء القمر مصدر إلهام لفناتين يافعتين.	Çeviride kaynak metindeki anlamına göre farklı bir anlam gelmiştir.

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
Yerimden kalkmamıştım. (s. 85)	نهضت (74) (kalktım.)	لم أنهض من مكاني.	Çeviride cümle ters çevrilmiştir.
Kapmak istedi (s.88)	حاولت خطف (ص 77) (kapmaya çalıştı)	أرادت خطف	Çeviride yardımcı fiil değiştirilmiştir.
Bari ben de öyle yapayım... (s.94)	على أية حال، لا أتصرف على هذا النحو... (ص83) (Neyse öyle davranmıyorum.)	على الأقل لأفعل انا كذلك.	Çeviride cümle ters çevrilmiştir.
Matmazel, omuz başımdan: yapmayınız Allah aşkına, çekilin, elbise parçalanıyor diye bağırır, fakat sesini işittirmeye muvaffak olamıyordu. (s.133)	في الوقت نفسه كانت الدموزيل الخياطة تتوسل إلي كي أثبت في مكاني وأكف عن الحركة كي تتمكن من إجراء اللمسات الأخيرة للفستان. (ص 120) (Bu arada, terzi Matmazel, elbisenin son rötuşlarını yapabilmek için yerimde durmam ve hareket etmemem için bana yalvarıyordu.)		Çevirideki cümleler aykırı anlam taşımıştır.
Yani Kâmran'la	كيف يمكن أن أثق بصحة	هل هذا يعني إذا لم	Çevirideki cümle

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
evlenmezse mi? (s.140)	ما تقولين؟ (ص 127) (sizin söylediğine nasıl inanıyorum?)	تتزوج بكمران؟	başka bir anlam taşımıştır.

4.3.2 Tablo 2

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
Yarın olsa kolay. (s.150)	لو كان الوقت نهراً لهان الأمر. (ص 134) (gündüz olsa kolay.)	لو غداً فهو سهل.	Yarın yerine gündüz kelimesi kullanılmıştır.
Tarlalarda dolaşamazdım ya. (s.150)	في محيط القصر. (ص 134) (köşk etrafında)	لا يمكنني التجول في المراعي.	Feride, kaçmak istiyormuş. Köşk etrafında dolaşırsa mutlaka yakalanırmış. O yüzden köşk etrafında ifadesi yanlış gelmiştir.
Beni de, kendilerini de boş yere üzeceklerdi. (s.150)	وسأعود من تلقاء نفسي (ص 135) (kendi isteğimle döneceğim)	كانوا سيسببوا لي الكدر ولأنفسهم.	Erekteki cümle aykırı anlam taşımıştır.
Sekiz on sene evvel	قبل ثماني سنوات	قبل ثماني أو عشر	Erekteki cümle aykırı anlam

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
(s.151)	(ص 135) (sekiz sene evvel)	سنوات.	taşımıştır. Çeviri metinde belirli bir sene belirmiştir.
Fesuphanallah, fesuphanallah! (s.154)	بسم الله بسم الله. (ص 138) (bismillah bismillah)	سبحان الله!	Suphanallah şaşırma anlamı gelebilir. Halbuki çeviride bismillaha kelimesi kullanılmıştır.
Sonra, yine kuyu başında oturarak onunla beraber zerzevat ayıkladım. (s.156)	وبعد أحضر دفترًا وقلمًا، جلسنا على المصطبة لأسجل تعليماتها عن أصول إدارة شؤون المنزل. (ص 141) (Bir defter ve bir kalem getirdikten sonra, evin işlerini yönetme kurallarıyla ilgili talimatlarını kaydetmek için banka oturduk.)	ثم جلست أمامها وقمت بتنقية الخضار معها.	Çevirideki cümle kaynak metine göre farklı anlam taşımıştır.
Yirmiye bitirmek üzereyim efendim. (s.164)	قاربت من العشرين يا سيدي. (147) (yirmiye yaklaşmak üzereyim efendim.)	على وشك إكمال عامي العشرين سيدي.	Yirmiye bitirmek ile yirmiye yaklaşmak aynı yaş dönemini yansıtmaz.

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
Çekçek arabası (s.206)	عربة ذات دولابين (ص 185) (iki dolaplı araba)	عربة كارو	Çekçek arabası insan tarafından taşınan iki tekerlekli arabadır. Çeviride iki iki tekerlekli araba dolap kelimesiyle karşılanmıştır.
20 İkincikânun (s.223)	20 تشرين الثاني (ص 200) (20 kasım)	20 كانون الثاني	Kaynak metinde ocak ayı kastedilirken çeviri kasım ayı şeklinde yapılmıştır.
Ağaran kayalar (s.225)	الجبال السوداء (ص 202) (siyah dağlar)	الصخور البيضاء	Beyaz rengi işaret eden ağaran kelimesi çeviride tam tersi bir renkle, siyah ile karşılanmıştır.
Papaz (s.248)	زنديق (ص 224) (zındık)	الكاهن	Çevirmen papaz kelimesinin yerine zındık kelimesi kullanmıştır.
yamalı bir eski çarşaf (s.283)	شال يمانى أرجوانى (ص 258) (Yemenli mor bir çarşaf)	شال قديم مرقع	Çeviride farklı bir anlam gelmiştir. Çünkü yemenli mor çarşaf, sefil kadının durumunu

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
			yansıtmamıştır.
Kızlar gibi (296)	كالإوزة (ص 271) (kaz gibi)	كالفتيات	Burada kız yerine kaz kelimesi kullanılmıştır.
Maamafih Zeyniler'den sonra, burası beğenmediğimi söylersem esasen ayıp düşer.(s.307)	لكن لا يمكنني إنكار سعادتني في الزينيون. (ص 282) (Fakat Zeyniler'de bulduğum mutluluğu inkar edemem)	مع ذلك وبعد ما رأيتَه في قرية الزينيون، إذا قلت أن هذا المكان لا يعجبني قد يعد عيباً.	Burada anlamın tam tersi getirilmiştir. Çünkü Zeyniler'de Feride'nin durumu zor ve kötüydü.
O, bildiğimiz siviller gibi giyinmişti. (s.317)	يرتدي طقمًا غريباً (ص 290) (garip kıyafet giyinmişti)	قد أرتدى الثياب المعتادة للموظفين.	Kaynak metinde Mevlevi şeyhi olan Yusuf Efendi'nin tarikat kıyafeti değil, gündelik kıyafet giydiği vurgulanırken çeviri sivil kelimesini hiç ilgisi olmayan garip kelimesiyle karşılamış ve Şeyh Yusuf Edendi'nin farklı bir kıyafet giydiği ifaede edilmiştir.

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
<p>Muallimlerle büyük talebeler çarşaflarını atmak, açık saçık gezip eğlenebilmek için Müdür Efendi'yi güç bela kandırdılar, erkekler tarafına savdılar. (s.329)</p>	<p>أما المعلمات والطالبات الكبيرات، استطعن بعد جهد جهيد إقناع المدير بإلقاء ملاءتهن والتنزه برؤوس مكشوفة، ثم غافلهن وتسعلن إلى حيث يجلس الرجال. (301)</p> <p>(Muallimlerle büyük talebelere gelince, büyük bir çabadan sonra Müdürü çarşafını bırakmaya ve açık başlarıyla gezmeye ikna etmeyi başardılar, sonra onu bilmezden gelerek erkeklerin oturdukları yere süzıldüler.)</p>		<p>Burada çeviri tam ters bir şekilde çevrilmiştir. Öğretmenler, erkek gözlerinden uzakta çarşafsız gezmek istemişler, fakat burada erkeklerle utanmadan oturdukları ve onlara gizlice süzıldükleri yansıtmıştır.</p>

4.3.3 Tablo 3

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
<p>altın gözlüğünü takarak (s.365)</p>	<p>أمسكت نظارتها الذهبية (ص 334)</p> <p>(altın gözlüğünü tutarak)</p>	<p>اردتت نظارتها الذهبية.</p>	<p>Bu cümlede Mürebbiye, Feride'yi baştan aşağı süzmek için duruma uygun</p>

			şekilde gözlüğünü takmış. Lakin Arapça cümlede takmak yerine tutmak kelimesi kullanılmıştır. O yüzden cümle manasız gelmiştir.
adi bir Beyoğlu kokonası. (s365)	امرأة يونانية عادية (ص) (334 (adi yunan bir kadın)		“Kokona” Türkçede, Hristiyan kadınlarına ya da süsüne düşkün kadına verilen bir ad demektir.

4.3.4 Tablo 4

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
Ne demek istediğimi anlamamıştı. (s.408)	لقد فهمت ما أقصد (ص373) (Ne demek istediğimi anlamıştı)	لم تفهم ما أقصد.	Olumsuz anlam taşıyan cümle olumlu bir anlam yüklenerek çevrilmiştir.
Bu çocuk, beni ne kadar ince anlıyor. (s,408)	كم تفهمني هذه الطفلة سريعاً (ص 373) (Bu çocuk, beni ne kadar çabuk anlıyor)	كم تفهمني هذه الطفلة بشكل رقيق.	Bu cümlede ince yerine çabuk kelimesi kullanılmış. Lakin ince kelimesi farklı bir anlam taşır. Kaynak metinde

			“ince” kelimesi “hassasiyet” karşılığında kullanılmıştır.
Koparmak mümkün olsaydı! (s.416)	أعشق الأحنوان الأحمر (ص 380) (kızıl kasımpatıyı seviyorum)	لو كان من الممكن قطف بعضه.	cümle aykırı bir şekilde çevrilmiştir. Bir de kasımpatı büyük ihtimalle kızıl çıkmaz.
“isterseniz onu size hediye edeyim?!” (s.417)	أتريدون بعضاً منها (ص 380) (onlardan ister misiniz?)	لو تريدون أهديكى أياها.	Feride'nin kendine ne kadar güvendiğini gösteren cümle Arapçaya çevrilmemiştir.
Bir kere muallime olmaktan katiyen ümidini kesmelisin. (s.472)	لا تقطعي الأمل بأن تصبحي معلمة ثانية. (ص 432) (Bir kere muallime olmaktan katiyen ümidini kesme.)	يجب أن تقطعي الأمل بأن تصبحي معلمة مرة أخرى.	Cümle ters çevrilmiştir. Feride, bu geçen olaylardan dolayı yine bir muallime olarak çalışamaz. Lakin çevrilmiş cümlede, ona tekrar muallime olarak çalışmasının ümidi veriliyormuş.

4.3.5 Tablo 5

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
Veri bulunamamıştır.			

4.4 Ayrıntıların Atlandığı Cümleler

4.4.1 Tablo 1

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
Fransızca muallimimiz Sör Aleks, bir gün bize yazı vazifesi vermişti. “Hayattaki ilk hatıralarınızı yazmaya çalışın. Bakalım, neler bulacaksınız? Sizin için güzel bir hayal temrini olur” demişti.(s.7)	طلبت معلمة اللغة الفرنسية الراهبة أليكسي، أن نحاول الكتابة عن بعض من ذكريات طفولتنا. (ص5) (Fransızca muallimimiz Sör Aleks, “Hayattaki bazı hatıralarınızı yazmaya çalışın.) demişti.	كانت قد كلفتنا الراهبة أليكسي في يوم ما بوظيفة. وقالت؛ "حاولوا الكتابة عن ذكرياتكم الأولى في الحياة. لنرى ماذا سنكتبون؟ وليكن تدريب إبداعي لكم".	Bu cümlede fazla ayrıntılar kısaltılarak, atlanmıştır.
Bir yanımda kocaman bir tahta direk vardı. Ne yapılsa baştan çıkarılmasına imkân olmayan ve ara sıra çakımın ucuyla ötesine berisine açtığım yaracıklara stoik bir vakar ile tahammül eden sessiz sedasız, ağırbaşlı ve	مقعدني هذا، كان إلى جانب عمود خشبي استحيل إخرجه من الصف لضخامته مع ما يصاحب ذلك من حيرة حول الكيفية التي أدخل بها إلى الصف. قابل هذا العمود كل ما أحدثته في جذعه من جروح وثلم بمطواتي، بصبر وقور وصمت وهدوء رزين.	كان يوجد إلى جانبي قائم خشبي ضخم. حيث كان جاراً هادئاً وركين وطويل من المستحيل إخرجه مرة أخرى مهما حدث، وقد تحمل كل ما أحدثته فيه	Bu cümlede yazarın aktarmak istediği ayrıntılar değişik ve düzensiz bir şekilde aktarılmamıştır.

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
<p>upuzun bir komşu. (s.7-8)</p>	<p>(ص 5) (Bu Sıram, bir tahta direk yanındaydı. O kadar kocaman ki, ne yapılsa sınıftan çıkarılmasına imkan olmamış. Çakımın ucuyla ötesine berisine açtığım yaracıklara stoik bir vakar ile tahammül eden sessiz sedasız ve ağırbaşlı karşılaşmış.)</p>	<p>بطرف مُدبتي في جميع أجزاء من نُلم وخدوش بين الحين والآخر بكل رصانة وتحامل.</p>	
<p>Bunun sebebine gelince, öyle sanıyorum ki ben etrafındaki hayata pek fazla kendini kapıp koyuveren, hafif ve dikkatsiz bir çocuktum. Besbelli sıkı zamanlarda kendi kendimle, kendi fikirlerimle yalnız kalmak için gözlerimle dünya arasında, bu saçlardan bir perde koymaya çalışıyordum. (s.10)</p>	<p>ربما لاني كنت طفلة طائشة غير مبالية، وأحاول أن أحجب بشعري رؤية ما يدور حولي، كي أبقى وحدي مع أفكاري الخاصة. (ص 7) (Belki hafif ve dikkatsiz bir çocuk olduğum için kendi fikirlerimle kalmak için gözlerimle dünya arasında, bu saçlardan bir perde koymaya çalışıyordum.)</p>	<p>والسبب في ذلك؛ أعتقد أنني كنت فتاة مهملّة بنفسها وطائشة وغير مؤثرة في الحياة من حولها. من الواضح أنني كنت أحاول أن أحجب بشعري هذا بين عيني وبين العالم في الأوقات الصعبة حتى أكون وحيدة مع نفسي ومع أفكاري الخاصة.</p>	<p>Çeviride Feride'nin zor zamanlarda yalnız kalmak tercih ettiğini yansıtan cümle Arapçaya aktarılmamıştır.</p>

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
Siyah elbisesinin içinde filiz gibi boyu, (s.11)	بقامتها الطويلة كشجرة، وثيابها السوداء الملامسة للأرض (ص 8) (Bir ağaç gibi uzun boyuyla, yere değen siyah elbisesi)	بقامتها الممشوقة داخل ثوبها الأسود	Çeviride kaynak metnin aksine ağaç gibi ve yere değen elbisenin ifadeleri kullanılmıştır.
Bodur bir kara köpeği.. (s.10)	الكلب الأسود.. (ص 7) (kara köpeği)	الكلب الأسود قصير القامة.	Burada bodur kelimesine hiç değinmemiştir.
Günlerce büyük adam gibi, açlık grevi yaptım. (s.13)	أعلنت إضراباً عن الطعام. (ص 10) (Açlık grevi yaptım.)	أعلنتُ إضراباً عن الطعام لأيامٍ كرجل راشد.	Çeviride büyük adam ifadesi kullanılmamıştır.
Dünyada kendilerinden başka kimseyi beğenmeyen teyzelerim..(s.45)	خالاتي..(ص 38) (teyzelerim)	خالاتي اللاتي لا يعجبهن أحد قط في العالم سوى أنفسهن.	Çeviride teyzelerin sıfatına hiç değinmemiştir.
Bir kaçamak arıyordum. (s.66)	فكرت بضرورة القيام بشيء ما يزيل غمامة سوء الفهم التي خيمت علينا. (ص 57) (Üzerimize düşen yanlış anlaşılma bulutunu ortadan kaldırmak için bir şeyler yapmamız gerektiğini düşündüm.)	كنت أبحث عن مخرج.	Kaynak metinde olmayan fazla ayrıntılar kullanılmıştır.

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
Sonra ağır ağır yine bağlamaya başladım. (s.90)	ثم أعدت ربطته ثانية. (ص79) (sonra yine bağladım)	ثم بدأت في ربطه ثانية بقوة.	Burada ağır kelimesinin çevrilmemesi yazarın istediği anlama ulaşılmasını engellemiştir.
Yeni bir hücumu uğradım....o da bana ateş püskürüyordu. (s.131)	اندفعت المدموزيل الخياطة نحوي والشرر يتطاير من عينيها. (ص 119) (terzi matmazel, benim üzerime atılıp ateş püskürüyordu.)		Burada da terzinin hakkında söylenen sıfatları atlanıp hiç değinmemiş.
Arkasında etekli elbisesiyle....kimselere derdimi dinletemedim. (s.132)	لا أتخيل كيف سيكون منظر طائر النمنمة بستان ذي كشاكش! (ص 120) (Fırfırlı bir elbisenin içinde çalığışunun nasıl görüneceğini hayal bile edemiyorum)		Bu cümlede yazarın aktarmak istediği çok ayrıntılar Arapçaya aktarılmamıştır.
Hanımfendi, dedim. Acayip bir kıyafette olduğum için birdenbire cesaret edemedim. Fakat Feride benim. (s.137)	سيدتي انا فريدة. (ص 124) (Hanımfendi, Feride benim.)		Çeviride Feride'nin kimliğini neden sakladığını gösteren cümle Arapçaya aktarılmamıştır.

4.4.2 Tablo 2

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
<p>Bu lakırdıları işittikten sonra artık benim adıma ağzınıza almak küçüklüğünden kendinizi sakınacağınızı umarım.....bir yardıma filan kalkayım demeyin. Hakaretle reddederim (s. 158_159)</p>	<p>أمل أن تمحونني من ذاكرتكم تماماً، واعتباري ناكرة للجميل وقليلة الأدب إذا ما حاولتم التواصل معي ثانية. طائر النمنمة قد ماتت مثل أمها. لا تحاولوا التواصل وإلا سأرد بحقارة أشد.</p> <p>(ص 142)</p> <p>(Umarım beni hafızanızdan tamamen silersiniz ve bir daha benimle iletişime geçmeye çalışırsanız beni nankör ve terbiyesiz sayarsınız. Çalığışu annesi gibi öldü. İletişim kurmaya çalışmayın yoksa daha hakaretle reddederim)</p>		<p>Bu paragrafın Feride'nin kızgınlığını göstermeyerek ayrıntıları tamamen atlanmıştır.</p>
<p>Çünkü, hem sokakta kendimi kimseye tanıtmamak lâzımdı hem de Maarif Nezareti'nin, açık</p>	<p>فوزارة المعارف لا تنظر بعين الجدية إلى المعلمات السافرات. (ص 143)</p> <p>(Çünkü, Maarif Nezareti, açık kadın hocalar pek ciddi</p>		<p>Çeviride Feride'nin sokakta kendisini kimseye tanıtmak istemediğini gösteren cümle Arapçaya</p>

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
gezen kadın hocalar pek emniyet etmediğini işitmiştim. (s.159)	almıyor)		aktarılmamıştır.
Hafif bir sabah rüzgârı, karyolanın örtülerine, dağınık saçlarıma vuran güneş ışıklarını sarı pullar gibi titretiyor, parça parça dağıtıyordu. (s.176)	نسيم الصباح العليل، وأشعة شمس باهتة مرتعشة، كانت تغمر أرجاء الغرفة. (ص 158) (Hafif sabah rüzgârı ve titreyen sarı güneş ışıkları, odanın etrafını dolduruyordu.)		Bu cümlede yazarın üslubu atanarak çevirmen üslubu kullanılmıştır.
Bu, her biri en aşağı beş dakika bayılmalarda.....o kadar su döktüğüm hâlde, bir türlü bitip tükenmiyordu. (210)	أمسدت جسمها وأبللها، وتساعدي ابنتها في صب الماء على وجهها. اختلطت دماؤها بمساحيق زينتها وتصبغ وجهها وصدرها بالكحل. (ص 188) (vücudunu ovuşturuyor, ıslatıyorum ve kızını yüzüne su dökmeme yardım ediyor. Kanı, kendisini makyaj malzemeleriyle		Çeviride kadının bayılmasının ne kadar sürdüğünü, Alın yanakları ve birkaç yerinden çatladığını, üzerinde ne kadar boya var olduğunu yansıtan cümleler Arapçaya aktarılmamıştır.

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
	karışmış, yüzü ve göğsü sürme ile boyanmıştı.)		
O sabah uyandığım vakit...Hacı Kafa'ya selam bırakmış ve tekrar tekrar gözlerimden öpmüş. (s.210)	حين أستيقظت في الصباح كانت قد غادرت وأطفالها باكراً، بعد أن أوصت حجّي كلفا بإبلاغي شكرها وسلامها. (ص 188) (Sabah uyandığım vakit o ve çocukları, Hacı Kalfa'ya teşekkür ve selamını iletmesini emrettikten sonra erkenden ayrılmışlardı.)		Çeviride Kadın'ın nasıl gittiğini, Feride'yi görmek ve helallik dilemek istediğini Arapçaya aktarılmamıştır.
Bütün aile, çekçek arabası içinde üst üste, şehrin dışındaki bir çeşme başına kadar gelmiştik. (s.211)	حين وصلنا نبع الماء. (ص 189) (çeşmeye geldiğimiz zaman)		Çeviride bütün ailenin Feride'yi uğurlamak için şehrin dışına kadar gittiğini yansıtan cümle Arapçaya aktarılmamıştır.
Onlar ne kadar zalim olsa, sarı çiçeklerine yetim teyze kızlarını	لن يكون أذاها أشد من الزهرة الذهبية (ص 200) Onlar sarı		Çeviride yetim teyze kızlarını çekiştiren dudaklar ifadesini atlanarak

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
çekiştiren dudaklar kadar sana fenalık edemez. (s.222)	çiçeklerinden daha zarar olmaz.		Arapçaya aktarılmamıştır.
Birisi, pencerenin altındaki akar çeşme ki hiç durmayan sesiyle yalnız gecelerimde, âdeta bana arkadaşlık ediyor. (s.237)	أولها، عين الماء أسفل نافذة غرقتي بخيرير جريانها الدائم. (ص 214) (Birisi, pencerenin altındaki akar ve hiç durmayan çeşme)	أولهما عين الماء الجارية أسفل نافذتي وقد أعدت صحبتها في الليالي الوحيدة بصوتها الذي لا ينقطع أبداً.	Çeviride çeşme Feride'ye nasıl arkadaşlık ettiğini yansıtan cümle Arapçaya aktarılmamıştır.

4.4.3 Tablo 3

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
O bile eğlenceden geri kalmak istemedi, arabaya biner gibi, azametli bir eda ile bir hamalın sırtına binerek kabileye karıştı. (s.349)	امتطى ظهر حمال، وأنضم للجموع المتجهة إلى الغابة للمشاركة بالاحتفال (ص 319) (bir hamalın sırtına binerek ormana giden kabileye karıştı)	حتى هو لم يرد أن يضيع متعة اليوم فامتطى ظهر حمال بهيبة كأنما يمتطى عربة وأنضم للجموع.	Arapça cümlesi, kaynak cümlesi gibi dilencinin hamalın sırtına nasıl bindiğini göstermemiştir. Bir de o gün köyün halkına ne kadar önemli olduğu aktarılmamıştır.

4.4.4 Tablo 4

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
Veri bulunamamıştır.			

4.4. 5 Tablo 5

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
Öyle ki, sevincinin verdiği sarhoşluktan bir türlü ayılamayan ihtiyar enişte, bu dudağın ucunu zorla öperdi. (s.493)	بينما يعبر الصهر العجوز عن بهجته وقد انتشى بفعل الخمر، بسرد شقاوتها حين كانت طفلة. (ص 453) (sevincinin verdiği sarhoşluktan bir türlü ayılamayan ihtiyar enişte, çocukken yaramazlığı anlatarak ifade ederken.)		Bu cümlede anlatımın çoğu kesilmiştir. Eniştesinin Feride ile nasıl şakalaştığı gösterilmemiştir.
Etraftan kopan kahkahalar içinde..... kim bu çehreye genç bir kadın çehresi der?" dedi. (s.493)	كم كنت شقية يا طائر المنمة. لا اصدق أنك تزوجت وأصبحت ربة بيت! لكنك لا تزالين طفلة بنظري بوجهك الطفولي (الجميل هذا). (ص 453) (Ne kadar yaramazdın		Burada da olduğu olaya hiç değinmeyerek, Aziz eniştenin eskisi gibi Feride ile nasıl şakalaştığı, sonradan nasıl pişman olduğu

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
	<p>Çalığışu. Evlendiğine, ev hanımı olduğuna inanamıyorum! Ama o güzel çocuksu yüzünle hâlâ benim için bir çocuksun.)</p>		açıklanmamıştır.
<p>Gözlerini tekrar açtı. Feride, ağlaya ağlaya uyumuş çocuklar gibi ara sıra göğüs geçiriyor, gittikçe ağırlaşan başını onun omzuna bırakıyordu. Halinde, ellerini bırakışlarında mazlum bir teslimiyet vardı. Kâmran, ara sıra kımıldadıkça onun daha ziyade sokulduğunu, elini daha kuvvetli sıkığımı hissediyordu. (s.513)</p>	<p>فتح عينه ثانية، ليتأمل فريدة وقد أسندت رأسها على كتفه، وأنفاسها تتلاحق متسارعة. شعر بازدياد قربها منه، شد على يدها. (ص 471) (Farida'yı düşünmek için gözlerini tekrar açtı, başı omzuna dayadı ve hızla nefes aldı. Onu kendisine yakın hissetti, elini sıkılaştırdı.)</p>		<p>Bu paragrafta, Feride'nin Kâmran karşısına duyguları anlatılmayarak, ona nasıl bir güven hissettiğini yansıtmayıp, kısık bir şekilde aktarılmıştır.</p>

4.5 Kaynak Metinde Olmayan Kelimelerin İlave edildiği Cümleler

4.5.1 Tablo 1

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
Dışarı atlamak benim için bir saniyelik iş oldu. (s.20)	لم يحتج قفزي من النافذة إلى جهد كبير لاعتيادي على تسلق الأشجار والقفز منها عندما كنت بصحبة مربيّتي فاطمة. (ص 16) Dadımın Fatıma yanındayken ağaçlara tırmandığım için dışarı atlamak benim için bir saniyelik iş oldu.		Kaynak metinde olmayan fazla ayrıntılar Arapça cümlesine eklenmiştir.
O gecede öyle yaptım hayli yüksekçe bir dalına çıkarak oturdum. (s.47)	تلك الليلة أيضاً، صعدت إلى أحد أغصانها المرتفعة وجلست أتأمل العتمة حولي. (ص 40) O gecede de hayli yüksekçe bir dalına çıktım, etrafımdaki karanlığa düşünerek oturdum.	في تلك الليلة أيضاً فعلت ذلك، صعدت إلى غصن مرتفع جداً وجلست.	Kaynak metinde olmayan düşünmek kelimesi Arapça çevirisine eklenmiştir.
İçinde yine fondanlar	لمعت عيناى حين رأيت فيها قطعاً من الفوندان	كان يوجد بداخلها قطع الحلوى من	kaynak metinde olmayan

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
vardır. (s.66)	المحبة إلى نفسي.(ص) (57 (İçinde sevdiğim fondan parçalarını görünce gözlerim parladı.)	جديد.	Feride'nin sevdiği fondan ifadesi Arapça çevirisine eklenmiştir.
Bir köpek (s.88)	كلب بحجم الكف (ص77) (avuç büyüklüğünde bir köpek)	كلب	kaynak metinde olmayan bir benzetme Arapça çevirisine eklenmiştir.
Pardon matmazel, buracıkta idim. Temin ederim ki işitmedim, dedim. (s.131)	لقد خرجت إلى الحديقة قبل قليل، ولم أسمعك من ضخب الأولاد. (ص 119) (az önce bahçeye gittim. Çocukların gürültüsünden seni işitmedim.)	قلت: عفواً سيدتي كنت في الجوار، صدقيني لم أسمعك.	kaynak metinde olmayan bir ekleme Arapça çevirisine eklenmiştir.

4.5.2 Tablo 2

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
Yorgun yorgun sopasını sürüyen bir bekçiye rastladım. (s.152)	لألمح في طريقي أحد حراس الليل يمشي متكأ على عصاه من التعب. تلفت حولي بحثاً عن مكان أختبئ فيه عن نظره.		Kaynak metinde olmayan fazla ayrıntılar Arapça çevirisine eklenmiştir.

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
	(ص 136) Yorgun yorgun sopasını sürüyen bir gece bekçiye rastladım. Etrafıma bakıp saklanmak için bir yer aradım		
ben de şuradaki bir ahbabımda kalayım!” dedi (s.152)	وانا ايضاً سأمضي هذه الليلة عند صديق لي يقيم قريباً من هنا. نلتقي غداً صباحاً! (ص 136) (ben de bu gece şuradaki bir ahbabımda kalayım. Yarın sabah görüşürüz” dedi)		Kaynak metinde olmayan fazla ayrıntılar Arapça çevirisine eklenmiştir.
O sabah (s.153)	في الصباح الباكر إنطلقت إلى حي السلطان أيوب. (ص 138) (sabahleyin erkenden, Eyüp sultan mahallesine gittim)		Kaynak metinde olmayan “Eyüp sultan mahallesine gittim” cümlesi Arapça çevirisine eklenmiştir.
Ah çocuğum (s.154)	آه يا صغيرتي! كم أشتقت إليكي.		Kaynak metinde olmayan “ne kadar

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
	(ص 138) (ah çocuğum, ne kadar seni özledim.)		seni özledim” cümlesi Arapça çevirisine eklenmiştir.
Her gün, evinden ufak tefek eşya...şeyler getiriyor. (s.186)	راح يقدم لي الهدايا الصغيرة من أشغال يدوية من صنع زوجته. (ص 167) (bana karısının yaptığı el sanatlarından küçük hediyeler getiriyor.)		Kaynak metinde Hacı Kalfa'nın eşından bahsedilmeyen Arapça çevirisinde bahsedilmiştir.
Bu, her biri en aşağı beş dakika.....o kadar su döktüğüm hâlde, bir türlü bitip tükenmiyordu. (s.210)	بقيت على هذه الحال إلى جانبها حتى استعادت و عيها تماماً، ثم استغرقت في النوم من الإرهاق. (ص 188) (bu durumda kendisine gelene kadar yanında kaldım. Sonra yorgunluktan uykuya girmiştım)		Kaynak metinde olamyan bu cümle Arapça çevirisine eklenmiştir.

4.5.3 Tablo 3

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
Veri bulunamamıştır.			

4.5.4 Tablo 4

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
Veri bulunamamıştır.			

4.5.5 Tablo 5

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
Veri bulunamamıştır.			

4.6 Kaynak Metindeki Deyimlerin Aktarılması

4.6.1 Tablo 1

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
Zaten senin ağzında bakla ıslanmaz.. (s.36)	فحبة الحمص لا تبتل في فمك (ص 30) (Zaten senin ağzında nohut ıslanmaz..)	على أية حال فأنت لا تبتل الفولة في فمك.	Deyim çevirisi aynıdır. Çevirmen Ürdünlü olduğu için bakla yerine nohut kullanmıştır.
Maamafih “hem	رغم ذلك لم اتوقف عن	مع ذلك وفقاً للمثل القائل	Bu deyim Arapçada

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
suçlu, hem güçlü” kavlince yine taaruza geçtim. (s.36)	الكلام إذ من طباعي مواصلة الهجوم بدلاً من الدفاع. (ص 31) (Maamafih durmadan konuşmayı devam ettim, savunmak yerine taaruza geçmek adetimdir.)	"ضربني وبكى وسبقني وأشتكى" انتقلت للهجوم.	kullanılmasına rağmen Arapça çeviride deyim olarak çevrilmemiştir.
saman altından su yürüten arkadaşların(s.45)		كتوم/ ماء من تحت تين	Bu deyim çeviride yer almamaktadır.
Huy canın altındadır. (s.61)	الطبع يغلب التطبع (ص 53)	من شب على شيء شاب عليه.	Bu deyim iyi bir şekilde aktarılmıştır
Misafir misafiri çekmez. (s.92)	الضيف لا يحتمل الضيف. (ص 80)		Uygun bir şekilde aktarılmıştır. Ama Arapçada mukabili bulunmamıştır.

4.6.2 Tablo 2

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
Ayakları suya ermiştir (s.152)	ستدرك أن وراء الأكمة ما وراءها. (ص 137)		Bu deyim iyi bir şekilde Arapçaya aktarılmıştır.
Kuş uçmuş kervan	حينئذال يكون العصفور قد		Bu deyim iyi bir

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
geçmiş (s.152)	طار من العش والقافلة غادرت. (ص 137)		şekilde Arapçaya aktarılmıştır.
Düşmez kalkmaz bır Allah. (171)	بقاء الحال من المحال إلا على العزيز المتعال. (ص 154)		Bu deyim iyi bir şekilde Arapçaya aktarılmıştır.
Aydın on beşi karanlıksa, on beşi aydınlıktır. (172)	مهما طالت عتمة الليل، فلا بد للشمس أن تشرق ثانية. (ص 155) (Gecenin karanlığı ne kadar uzarsa, güneş doğmalıdır.)		Bu deyim iyi bir şekilde Arapçaya aktarılmıştır.
Karı koca ipektir, araya giren köpektir. (s.211)	يا داخل بين البصلة وقشرتها لا ينوبك سوى ريحتها (ص 189) (Soğanla kabuğu arasına giren sadece kokusunu alır.)		Burada deyim, Arapça konuşan topluluğun kültürüne göre uygun bir şekilde aktarılmıştır.
Dinsiz hakkından imansız gelir (s.295)	لا يحجم عديم الدين سوى عديم الإيمان! (ص 270)		Burada deyim, Arapça konuşan topluluğun kültürüne göre uygun bir şekilde aktarılmıştır.

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
Akılsız kafanın derdini ayaklar çeker. (s.308)	عثرات الرؤوس التي بلا عقل تعاني منها الأرجل (ص 283)		Burada deyim, Arapça konuşan topluluğun kültürüne göre uygun bir şekilde aktarılmıştır.

4.6.3 Tablo 3

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
Sonradan görme ne oldum (s.362)	محدثي النعمة (ص 331)		Burada deyim, Arapça konuşan topluluğun kültürüne göre doğru bir şekilde aktarılmıştır.

4.6.4 Tablo 4

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
Veri bulunamamıştır.			

4.6.5 Tablo 5

Türkçe Asıl metni	Çeviri metni	Uygun çeviri	Yorum
Veri bulunamamıştır.			

SONUÇ

Bu çalışma, Türk edebiyatının güçlü ve çok okunan bir yazarı olan Reşat Nuri Güntekin'in Çalığışu adlı romanının Türkçe aslından Arapçaya 2018 yılında "Çalığışu/Tair_u Ennemnema" adıyla yapılan çevirisi incelenmiş, bu çeviri ile romanın Türkçe aslı arasında karşılaştırma yapılmıştır. Çalışmanın amacı doğrultusunda, yukarıda adı geçen Arapçaya çevrilmiş romana hem iki dili hem de bu dillerin kültürlerini göz önünde bulundurarak yaklaşılmıştır. Çeviri eser eleştirel yaklaşımla değerlendirilmiş; bunu yaparken de bazı teknik ve stratejik çeviri yöntemleri üzerinden inceleme yoluna gidilmiştir.

Çeviri bir birikim etkinliğidir. Kaynak ve hedef dilleri iyi bir şekilde bilmek tek başına çeviri işleminin başarmasını sağlamaz. Çevirmen, özellikle kaynak dil başta olmak üzere iki dilin kültürüne ve edebî geleneğine vâkıf olmalıdır. Ayrıca metnin dışarıdan içeriye çevrilmesi gerekmekte; yani yazarın düşüncesini, hayata bakışını, üslubunu ve eserin yazıldığı dönemini analiz ettikten sonra metin içi bilgilere odaklanma aşaması gelmektedir. Bununla birlikte her türlü sözcüğü sözcüğüne çeviriden kaçınılmalıdır. Çünkü çeviri sürecinde kültür ve anlam aktarımı yapılmaktadır. Deyimler hedef dilde kullanılan eşdeğer deyimler bulunduktan sonra aktarılmalıdır. Deyim çevirisinde önemli olan kelimelerin aktarılmasından öte kültürün aktarılmasıdır.

Eldeki çalışma, giriş ve sonuç dışında dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, çevirinin hem dilsel hem de deyimsel olarak tanımını içermekte ve çevirinin önemini ve milletlerin tarihi ve kültüründeki rolünün açıklığa kavuşturmayı hedeflemektedir. Bu bölümde farklı çeviri türleri ve çevirinin sorunları üzerinde de durulmuştur. İkinci bölüm, Türkçeden Arapçaya yapılan çevirileri içermektedir. Arap kültüründe Türk edebiyatı, özellikle Arapça ve Türkçe arasındaki çeviri, Türk dili ile Arap dili arasındaki benzerlikleri ve Türkçeden Arapçaya çevrildiği tespit edilebilen eserleri ele almaktadır. Çevirmenin Türkçe ile Arapça arasında çeviri yaparken karşılaştığı sorunları da kapsamaktadır. Üçüncü bölüm Çalığışu'nun Reşat Nuri Güntekin'in romanı ile Arapça çevirisi arasındaki karşılaştırmaya dayanan bir çalışmayı içermektedir. Bu bölüm yazarı, edebi kişiliği ve eserlerini tanıtarak başlamaktadır.

Dördüncü bölümde ise, romanın çevirisinin eleştirisine yönelik uygulamalı çalışma gelmektedir. Bu bölüm altı unsura bölünmektedir. Her unsur beş tablo altında gelmektedir. *Çalikuşu'nun* romanı da beş bölüme ayrıldığından, her tablo romanın bir bölümünü temsil etmektedir.

Genel olarak *Çalikuşu* romanın içeriğinde ve bu romanın taşıdığı mesajlar ve çevirisi arasında büyük bir farklılık yoktur. Çevirmen mümkün olduğu kadar metnin ruhunu korumaya çalışmıştır. Ancak yazarın istediği birçok ayrıntı ihmal edilmiştir. Bu ihmal edilen ayrıntılar, romanın anlamında bir bozulmaya yol açmıştır.

Çeviri sayesinde Reşat Nuri'nin yaptığı sosyal eleştiri, Arap kültürüne yansıtılmıştır. Roman, bir açıdan Anadolu'nun sefalet panoramasını verirken başka bir açıdan bakıldığında görünüşte aşkın olduğu fakat aslında bir inat uğruna onca sıkıntılara katlanan bir insanın macerası görünür. Ancak çok katmanlı yapısının altında en dikkat çekici olanı, Türk eğitim sisteminin temel sorunlarına bir ayna tutmuş olmasıdır.

Arap okuyucu da belli bir noktadan sonra Feride ile Kâmran arasındaki aşktan ziyade Anadolu'nun ve öğretmenlerin meselelerine ilgi duymaya başlar. Ayrıca çeviride kahramanların ruhsal ve fiziksel özellikleri mümkün olduğunca yansıtılmıştır.

Çeviri metinde olay örgüsü bakımından bir değişim olmamış ki; Feride küçük yaşta iken annesi ve babasını kaybeder. Bu yüzden teyzesinin yanında yaşamaya başlar. Feride yatılı bir okulda okur. Sürekli ağaçlara tırmandığı için ona *Çalikuşu* denir. Feride git gide Kâmran'a aşık olur. Feride ve Kâmran evlenmeye karar verirler. Düğünden bir gece önce çıkagelen yabancı bir kadın Feride'ye bir mektup verir. Bu mektupta aldatıldığını düşünen Feride arkasında bir mektupla evi terk eder. Mezun olduğundan anadolunun çeşitli vilayetlerinde öğretmenlik yapmaya başlar. Bu esnada toyluğu gider ve hayat hakkında bilinçlenir. Sahipsiz bir çocuk olan Munise'yi evlat edinir ancak sonradan çocuk hastalıktan ölür. Kâmran Feride'ye ulaşmaya çalışır hatta mektup dahi gönderir. Formaliteden bir evlilik yapan Feride doktor kocası ölünce onun vasiyetini gerçekleştirmek için İstanbuldaki teyzesinin yanına döner. Kâmran geçen zaman içinde hasta bir kadınla evlenmiş, ondan çocuk sahibi olmuştur ancak Feride'ye olan sevgisi eksilmemiştir. Karısı da ölmüştür. Feridenin dönmesi aşklarını tekrar harekete geçirecektir. Bunu fark eden Feride gitmek üzere harekete geçer. Günlüğünü de kendisi

gittikten sonra Kâmran'a vermesi için kuzenine bırakır. Ancak kuzeni daha önce verecek ve gece boyu Feride'nin anadolu maceraları Kâmran tarafından okunacaktır. Tüm öğrendikleri sonucunda Feridenin gitmesine izin vermez. Geç de olsa aşıklar kavuşur.

Romanda zaman, mekan ve şahıs kadrosu açısından da; yazım hatası olduğuna inandığımız bazı hatalar dışında bir değişiklik olmamıştır. Diyaloglar da tekrarlanmış, lakin bazı diyaloglar asıl romana tam bağlı kalmadan Arapçaya aktarılmıştır.

Esas olarak bu romanın çevirisinde birkaç noktada hata tespit edildi. Çevirmen yazarın üslubunu ihmal etmiş ve tamamen kendi üslubuyla aktarmıştır. Bu da asıl metnin objektifliğini sarsmıştır. Ayrıca çevirmen, romanın içindeki ayrıntıları atlayarak anlamı doğrudan aktarmaya çaba sarf etmiş. Bu sebeple yazarın pek çok tasvir ve tahlili Arapçaya aktarılmamıştır ve asıl metinden uzaklaşmaya neden olmuştur. Bunlarla birlikte çevirmen, kaynak metinde olmayan kelimeleri ve ifadeleri de çeviriye eklemiştir. ve aykırı anlam taşıyan bazı cümleler tespit edilmiştir. Örneğin Türkçede edat olarak kullanılan ve genellikle zarf göreviyle kullanılan “kadar” yerine talih, yazgı anlamlarına gelen “kader” kullanılması, Papaz kelimesi yerine zındık kullanılması, yamalı çarşaf yerine yemenli çarşaf olarak aktarılması ve “gelişimiz” yerine “yolculuğum” kelimesinin kullanılması bağlamda hatalara yol açmıştır.

sonuçta, Türkçe'den Arapça'ya çevirinin zor olduğunu vurgulamaktayız. Bunun en önemli sebepleri, Türk dilindeki iç ve dış yapısal yapının Arapçanın mantığına göre farklı olduğuna, Türkçede ayrı anlam taşıyan Arapça kelimeler bulunduğuna ve çeviri işleminin süresince çevirmene yardımcı olacak sözlüklerin azlığına dayanmaktadır. Bunun üzerine, çevirmenin çalıkuşu romanını Arap kültürüne mümkün olduğunca aktarmayı başarı olduğu söylenebilir.

KAYNAKLAR

- AKSOY N. Berrin, *Geçmişten Günümüze Yazın Çevirisi*, Ankara, İmge Kitabevi, 2002.
- AMMANN Margret, *Akademik Çeviri Eğitime Giriş*, Çev: E.Deniz Ekeman, İstanbul, Multilingual, 2008.
- DEMIREKİN Murat, *Çeviriyorum - Türkçede Çeviri Soruları ve Eşdeğerlik*, Bursa, Eğitim Yayınevi, 2014.
- DURMUŞ İsmail, *Çeviri Sanatının Esasları*, İstanbul, Akdem Yayınlar, 2018
- ERUZ Sakine, *Çeviriden Çeviribilime*, 1. b., İstanbul Multilingual Yayınları, 2003.
- GÜNTEKİN Reşat Nuri, *Çalıkuşu*, İstanbul, İnkılap Yayınları , 2013.
- GÜNTEKİN Reşat Nuri, *Çalıkuşu*, Arapça nüshası, Çev: AL-SHALABI Safwan, Ürdün, Dar Ward Yayınları, 2018.
- GÖKTÜRK Akşit, *ÇEVİRİ DİLLERİN DİLİ*, 1.b., İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 1994.
- GUTT Ernst-August, *Translation and relevance: cognition and context*. Oxford, Basil Blackwell, 1991.
- HARİDY Muhammed Abdul Latif, *Teori ve Uygulama Arasında Edebi Çeviri*, Kahire Al Ain Yayınevi, 2017.
- YÜCEL Faruk. *Çeviri Tarihi*. İstanbul, Çeviribilim Yayınları 2016.
- NEWMARK Peter, *a textbook of translation*, New York, Prentice HaH International vUIO Ltd, 1988.
- ÖNERTOY Olcay, *Reşat Nuri Güntekin*, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 1983.
- SUÇİN Mehmet Hakkı, *Öteki Dilde Var Olmak: Arapça Çeviride Eşdeğerlik*, 2.b., İstanbul, Say Yayınları, 2013.
- TAHIR Alangu, *100 Ünlü Türk Eseri*, İstanbul, Milliyet Yayınları, 1974.

YAZICI Mine, *Yazılı Çeviri Edinci*, İstanbul, Multilingual Yayıncılık, 2007.

YÜCEBAŞ Hilmi, *Bütün Cepheleriyle Reşat Nuri*, İstanbul, Yeni Matbaa, 1957.

Başvurulan Makaleler:

BAŞKAN Özcan, “*Dil’de Çeviri İşlemi*”, TDK Çeviri Sorunları Özel Sayısı 322, Ankara, 1. Temmuz 1978, s.27.

KOCAMAN Ahmet, “*Çeviri, Çeviri Eleştirisi ve Dilbilim*”, Dilbilim Araştırmaları Dergisi Cilt 4, Yıl 1993.

KIZILTAN Rezzan, “*Tarihte Çeviri*”, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, Sayı 1_2, 2001, s.74_75.

KORKMAZ İnönü, “*Çeviri Stratejilerinin Yazın Çevirisinde Uygulanması: Yaşar Kemal’in Ölmez Otu Eserinin İngilizceye Çevirisinden Örnekler*”, Trakya, Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 12, 2016, s.36.

NALCIOĞLU Ahmet Uğur, “*Edebi Eserlerde Çeviri Sorunları*”, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 55, 2015, s.3.

TOSUN Muharrem, “*Kültürlerarası Bilgi Aktarımında Çevirmenin Sorumluluğu*”, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, C.:3 S.2 2006, s.2.

Başvurulan Tezler:

ÇAVUŞ Gülkan, “*Kaynak-Odaklı ve Erek-Odaklı Çeviri Yaklaşımlarında Eşdeğerlik Sorunu*”, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2005, s.64. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

DEMIREKİN Murat, “*Marti Romanının Türkiye Türkçesine Çevrilmesi Ve Çeviri Sorunları*”, Nevşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), Nevşehir 2013.

KANTER Fatih M., “*Reşat Nuri Güntekin’in Romanlarında Yapı Ve İzlek*”, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yeni Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalı, (Doktora Tezi), Elazığ, 2008.

BAKURADZE Sandro, “*Orhan Pamuk'un Kara Kitap adlı romanının Gürcüce çevirisi üzerine karşılaştırmalı bir çalışma*”, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı, (Yüksek lisans Tezi), 2019.

KARDAVA Ketevan, “*Reşat Nuri Güntekin'in 'Çalığışu' adlı romanının Gürcüce çevirisi ile mukayesesi*”, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı, (Yüksek lisans Tezi), 2018.

Elektronik Kaynaklar:

[https://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87eviri#%C3%87eviri_tarihi,](https://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87eviri#%C3%87eviri_tarihi)

[https://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87eviri#%C3%87eviri_tarihi,](https://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87eviri#%C3%87eviri_tarihi)

[https://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87eviri,](https://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87eviri)

[https://nedirnasilneden.com/kitap-cevirisi-nasil-yapilir,](https://nedirnasilneden.com/kitap-cevirisi-nasil-yapilir)

[https://nedirnasilneden.com/kitap-cevirisi-nasil-yapilir,](https://nedirnasilneden.com/kitap-cevirisi-nasil-yapilir)

[https://www.ntv.com.tr/turkiye/arap-dunyasi-turk-edebiyatiyla-tanisiyor,VThDVfynDEy1jFbfiaTjUg,](https://www.ntv.com.tr/turkiye/arap-dunyasi-turk-edebiyatiyla-tanisiyor,VThDVfynDEy1jFbfiaTjUg)

<https://islamansiklopedisi.org.tr/tercume-hareketleri/>

Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük, (<http://www.tdk.gov.tr/>).